

Продплата
ПЛАТНА В ЧЕРНІВЦЯХ
 вносять:
 на цілий рік 5 рр. — кр.
 „ пів року 2 „ 50 „
 „ чверть року 1 „ 25 „
 для заграниці 5 рублів або
 12 франків
 Поодинокі числа по 12 кр.
 в книгарні Г. Пардінського
 в Чернівцях, ринок ч. 10 і
 в бюрі газет Л. Горювіча,
 ул. головна ч. 17.

БУКОВИНА.

Виходить що тижня в п'ятницю.

Редакция і Адміністрація „Буковини“ знаходиться в Чернівцях (улиця Петровица, ч. 2.), куда всі дописи адресувати належить. — Бюро редакції отворене щодня від 6.—8. години вечером.
Оповіщення і прилоги обчислюють ся по найдешевших цінах.

Ч. 27.

Чернівці, дня 3-го (лат. 15-го) липня 1892.

Рочник VII.

Купчанківське, так зване православно-руське, а властиво румунізаторське віче.

▽.

Можемо одже совістно сказати, що черновецькі наші патріоти нічим не причинили ся до заборони сего віча; противно воно не відбуло ся против волі і виразного бажання свідомих буковинських Русинів.

В сам вічевий день 7. лат. червня с. р. зібрало ся понад 2000 селян в тутешній катедральній церкві, де відправлено соборну службу Богу, а славно звістний румунізатор, та ніби словинський катедральний проповідник о. Просорівісіу держав своїм язичієм проповідь. Взагалі цілий порядок на тім церковнім зібранні вказував дуже докладно на се, що тут не Русини, а противно румунізатори госнодарами і панамі.

На чолі коло пристола стояв консисторський совітник, звістний румунізатор о. Reus, проповідь держав найзагоріальший румунізатор-перекінчик о. Просорівісіу, з доброго руского роду Прокоповичів, а цілу поліцію становили такі румунізатори, такі явні вороги руского народу, як: оо. Гомюка, Дан, Левескул, Вольчинський, Будурович, Нікітович і другі. Та дуже тим добродіям се було не всмак, що під проводом руского посла С. Пігуляка явили ся в церкві також і члени черновецьких руских товариств і запрошені виділом „Рускої Ради“ мужі довірія. Черновецький

дописователъ „Галицької Руси“ подав тільки вірний образ горячого бажання купчанківсько-румунізаторської спілки, коли між инчим навів в своїй дописі і сю брехню, що редактора „Буковини“ С. Дашкевича викинено з церкви.

Взагалі черновецький дописователъ „Галицької Руси“ одушевлений інтригою і злобою купчанківсько-румунізаторської спілки, бачив того дня все в надприроднім світлі, бачив він дещо в трое, в десятеро більше, як воно було в правді. Так начислив він в катедрі до 5000 селян, ба навіть 150 панотців, коли всіх панотців вже разом з повизше названими румунізаторами не було більше, як двадцять. З важніших подій сего дня для буковинської Руси пам'ятного дня випадає нам на сором і ганьбу наших москвофілів записати, що навіть такі люди, як о. Андрійчук з Дорошівців, неїт славного першого руского патріота на Буковині, бл. и. Василя Продана, нецурали ся вязати з румунізаторами і служити катом власного народу. Кости нашого першого буковинського патріота Василя Продана, зворушили ся певно того дня в гробі проти такого негідного і ненапатріотичного поствування о. Е. Андрійчука, що при кожній спосібності так радо чванить ся своїм руским патріотизмом.

Вже менше дивуємо ся о. Драбик з Добринівців, бо сего панотця ніколи не обходила руско-народна справа. Він проживає на світі для свого черева; він все був наймитом-послугачем панського стола; він все був повільною служкою румунізаторів, ворогів руского народу. Він і тепер не зробив сорому своєму імені.

На кожний спосіб запише історія буковинської Руси чорними буквами імена тихих своїх патріотів, як: о. Е. Андрійчука і о. Драбика. Не можна поминути і сего, що о. Е. Андрійчук завзивав по скінченім богослуженню зібраних в церкві людей, щоби вони придержували ся церковно-руської бесіди. Тільки не сказав сей маститий патріот, для чого мали би наші люди придержувати ся сеї бесіди, котрою тепер ніхто не говорить, та де мають наші люди вивчити ся тої вже давно замерлої мови. Ми би радили о. Е. Андрійчукови, щоби він не вдавав ся в розбиранє філологічних вопросів, бо він не має до сего потрібного знання. Нехай о. Е. Андрійчук старає ся, яко руский панотець, совістно відповісти своєму дуже важному духовному урядованню; Schuster, bleibe bei deinem Leisten, а розвизанє філологічних вопросів по-зиставте о. Е. Андрійчук — фаховим людям.

Потішно було бачити і се, як о. Е. Андрійчук по укінченім богослуженню вийшовши з катебри, відлучив ся від більшої товпи народу і на чолі малої громадки людей робив дуже урочисим способом з відкритою головою обхід навколо статуї „Австрия“, котра стоїть недалеко правительственной палати на пляцу: „Австрия“. Здає ся, що о. Андрійчук хотів тим дати новий довід своєї безграничної лояльності; шкода тільки, що ніхто сю демонстрацію з вікон правительственной палати не видів. Мізерний сервілізм, бляга, тайнич більше!

Запрошені виділом „Рускої Ради“ мужі довірія удали ся по богослуженню до „Народного Дому“, а звідтам вирушила депутація, числячи

Подорож в рускі гори.

Стою в дома над берегом в потоку, як той бідолах в самоті і придивляю ся, як риби у воді бігають та нарешті зійшли ся в „клубок“, мов би хотіли щось радити, і повело ся їм, як буковинським православним Русинам з вічем, — я кинув з берега камінцем і рибяча рада порозлітала ся на всі сторони... Аж чую, з далека їде якась таки панська брика і — наворачає на мое обійсте. Хто би то був, думаю собі?... Чи не яка „екзюкція“? бо у бідного Русина всего сподівати ся треба. Приглядаю ся ближше, а то загостили до мене милі гості; мій приятель і посол И. і молодий, дуже працьвитий академик К... „Ну, вітаю, вітаю“, крикнув я, і завів гостей до компати та давай їх честувати водою з „конфітурами“, бо у мене води багато, так много, що часом і у хату заходить. Скупавши ся потім у поблизкій річці Ч., при котрій нагоді мало що не занесло одного з нас на „унію“ (на галицькій беріг), засіли ми до вечері і практикували троха слова нашого поета: „винеш одну, стрепенеш ся“... По вечері питає мене старший гість: „А ти маєш братчику коні?“ „Маю“, кажу я. „А які вони, чи скорі?“ тягне гість. „Мої коні, бачиш, троха „твердо го““ успособлення, ніколи не виходять з свого флегматичного „трапу“, хотий обробляй їх і пужавном, але і ніколи не стають та не пуджають ся.“ „Добре“ — сказав усміхнувшись И. „А маєш ти яку бричку?“ „Маю“,

проликнув я з страху, чи не буде се „устне“ приготоване мого „рухомого і нерухомого маєтку“; але моя бричка складає ся з дощок і лиш тогди „милого“ настрою, если єї скажу соломомою вистелити. Но, (додав я з цікавості) пощо єї питаня?“ „Видиш, товаришу“, обізвав ся знов попередний бесідник, я дістав на пару днів урльоп і хотів бим троха віддихнути; тому зібрали ся ми з сям „панічем“ і маємо замір поїхати в наші рускі гори. „Славно“, плеснув я руками, „згода“, їду і я з вами, але поки що, лягайте здорові, бо вже пізенько, та най вам сниться про щасливу будучність Руси, а завтра раненько пустимось у щасливу дорогу!... А правда, був бим і забув: моя старенька служниця просить вас, если вам будуть ся сниться „лумера“, абисьте їх не забути, бо ви перший раз у мене почете, а вона хоче їх класти на „нютерію“. — Мої гості захопили, вже й місяченько блідоліций зоймив ся в гору, в гаю соловейко защебетав, але що ся томити поезію, коли в мойй голові стала страшенна проза-журба: соломомою у мене дасть Біг! Чим гостям вистелити віз? Зажурился, задумав ся, та таки заснув і я....

Раненько, заледво сонце схопило ся, — а схопило ся воно скоро, що показує на дощ, як наш селянин каже, — схопив ся і я та пустив ся шукати соломомою; позгребав де що було, приладив „сиджене“ та не мащу колеса ні при астенці мого фірмана, вислуженого воєка, що аж і канає, як панська ласка у кешеню лизуна, бо хто мастить, той їде. Погризавши добре мої

коники, задуднів фірман перед ганок, ми всі ся зібрали тай пустили ся в імя Боже дорогою. Але як Русини рідко коли що добре поведе ся, так і нам. Їдемо, а близько села Б. дощ як не лине, що зжаль ся Боже. Витягаю я якийсь парасоль на трох стеблах, — але нічого не допомагає. Гай, вступаємо ми до знакомого панотця Х., троха переждали, а при тій нагоді і заглянули тайно у метрики, чи ведуть ся по руски, тай поїхали далі. Хороші села, люди здорові... церкви великі... множество коршнів се і все було, що ми замітили. Приходимо до села С. та видимо, там хотий коршми вже на німецьку моду перестроєні, бо з надписом: „Christlicher Verein“, але з них все таки жидівська горівка пахне, як з якої буди. Добре, що хотий вималювали верх надписи хрест, аби ся можна по християнськи увити. А наші коники-вороники трап, трап, та дивимо ся, а нам відкриває ся чудесна картина: під горами зеленою обмашеними на однім березі Ч. головне місто Гуцулщини В., а на другім місто К., а посеред них пливе ріка срібним ручаєм та підлизує береги, що годі в... іко-жидівському передмістю удержати ся. Я на хвилюк задрімав на возі і як гуркнуло колесо о камінь, я глип — а то німецька таблиця вістать нам імя славного міста. Як би не роздрухав ся, то гадав бим, що заїздаємо в Німеччину, а не в руске підгірє. Та най буде і так, коби не щось чудийшого. Їдемо далі, а на стіні розліплєні величезні плякати... Я з цікавості приглядаю ся, бо мене вже мати цікавим породила — а то — *klekajcie narody*

понад 500 голов, під проводом посла С. Пігуляка до владки Мораря-Андрієвича, щоби там пред-
ложити жадані буковинських православних Ру-
синів на поли церковнім.

О тяжких національних кривдах, які запо-
діляла буковинським Русинам теперішня управа
буковинської православної церкви; о тяжких а
для розвою руско-народного життя дуже шкідливих
кривдах, які завдає щоденно провідник румуні-
заторів, владика Морар-Андрієвич і ему підвладне
духовенство, писали ми вже не мало; для того
не будемо їх тут повторяти, але мусять сі кривди
бути для буковинських Русинів дуже діткливі,
коли зібрані в „Народнім Домі“ наші селяни
самі сказали: „Що, то наш найбільший ворог
владика Морар-Андрієвич спроваджує, щоби бун-
тувати і баламутити буковинський сільський люд,
московского наймита Куичанка аж з Відня: вла-
дика Морар-Андрієвич уряджує ніби то для добра
буковинських православних Русинів „православно-
руске народне ніче“, а сам насилас нам руму-
нізаторів-попів, що незнають нашої мови, щоби
наш руский нарід держали і далі ще в тьмі і
неволі. Ходім до владки, най він насамперед
в своїм господарстві зробить порядок!“

Владика Морар-Андрієвич немаючи чистої
совісті і доброї волі залагодити злomu, не прийав
сю поважну народну депутацію; владика Морар-
Андрієвич боїть ся одже ясного світла, боїть
ся щирого слова; він не жие по прикладу Христа-
Спасителя, до котрого мав кождий простий чо-
ловік, мала кожда дитина вільний приступ; бо
владика Морар-Андрієвич не служить Христу-
Спасителю, але національному шовінізму, він
служить румунізації.

Д о п и с и.

Пастирське посланіє митрополита Мо- раря з поводу сегорічних великодних свят.

VII.

Хоч і опустило стероризоване духовенство
всі рускі товариства, а декотрі чим борше запи-
сали ся до волоских, то все таки ті товариства
не упали, як бажав собі того митрополит і его

консистория, бо лишили ся в них православні
світські Русини, котрі разом з братами уні-
ятами вели діло просвітне, справи політичні
так успішно наперед, що румунизатора Мораря
і его румунизаторську консисторию розбуджені
маси народу і інтелігенції приперли, як то ка-
жуть, до стіни, і тим чином виборили не одно
навіть для тих панотців, що їх вперед вирекли
ся. Ось і тепер вступають ся проводирі тих то-
варств за недобитками руского православного
духовенства, та поставили жадані до міністер-
ства в справах усунення румунізації нашої церкви,
і голос тих товариств не прогомонить без успіху,
що очевидно вийде на користь рускому народови,
на користь тим самим отцям духовним, що на
жадане владки чим борше стали їх „отрицати
ся“. Отсе в Буковині є дійсні здобутки тих това-
риств і їх проводирів і небавом покажуть ся ще
більші успіхи їх праці. Чим же похвалять ся ті,
що пішли за голосом владки і осиротили рускі
товариства? Що придбали вони для руского на-
роду на Буковині? Що придбали вони хоч би
таки для самих себе. Що дав їм Морар в за-
міну за їх зраду народну? Що дав за те, що
горлають на уніятів з руских народних товариств,
хоч самі знають, що там перевага православних?
Чи дав Морар нашому рускому народови хоч
один добрий катехизм, або одну книжочку про-
світну, хоч на друкарню, що носить его ім'я,
посинали ся і їх гроші? Чи не спинили вони
за через те, що відлучили ся від народних това-
риств й вволюючи волю владки не займають ся
народними справами і взагалі добром руского
народу, народної просвіти і розвитку народного
життя на довгі часи? — Отсе хиба одинокі на-
слідки їх народної байдужности і зради! Отсе
наслідки румунізаторської політики владки Мо-
раря! Уже в 70-их роках писали селяни з Бу-
ковини до галицьких газет: „Ви щасливі, Гали-
чани, маєте духовенство, що дбає за вас, — а
ми маєм лиш ворогів нашого народу!“ А що тепер
сказати? Певне ще гірше! Ба, як владича теле-
рішня політика показує, воно ще гірше буде,
коли Русини не пробудять ся та незапобіжуть
злomu. Таке поступоване теперішнього владки
йде до того, щоб за якийсь час Русини в Бу-
ковині не мали ані одного священика-Русина.
Погадайте лише, що стане ся тогди, як теперішні
священики, що вийшли з часів ще давніших,
повимирають, а владика тепер, як на показ, по
одному лише Русинови до семінарії приймає.
Кілько-ж тогди священиків-Русинів буде в Бу-
ковині? Коли тепер нема кому в консисторії
прочитати руске писмо, що тогди буде? Чи-ж
не буде ввесь обовязок просвіти нашого народу
спочивати на руских народних товариствах, на
тих ніби то уніятах? І чи-ж порядно би було

для нашого народу зачинати борбу против руских
товариств, ніби то против уніятів, як се владика
і всі румунізатори межі Русинами викликати си-
лують ся, і тим приложити собі ніж до горла,
коли і владика сам, як казав, на ріжничій догма-
тичній не зважає, і як ми видимо, на інтереса
православ'я вже давно рукою махнув?! Знаємо,
що борба межі Русинами для владичої політики
дуже пожадана, але надіяти ся можна, що межі
православними Русинами знайдуть ся такі само-
свідомі люди, що не дадуть ся Волохам зловити
на удку.

Як нарід на сю справу задивляє ся, можемо
судити з сего, що він на духовенство своє майже
ніраз не зважає, ба ему з рідкими винятками
ніраз не довіряє, яко противному своїм інте-
ресам. Чим священики-румунізатори на рускі
книжки горлають, що вони заражені унією, та
їх анатемізують, тим більше нарід руский ті
книжки і газети читає і нема руского закутка, де
би не знайшли ся рускі книжки і газети против
волі румунізаторів. І дивно, нарід то узнає за
добре, що его духовенству не в смак; розуміє
ся, що се не причинить ся до зміцнення впливу
церкви на нарід. А що стане ся, як за який
десяток літ нарід научить ся читати і не буде
в краю жадного анальфабета, чи згмує хто
просвіт його? Читальні позакладав руский нарід
майже всюда без духовенства, лише за порадою
„уніятських“ книжок та газет; при тім він еще
потягнув священиків за собою, що боячи ся
владки, свого пальця, до просвіти народа
тикнути не хотіли, а тепер будучи як межі ко-
валом а клевцем, мішати ся мусіли! Виправді
унали деякі читальні в Буковині задля браку
морального проводу в них, але вже закладанем
читальнів показав нарід, що хоче просвіти на-
віть і без помочи церкви? Чи тамить владика
і его консистория, що з сего в будучности для
духовенства православного вийти може? Чи-ж
не лінше би було для православ'я, если би духо-
венство весь провід в просвіті народній межі
Русинами на себе взяло. Але воно би мусіло
бути національно-руске і інтересам руского на-
роду цілком віддане! Треба, щоби священики
для Русинів були Русинами націоналами, а не
Волохами, ані волоскими параситами, бо лиш
такі можуть для Русинів бути добрими пастирями,
а хиба інші лише наємниками! Так скористали
би і Русини і православ'я в Буковині. Але що-ж
з того, коли владика не хоче Русинам пастирів
дати, а насилас їм „наємників“ найгіршого
сорта, котрі не то вовків від свого стада обо-
роняти не хочуть, а таки стають ся самі для
него вовками.

Чи-ж дивно тепер, що нарід рад би увіль-
нити ся від сих наємників і мати собі добрих

„Polski teatr pod zarządem X...“
хоче і тут заснувати Polskę od morza do morza!
Я перехрестив ся таки по православному і крикнув
до фірмана: гони! бо обавляв ся, що зобачу ще
десь на стіні: „Apel spre aranjarea colectei
pentru „Scolă română“. Наш академик, котрий
властиво їхав за нами, щоби ще де що дові-
дати ся у горах про жите-буте нашого поети
Федьковича, забув з цілх своєї їзди, виймив
свою книжечку і почав записувати, які в нас
чудовища знаходять ся. Гадали ми повернути на
вино, котре тут дуже добре, але мої коники вже
поспусли голови, тому ми і зголосились заїхати
наніч до гостинного панотця О. у поблизьке
село В..., де наша душа вже здіймала ся летом
орла в гору, бо ми знаходили ся під нашою
величезною горою Німчином. Сонце западало за
гори, як ми заїхали на подвір'я до панотця О.,
котрий нас правдиво-рускою гостинністю при-
витає, накормив і балакали ми про одно та про
друге, аж поки сон нас незаміг. Красно ми там
вечеряли: їли і одну потраву, і другу і третю,
а на дезерт — росправа о „фонетичі“. Рано
пробуджуємо ся: одному кава, другому гербата,
третьому чарка „православної“, — а потім: давай
знов про фонетичу балакати! Слава Господу,
думаю собі, що мої коні впряжені та дивлять
ся мабуть весельше, неначе і вони зобачили
Німчич. Ой буде вам, соколики, шквіра літніти,
поки ви вилізете на хребет гори, так як не один
Русин літніє, поки дістане ся „в гору“! Пере-
їхалисьмо по при славний В...ський бровар, котрий

вигорює, як чулисьмо не зле пиво, що здало
би ся і на лік, та зачали драпати ся на Німчич.
Ся гора покрита лісами і приятий холод обнімає
струдженого мандрівника, що зайшов у серпен-
тини, над котрими склоняють голови старі берези
і тінисті смереки... Як тут мило! Вільнійше груди
віддихнула і мимохіт, загула пісня з наших уст:

Гори мої гори,
Ви дорогі простори!
Тут ми віддыхаєм
Легко забуваєм
Долю злу,
Сли місяць лунає
З неба споглядає,
Вівчар як заграє
Овечки скликає
Тру... ру... ру!

А гомін відбив ся у скалу і заніс далеко, далеко
нашу нуту, — до православної резиденції! Бо
ми заледви дійшли до половини гори, як вже
телеграф — та чудотворна інституція 19. сто-
ліття — вистив про нашу поїзду по руских горах.
Слава нам, слава і телеграфови! Але не забу-
ваймо, що я піймив ся описувати не скорість
електричної іскри, но нашу подорож. Драпаємо
ся все вище і вище, аж коні сопуть, як наші
патриоти під ярмом румунізаторів; з лівої глу-
бини-пропасті (без поруча), з правої скала креме-
ниста і все складаємо ся крутоходами ба в право,
ба в ліво, як наші слабодухи ба до „мигких“,
ба до „твердих“, ба до Волохів, ба таки до нікого
клонять ся. А кусник синого неба споглядає на

нас і поволи, поволи розширяє ся видок, аж
сталисьмо і на верху Німчича. Гов прр! закричав
фірман. — але і сего не було потрібно, бо коні
самі стали. Ми дивимо ся в ліво, — а то стоїть
мощнаєньку собі будинок в виді швейцарських
Vill-ів — а надпись таки собі дуже панська —
„Hotel Bellevue“!! А, alla boneur! гадаю собі
і вступаю до „готелю“, аби підкріпити ся, — а
там навіть і води нема! Сей „Hotel Bellevue“
збудований за старанем одного з попередних
урядників сего повіту, аби величав ся тут своєю
порожністю! У череві заворкотіло, у роті стало
сухо, але видок, котрий представив ся нам з
гори, зневолив нас на все лихо забути. Око зача-
роване тою картиною, де по під Німчич пливе
ген ген в долині, в глибині, мов срібна лента
суне ся наша бистра ріка Ч., а на его правім
берегу розстелило ся велике село Р... І коні стали
мов зачаровані. Віжуть в долину стрімголов, що
годі їх стримати, і ми так швидко заїхали в село,
що навіть і не стало часу напіроску викурити.
З відси вже зближає ся дорога до берега і про-
вадить так над рікою аж до Ст. П., куда нас
вела цілх нашої їзди. Тут клімат дуже приятий,
вегетация буйна, так що місяцями кукуруза краща,
як у нас у полі. Жаль нам тільки було, що
не знайшли прихідника сего села, старенького
прот. о. К. „гуцульського короля“, як его вели-
чають в дому, бо від него, яко товариша нашого
поета Осина, міг би ся наш академик був багато
довідати про жите і діяльність нашого кобзаря.
Тож потяглисьмо ся далі. За селом Р. зачинають

пастирів? Чи-ж дивно тепер, що в багато селах, де румунізатори-святенники розпаножили ся і не хотять руки свої приложити до просвіти народної, а лише свої очі звертають в другу сторону, а при тім своїй пастві погорду і ненависть виявляють, нарід відвертає ся від них і відступає від православія. Згадаймо лише — Раранче. Унії в Раранчу — то не вплив агітації католицької, як се силують ся владика і румунізатори представити, а вплив роспуки народної против згубної політики теперішньої православної церкви. Маючи свої домашні невзгоди, Раранчане думали просвітою собі хоч що то допомогти. А коли знайшов ся чоловік, урядник, щирий народолюбець, що їм указав дорогу до просвіти, і вони заклали в себе читальню, зараз посипали ся на них і з сторони духовних підозріня, кепкування і т. д. так, що вони мусіли видіти, що сі не хотять їх просвіти. Але вони самі не дали ся збити з дороги: полюбували мірність і стали ще душе горнути ся до своєї читальні. А будучи в Чернівцях на різних зборах руских товариств, вони там слухали, о чім там добрі радили, і пересвідчили ся, що лише о їх добрі. Чи-ж дивно, що вони прозріли, що такі православні святенники, то їх вороги, що не хотять їх просвіти, їх добра?! Чи-ж дивно, що вони прийшли до пересвідчення, що таке православне духовенство не народови, а комусь иншому — румунізації! — служить?! Чи-ж не бачили вони самі, що в їх парохії в церкві відправляли службу по волоски, а святенники, що їх хлібом жили, їх і їх мову понижали. О. Тарнавський як раз своїх синів, що рускими соками вигодували ся, записав в ренегати; а ренегати звісно які: ще гірше ненавидять своє як чужі! Чи-ж дивно, що Раранчане пізнали, що не мають „пастирів“, а „наемників“, що погорджує їх народними святощами? Але треба було, аби на то все владика ще вершок поклав. І от знайшла ся okazія. Раранчане удали ся до владика з жалобою в своїх справах, щоби їм що порадив, та при тім і натякнули з шістизмом о своїй читальні; не знали бідаки, що руска читальня сінь в очах владик. Він і зараз крикнув: „То пусте, покиньте то гет!“ Тепер прозріли Раранчане, що владика не хоче їх просвіти, а любує ся в румунізації, „отрипав порох від сапог своїх“ і пішли право до унійського пароха з доносенем, що нереступають на унію! — Отсе вам правдиві причини унії в Раранчу! А що унії більше дбають за свою церкву, як православні, котрим, як ми виділи, церква служить лише за средство до румунізації, так зараз прийняли їх і всіх сил доложили, щоби унію в Раранчу утвердити. За се най не гніває ся владика і его консисторія, але найчить ся, як своїй церкві служити подобає.

Коли в Гниличках в Галичині унії прийняли православіє, владика їх не хотів прийняти, а казав: „Wir wollen keine Proselyten machen“! Коби се правда; а то не хотіли прийняти їх, бо вони були Русинами! Не унія одже винна тому, що Русини відвертають ся від православія — а теперішнє Морареє православіє саме! Не хотить Русини буковинської унії, бо з вірою не годить ся в народі експеримента робити, але се мусить кождий признати, що від теперішнього Морареєвого православія Русини в своїх культурних змаганнях мають не більше переслідування і кривд, як з кожного иншого боку! Коли чужий бе, то чоловіка і не дивує, але коли своя мама над ним збиткує ся, то той жаль немож втерпіти! Православна-ж церква для нас тепер під Морарем ще гірша, як найлютіша мачоха!

З черновецького повіту.

На зборі учительським повіту черновецького 24. липня с. р. було на деннім порядку також управильнене руского письма, т. е. упроджене фонетичної правописи рускої в школі. Два справоздавці ин. учителі Кадешук і Дарій Пігуляк виводили перший оступаючи ся за дотеперішнім письмом, а другий за впродженем фонетичного письма.

Справоздавець н. Кадешук не порушаючи утяжливе письмо етимологічне ані раз доконував лиш, що селяни уміючи читати по руски не потрафлять своїх дітей учити, чи поправити читати в книжці писаній фонетикою. Дальше, що всі книжки видані просвітою і товариством Качковського мусіли би ся з бібліотек шкільних викинути. То є виправді дуже дитинні погляди, бо як випутували жєлізні плуги, то на підставі сих поглядів не повинні були господарі сих плугів уживати, бо щож мали починати з своїми дерев'яними.

Другий справоздавець Д. Пігуляк обробив свою задачу дуже старанно, докладно і ясно. Він довів живими прикладами, що етимологи старають ся наш руский язык змосквітати, дальше, що наш руский язык через природне фонетичне писане осягає свою незалежну самостійність. Дальше доводить справоздавець, що фонетичне письмо є легке кождому і не Русини приступне, на коли етимологічне писане дуже тяжке, до тепер не упроджене, через що молодіж шкільна через шість рік нічого не може навчити ся. Через то не мож і наш бідний нарід видобути з темноти. Дальше довів, що буквар новий Поповича є дуже методично в кождім згляді уладжений, і хотий написаний фонетикою, містить церковну азбуку і

молитви, одже не спротивляє ся ніраз вивченню ся церковного письма. По довших дуже ясних виводах приєручає він сей буквар зі зглядів педагогічних, орфографічних і політичних до запровадження і уживання в школах народних.

Хотий так доконуючі его виводи були і хотий ніхто крім уч. Остаповича, котрий дуже оборонював письмо етимологічне і котрий те в критиці нового фонетичного букваря найліпше довів цілому свѣтови, що він ані літератури рускої, ані взагалі рускої мови зовсім не розуміє, висказали ся лише 14 учителів за упродженем фонетичного букваря, а 24 против упродження. Ріжниця в тім та, що межі тими 24 против голосуючих учителів є більше як 15, котрі рускої мови в своїх школах не вчать або цілком не розуміють по руски і не знали, о що йде. Були межі ними і такі, що писали при іспиті рускої мови: „Забрало збіжєє від поле“.

Сі 24 против голосуючі учителі були оброблені здає ся тими румунізаторами, що справляли москвофілам „руское вѣче“. Що уч. Остапович так горлав против заведення нового букваря фонетичного, не є нічо дивного, він при кождій нагоді виступав против Русинів в обороні Золотів і навіть против руского кандидата, підписав ві дозв до народу. Що сейдіалок так сміливо против Русинів воює, є дивно, бо могло би ся і було би вже на часі і ему відповідну науку дати.

П.

Перегляд політичний.

Рада державна полагодила минувшого тижня деякі менші справи, а іменно прийняла проект закона о промислі будівляній і в третім читанні; рішила односторонно справу посла Спінчича, бувшого катехита при жєньській семінарії учительській в Горицї, котрого міністерство просвіти усунуло з его посади за діяльність агітацій при послїдних виборах в користь Хорватів, відступити комісії для ненавистности посольської і уділено „вінці правительству“ кредит до висоти восьми мільонів зл. на потреби університету в Відні і инших університетів, межі тими і на устроєне факультету медичного у Львові. В понеділок, дня 11. с. м. розпочала ся генеральна дебата над пропозиціями валютними.

Его Величество Цісар має при нагоді сегорічних маневрів в околиці Черемниці прибути також до Львова дня 30. н. ст. серпня на три дні. Програма гостини Его Величества у Львові в цілости ще не відома, але се вже відомо

ся ті славні „облази“, де що року потає земля у ріку, а з нею і тисячі видані на ренерацию доріг, — чи так же у ріку, то не знаю... А та ріка, яка вона рвуча, як вона бе ся у скали, що аж піна підстрекає, мов би хотіла представити руский елемент, котрий свого ся домагає і дробить ся на скалах-великанах, котрі спинають, доплети до синього моря і пристани будучности... Надходять силави (плоть), один і другий і третій, а на нїм керманічі стоять і заглядають у плесо сумним зроком. Не одного з них вже понесли фалі ріки долів утопленого... а жінка і сироти очікують в дому свого „дедика“, чей верне домів... Сплав зближає ся до „скоків“, на нїм повстає жите, бо летить він скоками мов стріла, а керманіч уціляв око вперед і кермує, кермує всею силою, бо лиш одна хиба, а бєрвєне розбите і нема поратунку. Проминув „скоки“, керманіч перехрестив ся і пливе далі в незнакому будучність. Ще коби минути ему щасливо „Сокільське“ та „Гук“, — а потім він вже не боїть ся. Приглядаючи ся сему живому образкови, донесли ся до нас слова недовірчивого Гуцула: „Ади, їде комісія на фантунок, брате!“... Добрий і податливий нарід, але визисканий до крайности. Доїхалисьмо ба горбиками ба долинами, по при скали і ріку вже до села Петр..., а сонце так припікає, що горяче, як в горшку. Кудя би нам повернути, аби троха освіжити ся? На наше щастє приходимо до села М..., і ще більше щастє, що тут в горах всі панотці коло дороги мешкають, — ergo, або як мій фірман каже

„also“ заїжджаємо до о. Д..., Русина гостинного. І тут той сам порядок: сердечна зустріча, богато потрав, а на дезерт: „фонетика“. Взнявши о. Д. з собою, пустили ми ся в дальшу дорогу і заїхали небагом до поблизького села Уст.-П., де веде хорощий міст через гірський потік і тут на сїм мості заздрів я монумент поставлений одному мужови ще за жита его — але за чїй гроші? Того не міг я допитати ся. За селом приїхали ми до одної скали, котра стерчить окремо в гору, мов би капиця, а на ній хрестик лиш лєдво що видати. О сїй скалі розказують, що в ній ховали ся товариші Довбушеві, що хрестик той ним там построчений, і що в печері за скалою сховані маєтки. Коби то ся добути до тих маєтків, если вони виправді там існують! Певно би заплатилисьмо ними і довги в „Народнім Домі“ і може ще і руску школу собі заснували. Такі гадки мене обняли — я зітхнув і поїхалисьмо далі. Єще пару кілометрів і ми увиділи ся в селі Дхт., де не вступалисьмо, бо нас кортіло ще заїхати наніч до о. Т., брата нашого посла і товариша в вандрівї. Минулисьмо одже село К., где красна мурована церква заваблює подорожного на молитву і сонце знов зачало ся крити за гори, як ми заїхали на подвірє нашого тихого труженника-патриота о. Т. Туда зійшла ся інтелігенція з окресности, вже завідомлена о нашім приїзді, витала сердечно нашого посла і висказала ему як і всюду, де постуналисьмо, признательність за его поступованє на політичнім полію і пробувши там два дні у милого доматора, ба від-

відавши также і поблизьке містечко Ст.-П., де нас вельми гостинно приймав д. Л., судия начальник, котрий як зачуваємо, зовсім новий і добрий порядок запровадив, зібрали ми ся і пішли оглянути хату — стріху пок. нашого кобзаря Осипа, де він проживав і свою діяльність розвивав між люблєним народом. Турки їдуть до Меки, поклонити ся мощам Могамета, Німці, щоб оглянути хату свого безсмертного гєнія Гєтого, а ми при сїй нагоді бачили то дороге нам місце — і чудна там околиця — где Федькович народив ся і захиляв першу щєпу науки між народом, з котрого виросте раз могуче, тїнисте дерево! Заспівалисьмо ще не одну руску пісню „зародїйну“ і вернулисьмо домів кождий з своїм переконанєм: Товариш И. яко посол зазнав солодку заплату, що зобачив ся з своїм братом і з всею гірською інтелігенцією, наш академик, котрий виїхав був з тою думкою, що гірські святенники нічим не интересують ся, — він має инше тепер досвідченє о нашім духовенстві і так зачарований, що лишив ся в горах і пише про Федьковича — а я? Я задоволений з свѣжого воздуха, спорожнив троха кишень, утомив коні і вернувши домів, написав вам сю нісенітницю про aeterna memoria нашої славної подорожи в рускі гори і прошу руских істориків, нич з сего не опустити.

що цісар буде приймати деякі депутації і огляне кілька заведень шкільних, а між иншими також гр. кат. семінарію духовну. — В справі сеї гостини цісarı у Львові приїздив до Львова 7. с. м. начальний кватирмайстер цісарський Вук Бранкович.

Орган німецького канцлера Капрівіого Nordd. Allg. Ztg. заявляє, що вість розширена бюром Герольда, будь то дня 29. серпня мають з'їхати ся три цісarı в Свалі, австрійський, російський і німецький, безосновна.

Берлінський Reichsanzeiger оповістив два документи з сего року, підписані Капрівієм, з котрих виходить, що цісар Вільгельм не гадав ніколи помиритись з Бісмарком.

В Росії прийшло до непокоїв з причини зближачої ся холери. Робітники з Астрахані не хотіли піддати ся санітарним розпорядженням і карантані, котру правительством там завело і аж військо мусіло виступити. Найновіші вісті доносять, що непокої розширили ся на великі розміри, так що треба було спроводити військо з Саратова, бо місцева залага в Астрахані не могла держати ладу. Банк вольжанський для своєї безпеки вистарав ся для себе окремий відділ війська.

В столиці Іспанії, Мадридї повстали рівно-ж грізні непокої. Головну участь в них брали дрібні торговельники і перекупні, котрі обурили ся на нововведений податок громадський. Вони збирали ся великими товпами на площах міста, відтак в поході йшли через головні улиці, вибиваючи по дорозі вікна та підносячи оклики: проч з податком! До розігнання товпи треба було ужити кінниць, котра змуслена була добувати шабель. Доси ще не сконстатовано, чи ті розрухи є дійсно лиш локальної натури. При тим все треба побоювати ся, чи непокої не розширять ся далше, тим більше, що Іспанія се класична земля всяких бунтів, підниманих під різними окликами. Ще минушого тижня донесли дзвенки, будь то віджила на ново партия Карлістів, а ренубліканці з своєї сторони видали прокламацію.

Дрібні вісти.

(Іменована.) Хрістоф Вірфаль, совітник шкільної ради і директор гімназії черновецької перенесений на таку саму посаду до Лінцу, а проф. Туміргз з Відня іменований директором тутешньої гімназії. — Іван Ружицкий, проф. учительської семінарії в Чернівцях перенесений до Львова на таку саму посаду.

(Іспити громадських писарів) почала комісія дня 5. с. м. в правительственній палаті під проводом п. к. правительственного совітника Іосифа Кохановського яко заступника президента краю. В склад сеї комісії входять по два делегати з краевого відділу і правительства яко голосуючі члени, з одного правит. урядника рахункового і одного урядника суду податкового. Іспити покінчать ся сего місяця. Ми дуже цікаві, хто екзаменатором з рускої мови. Може Мустяца?

(Конференція краевого учительського товариства.) Як ми вже упоминали, відкладено єї на місяць вересень, і то з Кіцмани до Черновець. Русини ледво дочекали ся рішення відділу сего педагогічного товариства, щоби головні збори відбули ся в Кіцмани, аж нараз слабе передсідатель п. сов. Іосипескул і мусить їхати в купелі. Німецькі газети питають ся, чи нема місто-предсідателя? А що вже нам казати?!

(Вовки.) Селянин з Михальча Пентелей Лопочний здивав ся в лісі коло Бобівців з вовчицею, що вела за собою кілька молодих вовчат. Чоловікові удало ся скоро вилізти на дерево і вратувати життя від небезпечного ворога.

(Пливав воздушний.) Минувшої неділі мали Чернівці нагоду бачити в цісарському городі перший раз смілого пливача воздушного Італійця Джакома (Якова) Мерігі, котрий не то що має відвагу пускати ся бальоном високо у воздух, але ще й показує там на завішеним під бальоном

трапезі всілякі штуки гімнастичні. На се представлено зібрало ся було множество цікавої публіки. Бальон Мерігіго є звичайний монгольфйєр, зроблений з шафту (шовкової матерії сірої краски) і має по середині впоперек може 12 метрів, а вздовж до 30 метрів. Коли-ж бальон був вже достаточнo надутий, сів Мерігі на трапез, а радже переступив лиш одною ногою через прив'язаний до бальона довгими шнурками дрючок, що лежав на землі і дав знак людям, щоби пустили бальон. В одній хвили став бальон підніматися легко, але дуже скоро в гору, а пливач воздушний зловивши ся за шнурки від трапези і сівши добре на него, попрощав ся з гостями і при звуках музики почав високо у воздух показувати свої штуки. За кілька хвиль підняв ся бальон на висоту 1500 метрів. В неділю відбуде ся ще одно представлення.

(Ц. к. дирекція руху залізниць державних) оголошує, що від 15. с. м. запроваджує в розкладі поїзди на шляху локалітнім Гадікфалва-Радівці сїдуючі зміни: До сеї пори вечером курсуючі їзди мішані ч. 2856 і 2857 будуть пізнійше з Радовець, а зглядно з Гадікфалви виходити, дальше запроваджують ся на час від 15. с. м. до 31. жовтня с. р. крім вже курсуючих два нові поїзди, а іменно ч. 2859 і 2860. В наслідок того будуть відходити з Гадікфалви поїзди ч. 2857 о 8 год. 41 мін., а ч. 2859 о 6 год. 42 мін. вечером, а з Радовець поїзди ч. 2856 о 5 год. 40 мін., а ч. 2860 о 7 год. 39 мін. вечером.

(Нова вигода в руху телеграфічній.) Як звістно, можна кому телеграфічно передавати гроші, але той, що відбирає гроші, не може задержати телеграм з переказом грошовим, бо вона з поквитованем того, що гроші в добрав, мусить вернути назад до уряду, яко доказ віддана грошей. В таких телеграмах однак бувають всілякі перепишки і розпорядження нераз і що до ужитку самих грошей. Адресат одже не має нераз чим виказати ся, що ему дано таке а таке розпорядження. Щоби сю невинуватість усунути, розпорядило міністерство торговлі, щоби копії таких телеграм видавано безплатно. Дальше підвищено суму грошей, яку можна телеграфічно пересилати, з 100 зл. на 500, але з тим обмеженням, що більшу суму як 100 зл. можна надавати лиш в день, від 7 години рано аж до того часу, в котрім уряд замикає ся.

(Холера.) З різних сторін надходять чим раз грізніші вісти о холері. Тепер наспіла вість, що холера ширить ся в страшний спосіб в Сирії, а в місті Акре проявились також випадки занедужання на якусь недугу, котра здаєсь бути пошестією. В наслідок того розпорядило міністерство, що всі кораблі приходячі з портів сирійського побережя від Яффи аж до Байрута мусять піддавати ся строгій ревізії лікарській. В Кракові і Чернівцях звисли вже заводити всякі міри осторожності против холери. У Львові проті міри якось ще не чувати нічого, а здались би дуже! З Петербурга доносять, що і там також проявилась холера, але кажуть, що то ніби лиш холера домашня (nostras). З Росії впрочім не можна правди довідатись, бо урядово або нічого не оповіщують, або кажуть, що холера не так дуже ширить ся, а з приватних вістей зачувати знов, що пошестіє ширить ся вздовж берегів Волги і дійшла вже аж до Москви. Кажуть, що в низ Волги від Саратова аж до Астрахану лютить ся холера цілий місяць. Також мала вона проявити ся вже й над Доном. В Астрахані панує вже страшний переполох; хто може, утікає з міста. Розрухи, які там в наслідок холери настали, не то не притягли, але стали ще більші. Місцева залага не може собі дати ради і не може удержати спокою, для того завізвано військо з Саратова на поміч. Боять ся, щоби люд робучий не взяв ся до рабунку. Вольжанський банк просив о військову асистенцію для своєї філії в Астрахані.

(Бідний!) В Чернівцях арештовано перед кількома днями нападного жебрака, дуже обдертого, і заведено его на інспекцію поліції. Там показало ся, що той бідак зве ся пан Ігнатій (Йойна) Вайсбах, є горожанином міста Черновець, має в Середмістї гарну каменицю і гроший купу, і що він лише в хвилях свободних від занять — лихварських, видурює від людей милостиню. Очевидно пан той дістанєсь за се там, де годі руку по милостиню витягати.

(Довгий вік.) В Святинах в виленьській губернії в Росії помер недавно тому чоловік, котрий дожив до 137 літ. Коли зміркував, що вже прийшов кінець его життя, прикликав до себе чотирох своїх синів, з котрих наймолодший мав вже скінчених 90 літ і працюючи з ними став плакати і сказав, що ему жаль умирати. — До Петербурга знов прийшов сими днями в гостину до правнука селянина Смолин 102-літній старець. Він родом з архангельської губернії, а хоч такий старий, то таки видить добре і зовсім здоров. Смолин ніколи в житю не хорував. Мав 19 синів, а з того 15 жие. Від них діждав ся старенький 30 внуків і внучок і 10 правнучок та правнуків. Жінка Смолина молодша від него о 5 літ, померла перед трома роками. — В Чернівцях померла дня 4. с. м. жидівка Рифка Розенберг, котра дожила кругло сто літ.

(Руский народний театр) під управою п. Ів. Биберовича переїздить в тих днях з Богородчав до Надвірної і там в суботу дня 17. с. м. зачне давати вистави театральні на сцені, нароком до того приладжений.

(Рідкий випадок.) Челядник ковальський Іван Кордзинський зголосив ся на львівській поліції і доніс, що підчас подорожи з Сянока до Львова вложив ему хтось до кишені в сурдут 10 зл. Гроші зложив він в поліції. Уже то рідко знайшов би ся хтось, що, знайшовши гроші в своїй кишені, заніс би їх на поліцію, але мабуть рідше знайдуть ся такі, що вкладали би гроші до чужої кишені — хіба що то якась нечиста справа.

(Ціле жите — лож.) Минувшої неділі застрілив ся в Парижі вистрілом з револьвера торговельник діамантів, Леві, угорський жид мабуть родом з Сеґедину. Самоубійник лишив по собі лиш — 4 мільйони довгів! Через него потерпіло багато купців, а особливо один берлінський юбілер. Леві купував діаманти на борг і продавав їх низше вартости, в наслідок чого викликував знижки на торгах діамантів. Де він подів так величезні суми ніхто не знає, а самоубійник лишив лист, в котрім каже, що навіть ніхто о тим не довідає ся, бо ціле его жите була лиш сама — лож.

Ціна збіжжя.

В Чернівцях платили дня 13. н. ст. липня 1892-го р. за 100 кілограмів найліпшої:

пшениці	9.—— 9.25 зл.
жита	7.50— 7.75 „
ячменю	6.—— 6.62 „
вівса	6.50— 6.75 „
ріпаку	9.50— 9.87 „
конюшини	—.—— —.— „
кукурудзи	5.20— 5.30 „
гороху	7.—— 8.— „
оковити	15.75—16.— „

Курс монет

дня 13. н. ст. липня 1892-го р.

дукат	5.63 —5.70 зл.
рубель папер.	1.17 ³ / ₄ —1.18 ¹ / ₂ „
наполеондор	9.50 —9.55 „
100 марок	58.55 —58.75 „

Антоній Табанар і Гаїна

торговля коріння, вина і делікатесів в Чернівцях, ринок.

поручає свій богатий склад кави, полудневих овочів, російського чаю, шоколяди, руму ймайни, та всяких розолій і лікерів.

БОГАТИЙ СКЛАД ВИНА

гуртом і подрібно, по особливше знижених цінах. — Постійний склад різних товарів з хиньського срібла.

Одинокий склад і агентура для Буковини

ц. к. пр. фабрики господарских машин Clayton-a і Schutleworth-a

Відень і Лінкольн (Англія).

Львовомобілі, всякі плуги, молотильні, машини до сїйби, кошеня і тереленя кукурудзи, млинки, млини, сїчкари, сикавки, помпи і т. д.

Найліпший і найтанший олій до машин.

Предплата
платна в Чернівцях
вносить:

на пів рік	5 р. — кр.
пів року	2 „ 50 „
чверть року	1 „ 25 „

для заграниччя 5 рублів або 12 франків

Поодинокі числа по 12 кр. в книгарні Г. Пардінського в Чернівцях, ринок ч. 10 і в бюрі газет Л. Горюнова, ул. головна ч. 17.

БУКОВИНА.

Виходить щотижня в п'ятницю.

Редакция і Адміністрація „Буковини“ знаходиться в Чернівцях (улиця Петровича, ч. 2.), куда всі донеси адресувати належить. — Бюро редакції отворене щодня від 6.—8. години вечером.

Оповідення і прилоги обчислюють ся по найдешевших цінах.

Ч. 30.

Чернівці, дня 24-го липня (лат. 5-го) серпня 1892.

Рочник VII.

Теперішні політичні відносини в австрійській державі.

Коли австрійська держава належала ще до німецького державного союзу і яко абсолютна монархія з характером чисто німецьким придержувала ся в державній управі централістичної системи, тоді ходило найбільше о те, щоби о тільки можна згерманізувати всі приналежні краї коронні, та сим способом витворити одноцілну державну силу.

Але вже в часах абсолютного правління не могла ся система зі взгляду на різнородні складові часті нашої держави спровадити в повні пожадані skutok: бо хотай німецький елемент, що під користним впливом політичної самостійності і західної культури перевизшав всі другі народи нашої держави в просвітнім і культурнім розвою занув в цілій нашій державі всюди пануюче становище, то все-ж такі інтелігенції сильніших німецьких народів, як: Мадярів і Поляків, борола ся з успіхом против германізації, а між масами не тільки мадярського і польського народу, але і всіх других слабших німецьких народів нашої держави не могла германізації вже для того успішно ділати, бо в перед конституційних часах журило ся правительство в загальї дуже мало о просвіту мас німецьких народів.

Цілом инші, більше природніші обставини настали з конституційною ерою, котра бодай на панери покликала всі народи до участі в парламентарній, законодавчій праці, до участі в контролі над центральною державною управою, а поодиноким краям полишила особну автономічну краєву управу.

Се мусіло конечно зломити в австрійській державі дотеперішню централістичну систему, а тим самим і нівелюючий вплив германізації дотично природного власного розвою поодиноких неїмецьких народів. А коли по нещасливій для Австрії пруско-австрійській війні 1866 року, всемогутній того часу князь Бісмарк розбив давнійший союз німецьких держав і вишер Австрію з тої звязи, стратила наша держава свій давнійший виключно німецький характер, а єї політичне діланє дістало новий напрям, нову задачу, а то: полагодити правні бажання всіх народів, що приналежать до австрійської корони, та через таке сконсолідованє власної внутрішньої сили зміцнити своє перворядне державне значінє, свій могучий вплив і на заграничну політику, а особливо вплив на розвизанє ще до тепер нерішеного, а для цілої Європи дуже важного всхідного питання.

Мадяри, що і при старій централістичній системі проживали під далеко користішими обставинами, маючи через довгі літа євї власний автономічний устрій, зуміли заховати своє народне почутє, свою питому національну силу, та для того в свободніших часах конституційної ери удало ся їм дуже борзо на підставі санкціонованого дуалізму вибороти для себе власну, тільки від самого австрійського цисаря яко угорського короля залежну державну управу.

Подібно і Поляки, що доперва при кінці минушого століття стратили свою політичну самостійність, старали ся все і всюди илєкати своє власне патріотичне почутє, і за допомогою своїх магнатів і своєї численної патріотичної інтелігенції вибороли для себе в Галичині від центрального австрійського правительства майже цілом

незалежну краєву автономію, а при тім і перворядний вплив в державній раді.

Також і Чехи, що за часів абсолютної централізації були вже майже цілом улігли германізації, взяли ся від памятної конституції 1848 року, щиро до вспільної народної праці, розбудили у всіх верствах своєї суспільности гориче патріотичне почутє, піднесли величаво народну просвіту і загальний добробит, та стали тим способом вже тепер важним чинником в складі нашої держави. За допомогою Поляків зломали Чехи давнійшу перевагу Німців-лібералів в державній раді, зломали їх виключний вплив в центральному правительстві, а се було причиною, що колись всемогутня партія німецьких лібералів станула против правительства і належала в державній раді через довгий час до опозиції. Се спонукало президента міністрів гр. Таффого, проголосити так звану угодову політику; а коли Чехи в кінці зажадали, щоби для них відновити старе ческе державне право і признати всі права чеської корони, тоді гр. Таффе, боючись нових дражливих заколотів в Чехах, помирив ся з Німцями-лібералами; в наслідок сего наступила номінація особного міністра для Німців, що дало знову Чехам повід до рішучої опозиції против центрального правительства і до завзятої борби против Німців.

Тепер не позістало центральному правительству нічо иншого, як створити для себе більшість в державній раді за допомогою все ще прихильних Поляків і новопрідбаних союзників Німців-лібералів.

Як довго зможе центральне правительство з гр. Таффим на чолі, провадити таку перішучу, таку майже що дня змінну політику, сего годі

„Крігльова битва під „білими“ — стінами“.

Зайхав і я собі раз до Черновцеь і пустив ся містом по своїх справунках, при котрій нагоді і побачив, як старанно приготувавє місто купами гною на жидівській улиці та закаженим воздухом приїзд азійського гостя — холери; а покінчивши свої справунки, зайшов і я собі мисланеньку такі до панської реставрації на ринку, аби трохи підкріпитись добрим ливом. Не дивуй ся місцевий читателю, що кождий з нас „Landpomeranz-iv“, если приїде до міста, зараз заглядає до корчми, — а по вашому: реставрації. Ви що дня сидите при норі і насолоджуєтесь тим даром Іамбріна, а ми місяцями тоскуємо, і если раз собі зайдемо, — то вже і порядно. Але, ото і я заблукав... Но, даруйте, далі нудити не буду. Зайшов я собі до найславнішого готелю — назвім єго н. пр. „Готель Білєцький“ та притягнула мене зелень стоячих в затілю подвіря дерев до огорода, нагадуючого мені імітацію кулісову наших лісів та дугів і я зупинив ся аж у панській „павільоні“, де вічний холод витасє висхле горло і воркотливе черво сільського гостя. Дивлюсь, — а то кельнери замітають черепи шкляниц з всіх закутків, зігнули

гірко, та подивили ся на мене недовірчиво... А один з них питає мене такі зараз: „Що собі жєлаєте?“ — що по нашому значило би: „А не забєрєш ся відси?“ „Натурально, що пива“, відповів я єму на єго питанє таї таки собі сїв на перше лучше крісло, бо в мені збудила цікавість та купа шкляниць черепів. Принесли пиво, а потім і обід, і я запитав кельнера заохоченого „монетою“, котра всі таємничі зраджує: „Що має означати тільки збитого шкля?“ Несміливо, но поволи розповів мені мій справоздаєць про крігльову битву під „жовтими“, — о pardon, під „білими“ — стінами:

„Пани у нас побили ся таки грубо“, зачав фраковий.

А щоби єго ще раз не томити оповіданєм, то переберу я єго ролю таї оповім нашим читателям, як „пани“ собі уміють також голови розбивати, і то не бездимним порохом, або піроглицеріною, або динамітом, — але ноймоднішою зброєю — крігльями.

Було то одної неділі — хороша погода вигулила товну шляхетного покоління до поблизького ліса і там зачарувала їх природа та синє небо о стілько, що вертаючи з відтам в рожевім настрою, забавляю ся і їм, як тепер мені, загостити до славетного „павільона“ на доповнене очарованя природного. Заходять одже наші — назвім їх н. пр. „соколик“ — до павільона, а

там румунська (у нас називає ся вона „циганська“) музика не грає ні, що аж їх сонационали, — назвім і сих яким іменем, н. пр. „волики“ (походить від румунського: „Car de bou“, і не є жадною образою) утонають з крігльями в щасливости. Одже зійшли ся волики і соколики і поть собі. А музика все ба „гори“, ба „дойни“ — такої довгої, як міст черновецький або васьківський, а на відміну знов „дойни“ та „гори“. Соколикам се вже було за богато, бо вони були цілом слушного міння, що горожанин австрійський має право за свої гротші почути і своїх питомих, національних звуків і вони казали: „себї заграти свого „мазура“. Лиш уяло слово „мазур“, зараз зачали волики роги свої виставляти і розказувати яко мнимі самовладці краю, що крім румунських арій не вільно музиці що иншого заграти. Шкода, погадав я собі, що мене там не було; як би знате, був би я собі привіз сільського мого скрипника, старого Демяна, — та най би був заграв мені і нашої „гуцулки“ та „коломийки“. Соколики обставали за своїм, а волики вже зачали русти і за хвилию так ся роз'ярили, що понали на мужицку манєру, таї дивись — а то летить вже перший крігль в табір здивованих соколиків таї грим у голову невинного гостя соколівського, прибувшого з Галичини. Він ся зловив за голову, а соколики за оружє, волики вже такі зачали ся „бичкати“, і за хвилию летіло вже з одного та-

сказати. На кожний спосіб така нерішучість, таке лявоване цілком не відповідне новій задачі нашої держави; бо се не може причинити ся до повної консолідації і скріплення внутрішньої сили нашої держави, противно підтримує недовіру до правительства, відбирає націю на відповідну оборону справедливих бажань горожан зі сторони самої держави.

При теперішніх політичних обставинах нашої держави, де в поодиноких краях з мішаними народностями неуправлено ще їх відносини, а противно віддано найсправедливіші бажання слабших народів на ласку, або неласку сильніших, що тішать ся ще крім сего протекцію самого правительства — може тільки таке правительство відповісти своїй переважній задачі, котре стане понад партіями і всіма силами буде ся старати, чим раз більше а більше зближувати ся до ідеалу самої справедливості. Не повільність для неситого самолюбства сильніших, не безпідставний респект і кокетування з сильнішими, але совісна оборона слабших проти нелюдського гнету зі сторони сильніших самолюбів з найпершою і найголовнішою задачею доброго правительства і доброї держави.

Слабе правительство, що підлягає всяким забагам неситих самолюбів і не стремить до правдиво людської засади: „рівне право для всіх“ — мусить витворювати много хоробливих мальконтентів, що звертають свій взір по за границю держави і викидають з відтам для себе помочи.

До таких хоробливих мальконтентів належить без сумніву і českий посол Вашатий, що на послідній сесії державної ради між иншим виступив в обороні Русинів в Галичині против польського гнету, але заразом вихвалював свободу і щасливі політичні обставини в Росії.

Годі повірити, щоби взагалі свободний Чех, а тим більше посол свободного českого народу міг одушівляти ся політичною неволею і диким русифікаційним централізмом теперішньої Росії.

Дивує нас особливо, як міг посол Вашатий, говорячи о польській гнеті зглядом Русинів в Галичині, рівночасно убожати далеко гірші російські політичні стосунки. Бо вже-ж посол Вашатий не встані сего заперечити, що теперішнє російське правительство прогнало на цілій Україні питому руску мову із всіх урядів, із всіх шкіл, а навіть із церкви, та таким диким способом відняло нашому рускому народови можливість власної просвіти, власного духового життя; а прецінь аж такого гнету Русини в Галичині тепер не зазнають. Відняти комусь можливість духового життя, значить тільки, що убити его морально, а сю правду мусить признати навіть кожний найбільший адоратор російської неволі.

Длятого то проф. О. Барвіньський сповнив тільки сьвятий обов'язок руского посла, коли спростував хибне понятє посла Вашатого о щастливості в Росії, а тільки російські наймити могли з тої причини обкинути нашого посла болотом.

Дальше заявлене посла О. Барвіньського, що він надіє ся від нашого правительства і від Поляків признання повних прав для руского народу в Галичині і скорого усунення всяких недостатків — не подобало ся також і Полякам, а іменно „Gazet-i Narodowij“. Ся щира „приятелька“ Русинів, перенята очевидно подібними хоробливими поглядами, як д. Вашатий, зробила нашому послові закид, що в тій бесіді виразив наш посол за мало прихильности, за мало любови для Поляків.

„На милованя нема силованя“, каже наша народна пословиця.

На милованя, на любов, потреба собі заслужити. Які-ж заслуги положили Поляки в Галичині зглядом руского народу? Чи може се е заслуга Поляків для руского народу, що Поляки стали в рускій часті Галичини панамі руских селів і руских міст? Чи може се е заслуга Поляків, що запровадили в всіх урядах на рускій змлі польський урядовий лязк? Чи може за се мають Русини бути Полякам в Галичині вдячні, що навіть за помочю центрального правительства тяжко Русинам на своїй землі добороти ся мізерних середних шкіл?

Ся сама „приятелька“ Русинів, розуміє ся на підставі інформації з Черновець, написала після тутешньої „Gazet-i Polsk-oj“ про буковинських Русинів ось яке диво: Polacy bukowinsey obudzili Rusinow z apaty, zorganizowali ich i wysluguja sie narodowcom Rusinom bukowin-skim jak najęcie.“

Коли і яким способом обудили Поляки буковинських з апатії? Коли і якими средствами причинили ся Поляки до організації буковинських Русинів? і в який спосіб вислугують ся Поляки ще тепер буковинським Русинам-народовцям?

Се для нас правдиві загадки; ми знаємо лише о одній прислузі Поляків, а властиво о

одній прислузі тутешньої Gazet-i Polsk-oj, що перед двома роками назвала Русинів-народовців: „niebezpiecznym elementem wszystkiemu, co posiada i rządzi“; за що дістала наша „приятелька“ заслужену братську відправу.

Так одже теперішні політичні відносини в австрійській державі ще не цілком добрі, треба ще буде багато совісної праці і доброї волі зі сторони правительства і народних заступників, але на кожний спосіб іде у нас вже до кращого.

Д о п и с ь.

Пастирське посланіє митрополита Мораря з поводу сегорічних великодних сьвят.

X.

Вже в Болгарії національний шовінізм споводував се, що велика часть Болгарів прийняла була унію з Римом, і було би ще більше перейшло на унію, як би не відділено болгарську церкву від царгородського патріархату і не засновано незалежний екзархат болгарский!

В нас обставини для православ'я о много же некористніші. В нашій країні маєм різні інші віросповідання, численно заступлені. А що їх душпастирі ревнніше віддають ся справам своєї церкви, то не буде і дуже дивно, коли моральний вплив чужого духовенства на наш нарід вийде на шкоду православ'я. Не покине виправді наш селянин своєї віри так скоро, але видячи рухливність чужого духовенства, а недбалість свого духовенства в справах церковних, що лиш дбає о румунізацію, стане ся байдужим до своєї церкви. Се все діє ся вже тепер по часті, хоч простий нарід не має ще ніякого національного самопізнання. Вже тепер тут і там пробиває ся в рускій народі, коли не ливна ненависть то ще найменше укрита нещирість против сьвященників! Чи то до ради громадської, чи за виборців не дуже радо громади вибирають сьвященників. Ще коли знають, що сьвященник-Русин, їх приятель, що завжди наминає їх до науки і просвіти, інтересує ся їх долею, то ще слухають і поважають его. Тут зараз видко, як нерозумно, як не політично е, насилати Русинам сьвященників-Волохів: сі послідні підконають всяку повагу церкви і православного духовенства межі Русинами в Буковині! Бо коли би і знайшов ся межі ними який щирий і дбалий, так національний шовінізм і приклад владики не допустить его до того, щоби Русинам хотів помогати! Хоть би хотів, то не зможе бути добрим пастирем. А що сказати тогди, як за одних два, три десяти літ вивмирає теперішнє анальфебетне по-

бору в другий і назад множество тих невинних живих судин, котрих звикле лиш до рота прикладають, — на голови воюючих, — формальна битва, при котрій побідила — поліція. Ся так енергійно вмішала ся, що навіть уживала шаблі, що ще у Чернівцях нечувано. А тоє маємо завдячити начальникові поліції, котрий, будучи сам Волохом, обстав за волками, та їх сторону держав. Таке рід патріотизму, і если би він утратив за се свою посаду, то він переконаний, що владики наш найшов би ему зараз инше місце, аби похвалити одного „de a nostri“!

При кожній битві мусять бути і ранені, та було їх і тут на однім і на другім боці: одному голову розтяли, другому жили на шні, з котрої вибирали шкляні осколки, третьому шаблею так обробили руки, що і синці остались, — досить того, що слава нам всім в Буковині. Але що найцікавіше для Русинів, то сей факт що і руский посол становецького округу брав участь живу в тій славній битві і став ся мучеником, — але слава Богу не за свій виборчий округ. Я переконаний, що его виборці жаліють над тим фактом і представляють собі живо, як би то ся п. посол бив за руску справу, коли він вже за чужим так обстає!! Побачимо его відвагу в близьких соймових сесіях. А вконець нема нічо злого, аби ма добре не вийшло. Певно мала слава про сю

битву донести ся і до ух нашого п. президента і мала ему в купели змугити воду. Будь що будь, але се річ певна, що наші можливі владі вже бувають в своїй зухвалості і ми ще дождемо часу, що далі не зможе спокійно іти дорогою, хто не єсть Голохом. Я з своєї сторони по закінченю кельнерового справозданя засторопів у навільоні і так настрашив ся, що-м постановив вже більше без тенього друка не іти до корчми, — бо хто знає, чи і мене не очікує така „дойнова пригода“?

Ridibundus.

Д О Н А Р О Д У.

Були ті часи, як тобі я до ніг,
Убогий народе, схиляв ся,
І в думках улюблених чистих моїх
У дні ті щасливі мрій молодих
Мені божеством ти здавав ся.

Любив я тебе почуванням палким,
Важав я на тебе робити,
І праці віддавав цілим серцем своїм
І тільки для тебе й тобою самим
Хотів я і на — сьвітлі жити.

І певна надія у мене була,
Що ти привитаєш, народе,

Ту душу, що тільки тобою й жила
Що в мріях у сійво тебе повила
Й зазнаєм ми братньої згоди.

Але я побачив не те, чого ждав
І що сподівався, що побачу,
Бо той ідеал ти що-дня зневажав,
Який я у мріях собі малював:
Мав инчий ти звичай і вдачу.

Замість ідеалу я вздрів на селі
З'убожений люд замішаний;
Темнота й незгода у нашій землі,
Здавало ся, скрізь панували й жили
І люд той безщасний гнітили.

Чи я працювати для тебе не вмів,
Чи ти не діяв мені віри —
Та вкупі зі мною ти іти не скотів,
На працю мою ти з невірством глядів
Мов бачив нещирі заміри.

І поглядом иншим я глянув тоді
На тебе, народе коханий,
І зникли рожевих тих мрій і сліди,
Неначе од сонечка краплі з води:
Ти знову мені був незнаний.

Але-ж я не кидав і далі робить,
Робив, бо якісь надії
На те, що розрада тяжка ся — на мить,

коліне народу, а настане нове покоління, котре читати і писати буде уміти? А до того часу вийде тьма руских книжок і часописів і протворить народови очі, та відкріє не одну правду, котра як раз румунізаторському духовенству не на руку вийде. Чи скоче і тогди руский нарід так як тепер терпіти, щоби ему вороже духовенство населано? Чи не обурить ся він колись против такого духовенства, та чи не скаже: Нам ворогів не треба, нам треба приятелів і народолюбів, вои з вами з межи нас! А що се колись настане, то о тім годі сумнівати ся! Один лише митрополит Морар і его консистория повна волоского фанатизму, котрі гей би китайським муром загородили ся против всякого поступу сегочасної цивілізації, не вірять в поступ руского народу, а вірять лише в успіх своєї політики так твердо, що ні на крок від неї не хочуть відступити; але митрополит Морар не знає, як політика его леда день провалить ся і его собою покрие!

В наших очах відбувають ся на заході великі події: там веде ся незаметно велика борба церкви, чи ліпше сказавши цілого християнства з новими ідеями. З достоїнством заходні церкви боронять правд християнських і інтереса своїх церков. Але ідеї противні християнству ширять ся чим раз все більше і зближають ся навіть вже і до наших границь. В Галичині вже отверто проповідє ся против церкви і духовенства так званою партією радикальною, помямо того, що духовенство галицьке так много заслуг положило около просвіти народної. Радикали рускі в Галичині видають газети і книжки і пускають їх межи руский нарід і на Буковині! Есенція тих писем є дуже виразна: Люди, не дивіть ся на понів, бо вони самолюбів! Помагайте собі самі без них, бо вони вам ніколи не допоможуть, бо не схочуть! Також і сю тезу як найчастіше деклямують: церков і духовенство всіх народів були ворогами всякої просвіти народів. На сей темат написали вже й много розправ, ба і забирають ся великі твори видавати. Вони лише що явно не говорять, щоби нарід обходив ся цілком без духовенства і церкви! Се вони робять в Галичині. А що сказати за наше духовенство в Буковині? Духовенство православне в Буковині на чолі, укладжує тим „радикальним“ ідеям як раз дорогу своєю румунізаторською політикою! Коли в Галичині церква старає ся народови дати що найлучше духовенство, у нас в Буковині насилає ся Русинам Волохів, що не вміють з мужиком розмовити ся, не то вже, що его поучити, а до того ще й вороги его національні! В Галичині старає ся духовенство всіми силами, провід народу взяти в свої руки і не випустити

его нікому другому; у нас в Буковині митрополит Морар стероризував всіх так, що ніхто не сміє і пальцем до проводу народа тикнути! В Галичині вся майже просвіта приходить через руки духовенства і церкви; а у нас — румунізаторський владика не хоче рускому народови одного катехизму дати в руки і збороняє священству образовувати ся в тім язиці, в котрім він своему народови має служити. Русин-перекінчик ректор Топала з інспірованя митрополита Мораря сказав Русинам-семинаристам на їх прозбу, щоби було їм позволено з ним по руски розмаляти ся: „Ich bin kein Polyglot!“ Аж „Polyglotom“ треба тепер бути, щоби руску мову в Буковині ушанувати, гей би яку арабську або хиньську! Так то думая митрополит Морар Русинів зрумуниціти а Волохів піднести. Він не знає, що тим копає пропасть для церкви і духовенства православного в Буковині. Чи ж не годило би ся, щоби митрополит Морар застановив ся над сим, та поглянув трохи дальше перед себе, а не займав ся виключно волоско-національним шовінізмом. Та що-ж! Митрополит Морар думає, що спроне-вірить ся своїй політиці, коли би взяв яку руску книжку або газету до рук, та довідав ся де-що з неї, що діє ся межи Русинами. Але се робить він для того, бо православні Русини для него не мають жадної вартости; для того і не дуже він тим журить ся, чи накіне їм хто що небезпечного, чи ні? Ему то рівнодушно, чи Русини остануть ся православними, чи якими иншими, коби вони лише стали Волохами, але нам не дуже рівнодушно, чи митрополит дбає о нас, чи ні; коли він не хоче о нас дбати, та виставляє нас на всякі небезпечности, то най дарує, коли скажемо ему, що він для нас є не пастирем, а наємником, що увидівши вовка, оставляє стадо. Православ'є в Буковині zagrożене, церков православна виставлена на всякі небезпечні впливи різних елементів, але найпершим єї ворогом митрополит Морар і его румунізаторске духовенство. Вони своєю нездарією і нікчемною румунізаторською політикою відвертають нарід руский від православ'я і его церкви. Вони будучи фанатизованими румунізаторами, відвертають руский нарід від всякої просвіти і культури, а тим силують нарід оглядати ся за иншими проводирями, противними православ'ю і его церкви. Одним словом: вся політика митрополита Мораря є неминучою згубою православ'я в Буковині серед Русинів!

Перегляд політичний.

В складі австрійського кабінету довершують ся деякі зміни. І так стало вже фактом, що міністер Пражак виступає з кабінету, бо подав вже подане о свою димісію. Его місце має бути якийсь час необсаджено. З другої сторони відзначено німецького міністра Кинбурга титулом тайного радника, з чого можна би вносити, що правительством перехилиє на сторону Німців, а на Чехів необсадженом місця по міністрі Пражаку хоче робити пресію мабуть задля угоди чесько-німецької.

Вістник законів державних оголосив санкцію закона, ухваленого в австрійській раді державній о віденських комунікаціях.

В найблизших днях має бути оголошена нова організація технічних військ в австрійській армії. Ціль сеї нової організації, котра не тикає залізничного і телеграфічного полку, зредукувати число офіцерів штабу інженірії і перетворити дотеперішні десять баталіонів інженірії в баталіони піонірів. Наслідком сеї реформи число баталіонів буде збільшене до п'ятнадцяти і то іменно задля поділу армії на п'ятнадцять корпусів, бо до кожного з них, як замічено, конечно треба додати один технічний баталіон добре виправлений в фортифікаційній штудії і будові мостів.

Галицькому соймови предложить краєвий виділ, — як доносить N. fr. Presse — проекту реґулювання краєвих фінансів і привернення бюджетової рівноваги.

Від якогось часу ходить поголоска, що полуднево-славянська академия в Загребі має бути переіменована на королівско-хорватську або хорватсько-словінську академью.

В Дольній Тузлі відбула ся інсталяція нового православного митрополита для епархії зворницької, Мандича, на місце усуненого цісарским декретом Діонисія. Новий митрополит [Николай Мандич] походить з Хорватії і був недавно послом в хорватським соймі та в угорським парламенті. Торжество посвячення довершили три єпископи в присутности краєвого начальника ґен. Аншеля. Від нового достойника надіють ся, що він зірве з фанариотськими традиціями і достойно буде репрезентувати свою епархию.

Німецький цісар повернув до Німеччини з своєї прогулки до Льюфодів і зараз, як надіють ся, приступить мабуть до порішення деяких справ іменно проекту всесвітної вистави в Берліні. Дня 1. серпня цісар Вільгельм їде до Англії, іменно до Кавс на маневри флоту.

В Кіссінґені виправлено бувшому німецькому канцлерови Бісмаркови таку величезну

Що знову у згоді ми будемо жити,
Була ще хоч трохи у мрії.

Що більше і важче невтомно робив,
Що більш віддававсь я роботі,
То більше мені все твій образ яснів
І в поті чола я того зрозумів,
Хто сам працювать звик у поті!...

Чи той — я спитав ся — кому засягти
Ти дав і культури й освіти,
Братав ся з тобою, схотів принести
Тобі свого світла у темні хати,
Щоб міг ти свій шлях зрозуміти?

Ні! здавна хто світло в руках своїх мав,
Не ішов він до тебе світлити,
І той тільки в хату до тебе вступав,
Що заздро на працю твою зазіхав
І вмів тебе тільки гнітити.

Не дивно-ж, що темрява — доля твоя,
Що темними ідучи лісами,
Забув навіть власне своє ти ім'я,
Забув, що істніє з народів сім'я,
Що рівний ти ввій із братами.

Як міг ти, пригнічений вниз до землі,
Недавний ще раб в своїй хаті
І наймит часами на власній ріллі,
Тепер після всіх, що дурить тебе ішли,
Як друзів ти міг унизати?

Я се зрозумів. І вагання і страх —
Все зникло і знов до роботи
Іду я, і певний лежить мені шлях,
Я силу нову почув у руках,
Щоб зло і темноту бороти.

І вже чи дійду до своєї мети,
Чи зламаний, вмиру серед шляху,
Але не покину до неї іти,
За правду, за волю все зможу знести
І жити і вмерти без страху!

В. Чайченко.

Тяжкої праці зазнаєм
І терпимо великі муки
І ледви здужають робити
У нас натовлені руки.

А все ще темрява у нас
І рідний край несе зневагу,
Нарід спрацьований забув
Про людську втіху і розвагу.

За хліба той шматок бючись,
Під батогом зігнувши спину,
Забув він, хто такий він є,
Забув він рідну країну.

А той, хто мусить на чолі
В борні за рідний край стояти,
Хто мусить світло унести
До темної низької хати.

Пішов у зрадники давно
Або, згубивши ідеали,
В темноті гіршій, ніж мужик
Блука нікчемний, занепалий.

Але-ж хоч тяжко бачить се,
Хоч серце в грудях кривавить ся, —
Ми не покинем працювать,
За рідний край не кинем бити ся.

Ми знаєм певне: що здола
Високий людський дух придбати,
Того несила вже відняти,
Несила знищити, зламати.

Придбання кожнеє его
Є непохитнеє на віки, —
Тими придбаннями ростуть
Народи із малих великі.

Зросте і наш! Що здобули —
Того відняти в нас незмога,
До него инше додамо —
І буде наша перемога.

Зросте і наш! І хоч не ми
Побачим зріст его і славу,
Та працю ми свою на се
Положим щирю і криваву.

В. Чайченко.

маніфестацію, що він з радістю зазначив, що такої в новітній часі не діждав ся ні один міністер німецький. Шість осібних поїздів привезло до Кіссінген до 500 учасників з Бадену, Гессії, Турингії і Палатинату. Князь на привіт депутатів відповів довшою політичною промовою.

Дрібні вісти.

(Красвий президент) барон Кравс повернув в середу до Черновець.

(Іменованя.) Ревидент рахунковий Леопольд Лайфер іменований совітником і начальником департаменту рахункового при фінансовій дирекції. — Практикант рахунковий Юсеф Бенсдорф іменований асистентом при департаменті рахунковім поштової дирекції. — Тит Бевка іменований дійсним учителем при школі на улиці залізничного двірця, хоч не має жаданої в конкурсі кваліфікації з рускої мови. Звертаєм на се увагу красвої ради шкільної, позаяк були й убігате́лі з руским викладовим язиком.

(Конкурс) розписаний на 4 стіпендії державні по 150 зл. для слухачів-Русинів черновецького університету. Подання належить подавати найдалше до 15. н. ст. серпня в дорозі академічного сенату до ц. к. правительства.

(Холера.) З Будапешту доносять, що старший жупан пресбурський повідомив телеграфічно угорське міністерство справ внутрішніх, що в Дуна-Сердалі проявилось девять випадків домашньої холери. Міністерство вислало спеціальну комісію, котра має розслідити справу на місці. До Pol. Corr. доносять, що і в Галичині коло Тшебні проявилися чотири випадки занедужання на холеру домашню, а в Щакові занедужав один чоловік, котрого зараз відокремлено. — В нас буде мимо всяких заходів трудно устерегти ся, щоби не занесено холери з Росії, позаяк багато жидів переходить з відтам потайком на нашу сторону оминаючи пограничну комору. Міністерство дійсних внутрішніх наказало дезінфекціювати всіх подорожних, що переїздять з Росії до Галичини. На приказ того-ж міністерства знесено безпосередній рух вагонний на залізницях між Віднем а Варшавою і вози на границі будуть мінати ся. — З Варшави доносять, що вість подана в Schles. Ztg., будьто би і там вже проявила ся холера, є зовсім безосновна. Було там вправді кілька підозрілих випадків смерті, але лікарі констатували, що то не була холера. — З Петербурга доносять урядово, що дня 29. липня занедужало в різних сторонах навіщених холерою 1482 людей, а з тих померла більша половина, бо 971. В сторонах, де люють ся холера, панує всюди великий переполох і проявляють ся бунти. Люди масами утікають в дальні сторони. З Тіфлісу доносять, що в останніх днях утікло з відтам аж 35.000 людей. Показало ся також, що суть якісь агітатори, котрі бунтують людей і заохочують їх розсіванем ложних погослосок до розривів. Так розпущено в Петербурзі погослоску, що всі кобаси, сир, масло і молоко, котрі продають ся в місті, суть загрозені. В місті настав такий переполох, що правительство було аж змушене плакатами заїзвати людей, щоби успокоїли ся і не вірили в ті погослоски, а разом заповіло, що буде строго карати тих, що такі погослоски розпускають. В московській губернії заведено у всіх повітах надзвичайні міри осторожности, а мимо того удержуєсь упорно чутка, що холера вже і там проявила ся і вибухла в Москві. На двох кораблях на Волзі проявились знов бунти. Служба корабельна на одному кораблі кинула капітана в воду, а сама розбігла ся. В Баку настала повна застоя в торговлі і місту грозить велике банкрутство. Дня 1. липня за протестували місцеві нотарі 150 векселів. Від 9. липня не заключено ані одного навіть інтересу на нафту. Після найновіших вістей мала холера появи́ти ся також в Африці, особливо же в Абесинії, де до недавна був голод, і в північній Америці. Власті американські видали відповідне розпорядження що до емігрантів приїжджаючих з Європи.

(Корсиканський розбишака.) В Бастиї на Корсиці відбув ся процес славного розбійника Антона Бонелі, званого звичайно Белликошия.

Історія его жити цікава так, як нашого Добуша. Розбійником став він задля справ родинних. Ще в року 1848 мала вийти сестра Антона Бенелі за якогось Педерозе, а що той Педерозе мав іти до войска, то мер (війт) Маркаджі не позволив ему женити ся. Тоді Антін Бонелі застрелив его, а сам утік в гори і зачав скитати ся. Але-ж бо і він сам хотів ожени́ти ся з одною дівчиною Іванною Чераті, донькою заможного селянина, котру страстно любив; а ту не було способу, як приступити до єї батька. Одже 3. падолиста 1848 р. прийшов Антін Белликошия з трома товаришами і завізав батька Чераті, щоби видав за него доньку, а ні, то викраде єї. За дівчиною обстав брат і хопив за зброю. Розбійники утекли, але удало ся їм взяти в неволю батька дівчини, яко закладника. Держали вони его якийсь час у себе, та даремно; родина Чератіх ані не думала видати доньки за розбишаку. Тоді Белликошия оголосив, що без пощади убо кожного жениха, що схоче забрати ему его дівчину. Два роки не старав ся ніхто о ньо, аж в р. 1852 Іван Маркаджелі, не зважаючи на грозбу розбійника, посьватав Іванну. Та не довго прийшло́сь ему жити з жінкою. В чотири місяці по вінчанню косив він раз луку. Де не взяв ся розбійник і убив его двома кулями на місці. Убивши суперника, сам давай знов женихати ся до гарної вдови. Минуло два роки. До Антона Белликошия приста́в его брат Іван і вони зробились панамі всіх доохрестних гір. Аж ось і знов лучив ся драматичний. Розбійники мали чудово гарну сестру Ізабелю. З нею мав уже женити ся Домінік Муціоні і родина приста́ла на того зятя. Аж ось він і покинув дівчину і не бажав з нею ані бачити ся. Тоді розбійники засудили его на смерть. І справді в р. 1853 несподівано з за угла дому стрілив Белликошия до Домініка, однак не поцілив его, а убив двох его сусідів, що з ним проходились. Вже за давнішні вчинки Антона, засудив его суд заочно на досмертну вязницю, а тепер уже засуджено его на смерть, розуміє ся, також заочно, бо не мали его в руках. З тої пори зачав Антін Белликошия крити ся в горах і стріляв лише на жандармів, що его переслідували. В різних стрілах убив він кількох з них, а що его ніколи не могли жандарми ані інші люди сіймати, то все засуджувало его на кару смерті. Ще в р. 1880 убив він одного жандарма. За той час однак він оженив ся з гарною, чорноокою дівчиною і діточка в него взились. Сам уже постарів ся і втратив охоту жити як звір по неприступних горах. Одже сего місяця прикликав він у свою пущу жандарма-капітана і адвоката на раду, як би ему вернути між людей. Нарадивши ся, зголосив ся сам до суду. Дня 25. с. м. приїхав він серед величезної товни народа до міста. І дивним дивом ніхто не був на него гнівний; всі обходились з ним, як з яким патріархом. Він має уже майже 70 літ і бороду довгу та білу, як молоко. З ним іхала гарна чорноока жінка. В суді при розправі був він певний себе, бо всі злочинки его були вже задоволені, одже й безпредметові. І справді суд присяжних увільнив его одноголосно від вини і кари і всім слухачам, що були в сали судовій, увільнене се дуже подобало ся. Чи не цікава історія? Так здає ся, як би се не діяло ся тепер, а десь тому зі сто або двіста літ.

(Равашоль живе!) Таку неімовірну погослоску подала тому кілька днів одна париска часопись. Розуміє ся, се неправда, та цікаво, як Француз Француза дурить. Ого сказано в тій газеті, що день перед своєю смертю казав собі Равашоль прикликати священника. Той прийшов і оба остали самі у вязниці. Скористав з того Равашоль, убив священника, убрав ся в его одіж і ніким не зачіпаний вийшов з вязниці. Приходить судова комісія досвіта, щоби Равашоля стяги, а ту про него ані слуху. Головно́к бідна! що робити? Нехай лише розійде ся вістка по Франції, що Равашоль утік, то халена така, що правительство годі на улиці показати ся. Рада в раду, вивели нічого злочинця, стяги ему як треба голову, а люди думають, що то Равашоль згинув. От видумки зі старих кримінальних романів.

(Верблюди.) В маєтках І. Толстого, положених в Орловській і Самарській губернії, зачали уживати до польних робіт верблюдів. Проба, зроблені з ними в полі в господарських роботах ріжного рода, дали такі результати: При ораню

потрійними плугами Меліна і Зака два верблюда вистануть зовсім, то значить, один верблюд заступає півтора коня. При ораню верблюда дуже витревалі, а робота підчас дощу зовсім не шкодить їм. При машинах до кошеня і живна тяжко ними поводити особливо при скрутах і через то лишає ся багато сбіжа незжато́го. В губернії самарській, де досить недбало жнуть, не звертають уваги на сю недокладність роботи. Думали, що верблюд не дбає, коли его тнуть комахами, а тимчасом він так само не терпить їх, як кінь.

(Найдений скарб.) В Дорог на Угорщині займав ся один властитель дібр збиранем старинностей. В тій цілі зачав він копати землі на т. зв. килькуцькій пущі. Там найшов він стару зброю, домовини і інші предмети, а вкінці докопав ся до якоїсь добре замурованої пивниці і найшов там залізну скринку. Скринку тую отворено при представителях властей і найдено в ній багато золотих і срібних грошей з часів панованя королів з родини Анжу. Були там також часні і різні дороговці, дуже артистично вироблені. Скарб той оцінено в приближеню на 40 тисяч зр.

(Кровава бійка.) В селі Магура на границі Семигороду і Буковини лучилась кровава бійка жандармами. Румунські вівчарі украли якомусь семигородському Сасому пару коний. За злодіями зачали шукати два жандарми. Неділа була, в корчмі сиділо багато Волохів. Там дізнались вони, що жандарми увязнили вже злодія і завули до війта. Всі удались сейчас перед війта і давай кричати на жандармів, щоби віддали зброю. Але ті сказали, що поки живі, то не віддадуть. З того зачалась бійка. В бійці тій убили жандарми двох своїх війта, а двадцять осіб ранили. Між раниними є і кілька жінок, що і самі брали участь у бійці. Жандармам прислано на поміч патроль і в той спосіб заведено спокій. Слідство веде ся.

(† Петро Кадайский). практичний лікар і дентист, улюков ся дня 31. с. м. по короткій недугі. Покійний признавав ся до рускої народности.

Ціна збіжа.

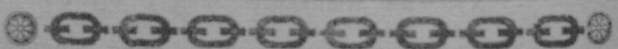
В Чернівцях платили дня 4. н. ст. серпня 1892-го р. за 100 кілограмів найліпшої:

пшениці	8.40 — 8.60 зл.
жита	6.75 — 7. — "
ячменю	6.25 — 6.50 "
вівса	5.30 — 6.10 "
ріпаку	9.50 — 9.75 "
конюшини	7.75 — 8. — "
кукурудзи	5.10 — 5.25 "
гороху	7.25 — 8.25 "
овсовити	15.50 — 15.75 "

Курс монет

дня 4. н. ст. серпня 1892-го р.

дукат	5.64 — 5.70 1/2 зл.
рубель напер.	1.19 — 1.20 — "
наполеондор	9.48 — 9.53 "
100 марок	58.50 — 58.70 "

Антоній Табанар і Гаїна

торговля коріня, вина і делікатесів в Чернівцях, ринок.

поручає свій багатий склад кави, полудневих овочів, російського чаю, шоколяди, руму Ямайки, та всяких розсолів і лікерів.

БОГАТИЙ СКЛАД ВИНА

гуртом і подрібно, по особливим зниженим цінам. — Польський склад ріжних товарів з хиньского срібла.

Одинокий склад і аґентура для Буковини

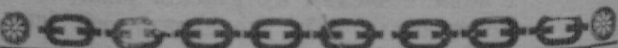
ц. к. пр. фабрики господарских машин

Clayton-a і Schutleworth-a

Відень і Ліпкольні (Англія).

Льок-мобілі, всякі плуги, молотильні, машини до сїбї, кошеня і терелі кукурудзи, жлики, жлини, січкари, сикачки, жомни і т. д.

Найліпший і найтанший олії до машин.

Видає і відповідає за редакцію: Сільвестер Дашкевич.

З печатні Г. Чонпа.

Предплата
ПЛАТНА В ЧЕРНІВЦЯХ
 виписуєть:
 на пів рік 5 зр. — кр.
 „ рік 2 „ 50 „
 „ чверть року 1 „ 25 „
 для заграниці 5 рублів або
 12 франків
 Поодинокі числа по 12 кр.
 в книгарні Г. Пардінського
 в Чернівцях, ринок ч. 10 і
 в бюрі газет Л. Горовица,
 ул. головна ч. 17.

БУКОВИНА.

Виходить що тижня в п'ятницю.

Редакция і Адміністрація „Буковини“ знаходиться в Чернівцях (улиця Петровича, ч. 2.), куда всі дописи адресувати належить. — Бюро редакції отворене щодня від 6.—8. години вечером.
Оповідання і прилоги обчислюють ся по найдешевших цінах.

Ч. 32.

Чернівці, дня 7-го (лат. 19-го) серпня 1892.

Рочник VIII.

Справедливі бажання Русинів на Буковині.

В останньому числі нашої часописи сказали ми, що для розвою і здвигнення нашого народу на Буковині конечно потрібно: щоби наш нарід мав в краєвм виділі, в краєвій шкільній раді і в єрархії церковній відповідне число своїх заступників; дальше, щоби в всіх більших руских громадах устроєно 3 і 4 кл. рускі народні школи, а в Чернівцях осібну 4 кл. руску народну школу і руску гімназію; а притім, щоби як найскорше усунєно деморалізуючу, а для розвою буковинського руского народу найшкідлившу румунізаторську роботу владики Мораря-Андрієвича, теперішньої православної консисторії і підвладного духовенства.

До тепер не має буковинський руский нарід, що становить релятивну більшість нашого краю, ні одного свого заступника в краєвм виділі і в краєвій шкільній раді, не має ні одного щирого заступника в єрархії православної церкви.

Се в найбільшій мірі разиче уопсліжене найчисленніших мешканців нашого краю є безперечно хитрою справою самолюбної румунізаторської роботи, котру помімо численних жалоб зі сторони наших патріотів толєрує центральне правительтво без всякої правної підстави ще і тепер, а за часів бр. Алезаного підпирало цілим своїм впливом.

Розуміє ся се само собою, що таке несправедливе уопсліжене мусіло доконче вплинути шкідливо на моральний і материяльний розвій нашого народу.

Краєвий виділ і краєва шкільна рада, се найвищий автономічний заряд, се найвища авто-

номічна контролі всіх культурних і просвітних краєвих справ. Раджено одже до тепер в сих найвищих краєвих радах, на глум всяким справедливим конституційним засадам про справи, котрі дотикали виключно щоденне жите буковинського руского народу, без заступників того народу, без знання теперішнього жити нашого народу і его потреб; а се не могло ніяким способом причинити ся до природного розвою нашого народу, протавно подібно як в найвищих автономічних краєвих радах, уопсліжено таким способом наш нарід і в его духовім, культурнім розвою.

Доказом сего є сей наглядний факт, що коли в полудневій волоській часті нашого краю майже в всіх більших громадах позакладано 3 і 4 кл. народні школи з викладовою волоською мовою, то в більшій рускій часті нашого краю нема, крім в однім повітовім місті, в Кіцмани, подібних шкіл з викладовою рускою мовою. Волохи мають в Сучаві волоську гімназію, а Русинам годі дочекати ся рускої гімназії. А вже ж ніхто не може сего заперечити, що тільки школи з викладовою матерією мовою є правдивими природними розсадниками народної просвіти і основою народного добробиту. В наслідок занедбаної народної просвіти знайдеши тепер в часах загального поступу буковинського Русина в державних, в краєво автономічних, а навіть і в приватних урядах хіба на показ, а нашого темного руского мужика потрапить кождий зловий хитрун дуже легко змудрувати і для себе визискати.

До сего уопсліженя буковинського руского народу, до сего ще дуже невідрадного его стану, причинила ся в найбільшій мірі румунізаційна робота владики Мораря-Андрієвича, і така сама робота теперішньої православної консисторії і

підвладного духовенства. Теперішня єрархія буковинської православної церкви з владикою Морарем-Андрієвичем на чолі, поставила собі, як ми се вже нераз доказали, за найголовнішу задачу: зволожити руске, духовенство і руский нарід.

Велику часть чисто руских громад заповнено вже священниками-Волохами, котрі цілком не владіють рускою мовою; не чути тому в многих руских громадах ні рускої церковної відрави, ні рускої проповіді, ні рускої катехизації; зрумуницена буковинська православна церковь стала мачохою, стала правдивим ворогом руского народу, а безчисленні жалоби протів сеї великої шкідливої румунізаторської роботи не віднесли ще до тепер ніякого успіху.

Кождий справедливий муж державний, ба кождий умний і совісний чоловік мусить одже признати, що поставлені на вступі жадання відповідають цілком теперішнім духовим недостаткам буковинських Русинів.

Без заспокоєня сих справедливих бажань не може настати на Буковині мир і добробит; а старати ся о се, щоби вже раз запанував в нашім краю загальний мир і добробит, є в першій лінії святим обовязком краєвого правительства, котре має передовсім сповнити волю нашого Монарха, що щиро бажає ушасливити всі свої народи.

Ми не сумніваємо ся ні на хвилю, що теперішній наш краєвий президент, яко вірний сторож корони і досвідчений муж державний, сповняючи точно переважну задачу, яку перебрав своїм високим урядом взглядом держави і краю, вгляне бистрим оком глибоше в суспільні і національні відносини нашого краю, не буде уважати все за золото, що ся світить, не дасть ся обма-

3 Тарасової могили.

Не знаю, як кого, а мене дуже бентежить і боляче вражає, коли доводить ся бачити, або хоч чути, що люди сміють ся і радіють там, де треба було би плакати, що ничуть і бенкетують там, де тра жалити ся. Такі випадки мені завжди нагадують казку про того дурня, що все робить їй каже не до діла й через се его скрізь люда бють. Але в нас таких дурнів тепер вже не бють; їх навпаки бють ся, бо то наслав Бог за наші гріхи дурнів на нас і дав їм владу на Україні. Оттож і панують тепер вони, скрізь уже свого носа всунуть, де їй треба й не треба, лізуть і туди, де хоч що небудь тямлять, знайдете їх і там, де вони й нічигісенько не тямлять. Сконодурні та й годі! Воно-б і нічого собі було: дурень — нехай собі дурень; то вже так Богови забажало ся, але-ж як би вони не були шкідливі? От слухайте.

З якою радістю Харківляне їхали до Тарасової могили, з якою щирістю вони, зустрівши ся там, витали ся там з Киянами, з таким же сумом і жалем усі ми лишали вічний спочинок славетного кобзаря нашого. Та й було чого сумувати. Дві доби перебули ми на могилі і то були мабуть і найщасливіші й найнещасливіші

часи з цілорічного жити нашого. Найнещасливіші, кажу, бо бачили очи, бо слухали уха, бо серце почувало навіть і те, на що й не сподівало ся... Коли ми зійшли на Тарасову гору, був вже обідний час, час снєки. Зараз же ми зійшли на могилу, глянули надокколо. Через рік, а нова відміна! Дерева починають усихати, квіток як торік, вже не має, на самій могилі трава єсть чисто погоріла. Зараз по всему видко, що тут вже крім самої природи ніхто не дбає, ніхто не додає своїх рук, своєї праці. Коли ж ми прийшли до хати, то на диво наше й на лихо побачили, що вона замкнена. Що его робити? Доконче ждати, аж „вернеть ся“ сторож. Полягали ми всі під деревом у холодку й ждемо-пождемо, нудимо ся. От вже й сонечко до обрія наближуєт ся, а все нікого не має. Коли зірк — вже хатні двері відчинено. Ми з радістю туди, а там сторож вже мете свіглицю. Витаємо ся, балакаємо й дізнаємо ся, що він, сторож, вже тут не живе, бо важко носити воду з Дніпра на гору. От він, не будь ледачий, та й збудував хату в низу над самісеньким Дніпром.

„А хто-ж тут, дядьку, доглядає могили Тараса?“

Він помняв ся, почував потилицю, тай каже: „Та ночує тут син, а то й я буваю.“

Ночує?! бачите? Оттож, чи не думає сторож, що его настановлено тут пильнувати, щоб часом хто не вкрав... чого?... уже я й сам не умію вам сказати, тільки певне, що сторож вже забув, для чого він наймав ся. Забув, кажу, може через те, що вже давно тут служить, а може, що він сего року нездужав, а може й тим, що вже постарів. Хто знає? Тільки очевидячки тепер ему вже важко дбати про красу могили й жити на горі, бо й сам він се каже й жалкуєт ся на свою хворість і старість.

„А багато ви, дядьку, грошей здержуєте?“
 „Та які маси гроший? хіба-ж то гроші 30 карбованців на рік? Як би пани не приїздили, то й жити-б тут не можна було.“

Нас се здивувало. Не вже-ж пак так багато панів їздить сюди, що з сего можна було й хату збудувати?

„А де-ж, дядьку Іване, кобзарь, що завжди лежав тут на столі?“

„Та він у мене лежить там у хаті в низу?“

От такої! Мало того, що самі перенесли ся в низ, то потрохи переносимо вже й такі річі, що завжди повинні бути тут ва могилі, біля Тараса.

Приїс нам сторож „кобзаря“. Розгорнули ми его й забули на який час перше неприємне

пути красним очам і прелесним словам неситих самолюбів, противно сповняючи найвищу волю нашого Монарха, буде стояти понад партіями і уживе цілого свого могучого впливу, щоби всі мешканці сего краю знайшли повне заспокоєне всіх своїх справедливих бажань, знайшли могучу оборону запоручених законами прав.

Ми сего певні, що теперішній наш краєвий президент буде всіма силами старати ся о те, щоби як найскорше запанував в нашім краю справедливий лад, якого нетерпеливо очікують всі добромислячі горожани, бо сего вимагає загальне добро нашого краю, бо сего вимагає загальне добро нашої держави!

Д о п и с и.

Урік! — вугля гасіт!

Переходячи минушого місяця через Руску Молдовицю, увидів-ем не далеко від дороги велике число святочно убраних гуцулів і гуцулок. Поневаж се діяло ся на тиждні, то впало се мені, як то кажуть, в очі: я зближив ся до згромаджених.

Розглядаюсь тут поміж люди, щоби мож увидіти причину сего згромадження, а поневаж ся річ не була мені зсроду, питаю ся одного гуцула: „Чого ви посходили ся тут?“

„Ми, батче, зачали робити нову церкву, та запросили священників, щоб освятити її основу.“ Добре, гадаю собі, от забавлю ся між ними мирними гуцулками хвилю; бо чоловік тут в горах здичів би дійсно, як не мав би нагоди зійти ся з людьми.

Через час, дивлю ся, вже і панотці ідуть, а було їх чотири. Тішу ся вже наперед, гадаю собі, се мусить бути щось незвичайного, а тим більше, що я при таких okazіях еще не бував. Стали всі панотці в ряд; на право і ліво від місцевого пароха о. Кокирли. Нараз наступила тишина. Всі згромаджені дивлять ся на поів, поіви на них, а я то на одних, то на других — гадаю собі: ану, хто з них перше зачне. Аж нараз о. Кокирла розвиває якийсь папір, обглянувши ся на округ себе, випростовав ся і як не крикне з цілої сили на все горло: „Урік!“ і склонив голову на груди.

Я не спам'ятав ся — розглянув ся поміж люди і питаю ся здивовано одного гуцула, що близько коло мене стояв: „Хто его урік?“ „Я не знаю, паничу, відповів він мені коротко, не спускаючи очей з о. Кокирли.“ Дивлю ся поміж люди, а то всі стали стовном, питаючи ся одні других: „та хто би его урік?“

Нараз підносить він голову і почав грімким голосом читати по волоски?!

Гуцули пороззявляли роти, слухають, а я знов питаю ся мого сусіда, що коло мене стояв: „Розумієте, що він читає?“

„Та, де там! коби ми розуміли, щасливі би були!“

Дальше чую з перервами слова: Андрієвич, владика, митрополит Буковини!..

За кожним сим словом вистрілено з пістолет.

Мій сусід, набравши до мене відваги, питає ся: „Паничу! чи не урік хто владика?“

Я наміслюючи ся, що ему на се відповісти, а він відозвав ся знов до мене: „В нас є такі баби, що уміють від уроків вугля гасити.“

Я на се не відповів ему нічого, бо смуток мене обняв кругом себе таку темряву між нашим бідним народом видіти. От хоч би з сеї пригоди видко ясно, яку користь має наш мужик з свого панотця, що не розуміє або не хоче розуміти его бесіди. Золоске слово „урік“ значить по нашому „грамота“. А що під сим словом наш мужик порозумів, визнано. Хто сему винен, дорогі читателі, що нарід так довго терпить? Безперечно той, хто нам таких румунізаторів насилає, як о. Кокирлу, що вже 25 літ держить цілу громаду в темноті. До якого степені моральності і добробиту вже би дійшла та нещаслива громада, як би на її чолі стояв щирий священник-Русин народолобець?

СВІДОК.

3 рускої Молдовиці.

На завізане телеграфічне громада Рускої Молдовиці приїхав комісар виділу краєвого пан Гойан до села, аби переконати ся, в яким порядку громадський маєток знаходиться. Начальник громади скликав вибраних заступників громади на засідане. Перше засідане відтримало ся на 26. липня н. ст. На то засідане зійшли ся окрім вибраних радних також самі честні й маючі господарі, т. є: Николай Малиш, Дмитро Малиш, Василь Гойник, Ігнат Ілієсей, Петро Савчук і др. Пан комісар казав тих людей за двері випроводити, бо окрім радних не вільно бути нікому другому на засіданю. На 27. липня н. ст. відбуло ся друге засідане дотично рахунків і ліса громадського. Рада громадська запросила і мене (учителя), хотя я не є вибраний до ради, аби я був так добрий і прийшов на то засідане. Аби і мене не викинули за двері, взяв я книжку закона громадського до рук, аби переконатися, чи вільно бути і другим членам при таких засіданю. Я знайшов там, що засідання громадські відбувають ся публично, то є, на засіданю вільно бути кожному членови громади і прислуховати ся на радам громадским, особливо тогди, як ходить о бюджет або рахунків громадські. На моє нещасте убрав ся я, тай пійшов до канцелярії, сказав панам по руски „добрий ранок“, сів собі на ослінь, витяг руску газету з кишені і став по

тихо читати, не мішаючи ся жадним словом до справи громадської. Пан комісар Гойан запитав мене, чи і я належу до ради громадської, я відповів, що не. Комісар сказав, коли не, то ідіть собі на двір! Я зробив пана комісара уважним, що він толочить закон цїсарский. Тота моя увага зробила пана комісара так сильно сердитим, що він встав з ослона, крикнув на весь рот на двірника і сказав: „Двірничче!“ або я покидаю канцелярию, або робіть який другий порядок“. Тогди встав панотець Маїор з крісла і замість боронити учителя, взяв капелюх в руки і сказав до старого панотця Кокирли: „Non se mergem a casa, domnule părinte“. Потім встав начальник громади Пентелей Бошутар, котрий єсть ворогом цілої громади і сказав як якому злодієви або остатньому пиякови, аби я собі пійшов гет з канцелярії. От такі то кривди мусить терпіти нарід бідний і его учитель. Учитель постановлений правительством дятото, аби бідний нарід просвіщати і научати, а его як якого остатнього лайдака кажуть румунізатори з его хати на двір викидати. Мої панове! доки ми Русини будем такі кривди від румунізаторів терпіти! Чи на таке беззаконне поступоване пана комісара Гойана нема якого ліку, не можна нігде поскаржити ся?

Що се моє писмо єсть справедливо уложене, посвідчаю свідками: Георгій Балабашук, Федор Харюк, Іван Тодінюк, Іван Хиняк, Василь Малчійський, Іван Таука і Василь Кокирла, парох містечвий. Прошу Вас, пане редактор, дуже красно, сю мою допис під моєю відповідею в в нашій часописи „Буковині“ помістити.

Остаюсь з глубоким поважанем

Михайло Сиротюк
народний учитель.

Перегляд політичний.

В сїльнім міністерстві працюють тепер над зіставленем сїльного бюджету, котрий при кінці вересня буде предложений делегаціям. Сїльний бюджет вже ухвалений на міністерских конференціях, які відбули ся у Відні з початком мая. Нові наради міністрів в тій справі не будуть скликані. Після ухвал в маю прийнятих на 1893 рік зажаданий буде більший кредит кругло о 5 мільонів. Підписане сеї двіри бюджету має наступити наслідком підвищення ціни торгової поживних артикулів.

Міністер скарбу д-р. Штайнбах, котрий яко гість г-р. Таффео пробував кілька днів в Елішав, вернув в суботу до Відня і там відбув конференцію з угорским міністром скарбу д-ром Векерле. На тій конференції уложено текст всіх розпоряджень, відносячих ся до заведення валютних законів, а заразом порішено монетарну конвенцію. Сей трактат буде виготовлений в оригінальнім текстї німецько-угорским і угорско-німецьким та буде підписаний в імені обох пра-

вражине. Зустріли ми, читаючи й ось яку цікаву сторінку. Саме там, де „Заповіт“ хтось написав при поезії.

В своїй домовині
Наш батько почує,
Як люблю Україну
Злий ворог руйнує?

6. 4. 28/4. 1892.

Ти вмер, а слово правди,
Що людям ти zostавив в заповіт,
Як промінь сонця завжди
Нам ясно світить і горить.

М. Д. 23/4. 1892.

Він ще і баче і шле тобі, брате,
Отвіт через мене: міцна наша мати,
Міцні єї діти, козацької душею
Давно вже готують на ворога зброю.
Загинув Татарин, що з нею змагав ся,
Єї не подужавши Лях надірвав ся
І нині ні пісня, ні мова розкішна
Не згине, не згине й Україна нишня!

В. В. 23/4. 1892.

Допіро ми прочитали останні слова, як почувли на дворі московську розмову. То прийшла переверчена кавіська „інтелігенція“, як от слідователь, землемір. За ними льокай ніс чималу

корзину з пляшками. Не завертаючи на могилу, вони просто ідуть до сьвітлиці. Сторож ураз помолодів і видужав: звісно, як пани — то в нас уже й началство, а тут ще й те... Зараз з'явила ся на столі чистенька скатертинка, наставляється самовар, хоч „інтелігенція“ укомментувала ся й без чаю. Еге-ж укомментувала ся, бо зараз же на супротив самої могили, за огорожею над Діпром, розпочав ся бенкет. Бенкетували й пачили, як і слід „інтелігенції“, аж усе попили й тоді поплентали ся собі геть з своїми льокаями. Се ще добре так обійшло ся, а то, каже сам сторож, буває тут і такого, що часом инший так налігаєть ся, що впаде оттут у сьвітлиці й спить вже тоді, як свиня. І от така гидота зветь ся „інтелігенцією“, бо вона одержала „освіту“ й по своєму стану має велике право — право в край деморалізувати ся й усіх деморалізувати скрізь, де вона забажає того. Предбала собі се право й задовольнилась.

Як ми себе почували через увесь той час бенкету, тільки той може зрозуміти, хто, сидючи закутий в кайдани, дивив ся, як вороги его топтали ногами й глумили ся над тим, що було для него найдорожче й найсвятійше. Сиди, диви ся й мовчи. Мовчи, коли не хочеш ще більшого сьміху, більшого глуму. Тож кажу, було хоч одне місце на Україні, де можна було відпочити ду-

шею по тій „інтелігенції“ з єї „кабацкою“ освітою, але й не чули ся, як вона вже й сюди протоптала стежку... Другого дня так вже над вечір сидимо ми на могилі й балакаємо про те, що треба було би мати тут таку книгу, щоб туди записували свої імена, як хто схоче. А то от на ґратах є чимало дорогих нам фамилий і псевдонимів, але пофарбують ґрати й нема їх! А до того ще иноді тут таке нацарапають, що просто дивиш ся, як то так може бути геть чисто знищено всяке почуте моральности в людий, коли в них підймається ся рука писати таке паскудство на Тарасовій могилі. Треба, кажемо, щоб земство Полтавське чи саяк чи так, а вже як небудь, щоб добуло право мати тут таку книгу для записування. Тоді певно можна буде запобігти такої капости. От так балакаємо. Коли підходить сторож та хвалить ся: „А се знов до нас ідуть, мати з Прохорівки“. Справді, з Полтавського берега черепливає човен на правий бік. З човна повиходило 18 чоловіка панночок переважно в українському вбрані і паничів. Усі вони рушили на Тарасову гору. Два українці-селяне несли, аж гнули ся, за ними велику корзину. Коли вони зійшли вже на гору, то по розмовах і одержі можна було постерегти, що се поіви, учителька, учителі, писарі і инші перевертні „селянської“ інтелігенції, що завжди й у всім бере за при-

вительств обома президентами міністрів, а датований буде в Пешті і у Відні.

Уступлене міністра Пражака з уряду чеського міністра, по оголошенню у W. Ztg., дало нагоду до обговорення внутрішньої ситуації в Австрії як чеським так і німецьким деньникам. Офіційна Presse каже, що бр. Пражак вступив до кабінету яко репрезентант чеської народності, але по виборах з 1891 році, коли старо-чеська партія стратила майже всі мандати, оставане его на уряді не було оправдане, бо він не сьмів і не міг бути представителем нинішньої репрезентації чеської. N. fr. Presse в кореспонденції з Праги признає тепер явно, що димісія бр. Пражака була результатом переговорів, які велися в місяці липня між централістами а ґр. Таффим.

Загребський деньник Obzor доносить, що у Відні в місяці падолисті має відбутися конференція противників дуалістичної системи в австрійсько-угорській монархії. По невдачі румунської депутації загадали тепер скликати до Відня конференцію з репрезентантів Чехів, Хорватів, Сербів, Словенців, Словаків, Русинів, Румунів і Німців християнсько-соціального напрямку для виготовлення меморіялу, котрий би депутація, складаючася з десяти членів, передала короні. В сьім меморіялі мають бути вичислені всі жалі і уложена програма, як би ті жалі усунути. В місяці марті 1893 року конференція має зібратися в друге, щоби вислухати справоздання о вислухання депутації. Крім того і в заграничній прасі помістять ся меморіал сьї конференції.

Торговельний трактат між Австрією а Сербією а заразом конвенцію о заразі худоби підписано в австрійським міністерстві справ заграничних. Також підписано декларацію, що торговельний трактат кінчатий ся дня 1. вересня і попередня конвенція в справі заразі худоби продовжені будуть до 1. січня 1893. Новий договір торговельний признає Сербії много уступок, головню з причини єї некарістного положення фінансового а з другої сторони з'обовязує Сербію до відступлення ліпшого становища торговельного для Австро-Угорщини, як для інших держав, і з тої причини австрійсько-угорська монархія може легко бути суперником інших держав.

Німецький Reichsanzeiger оголосив іменоване президента пруского кабінету ґр. Айленбурґа міністром справ внутрішніх на місце Герфурта.

В англійській палаті послів, як обчислено наперед, ухвалено кабінетови Сельсберію вотум недовірія 350 голосами против 310. Тим способом консервативна партія в Англії уступає від правління, позаяк кабінет Сельсберію був змушений подати ся до димісії.

клад „городяньску інтеліґенцію“. Де хто зійшов і на могилу, а більшість зараз же, не гаючи часу, узала ся за „дїло“, за яким вона сюди приїхала. На тому-ж таки самому місці, де й учора, знов розпочав ся бенкет. Жарти, сьміх, галас, аж лящить на докору. Дуже гудко стало вже нам і пішли ми собі звідси і пішли... Так от що означають слова сторожа: „Як би пани не їздили, то й жити-б тут не можна було?“ Тепер по я зрозумів, чому околицинний наїд так байдує, навіть не охоче відказує: „Та туди їздить самі пани“. От воно що зветь ся паньством! Не знаю (хто-хто), а вже (той) хто, спасибі їм, близько дотикаєть ся до сего дїла, се-б то Полтавське земство навіть повинно пильнувати, щоби не робили на Тарасовій могилі „інтеліґентного шивка“. Коли-ж сего не можна запобігти ніяким робом, то нехай краще ніхто не доглядає могилу, нехай краще не буде й сьвітлиці й сгорожа, коли все отсе істніє лише для того, щоби усі муки Тараса, що він приняв за наїд оттой убогий, усю чистоту душі єго сьвятої мішати тут же перед єго очима з украденими радощами, з грозею душі нікчемної тої „інтеліґенції“, що ходить сюди з своїми льокаями-кріпаками бенкетувати, не соромлячи ся вже й людей.

Іван Степовик.

В Багдаді улокоїв ся турецький ґенерал Сулейман-паша знаний побідитель чорногорского княжества безпосередно перед послідною російсько-турецкою війною в 1877 р.

Велику сензацію в сьвітї політичній викликала подорож болгарского президента міністрів Стамбулова, яку він відбув послідними днями до Царгороду. По страченню убійців Бєлчева і по повороті князя Фердинанда до Софії вибрав ся Стамбулов в гостину до турецького султана, котрий єго прийняв незвичайно ласкаво, похвалив єго велику здібність в веденню справ болгарських, а що найважнійше заявив, що признасть князя Фердинанда, коли лиш прийде до того добра нагода. З сего заявленія вносять загально, що признає князя Фердинанда наступить уже в недалекий будучности.

Почене о холері.

Написали доктори Нотнаґель і Калер.

Що робити на напад правдивої холери.

Напад правдивої холери проявляє ся раз через то, що бації вже суть в кишках і там розмножились, відтак через то, що витворилась якась хемічна отруя холерична, по трете в наслідок того, що кров скинає ся через відділюване ся від неї сукровиці, котра відходить блювотою і бігункою. Аби не дати баціям множити ся в кишках, треба би хіба то місце, де вони живуть, зробити для них недогідним або вести до кишок якусь таку матерію, що зробила би бації нешкідливими а не зашкодила чоловікови. Першого способу не можна зробити, а до другого не маємо доси добрих средств. Ще найліпше показало ся заливати кишки розпущеною таніною — танінові клістири. До того бере ся пів або 2 літри вареної води огрітої до 39 або 40 степенів Цельсія, в котрій розпущено 15 до 20 ґрамів кислоти танінової (Acidum tannicum) і впускає ся через кишку відходою. Таке заливане показало ся найуспішнійшим в перших початках ознак холеричних. Але й в пізнійшій добі могло би то принести може якийсь хосен, бо кишки можуть влизу в них воду в себе втягати. А може таніна не дає також і баціям розвивати ся. Таніна ще й длятого добра, що не можна побоювати ся затросеня. Щоби хемічну отрую холеричну усунути з крові, на то не маємо доси способу; може на то помагає ще найліпше також танінова клістира.

Що робити, коли вже кров гусне.

(Stadium asphycticum).

Аби зменшити гуснене крові і не допустити до застої в єї круженю, та наслідків з того, уживає ся крім заливання кишок (клістри) ще й запускання під шкіру і напускання в жили. До запускання під шкіру робить ся таку воду: на 2 літри дестильованої і стерилізованої (вареної пів години в скляній баньці затканій затичкою із вати) води, дає ся 6 ґрамів Natrium carbonium і 8 ґрамів Natrium chloratum і держить ся єї на 40 степенів теплу. Воду ту запускає ся голкою, котра в середині порожня як рурочка, на півтора або 2 міліметри широка і має з боку кілька отворів. Та голка єсть приціплена до кавчукової рурки, що іде від приладу, котрий заповняєть тою водою. Перед тим ще очинює ся цілий той прилад або в карболевій або в кинячій воді. Опісля обмиває ся недужому долішня часть животу сїрковим етером і розпуском сублимату і в тім місці заколюєть голку в тіло. Вода та спливає так скоро під шкіру, що до чверть або пів години напливе під ню і до півтора літри розпущеної соли з содою. Тіло стягає скоро ту воду, а колиб в тім місці, де закололо ся голку, набігла гуля, то єї розтирає ся. Коли-б з яких причин не можна запускати під шкіру на животі, то можна запускати на нозі повисше коліна. В тяжких випадках холери можна в короткім часі то залукаєть кілька разів повторити, але за кождий раз треба голку в иншій місці заколоти. Наслідки того суть такі, що шкіра набирає давньої своєї упругости, живчик можна вже почути, як бе, а недужому стає часто вже по першій, а майже завжди по другій або третій запуску

значно легше, але на жаль дуже часто лиш на короткий час.

До напускання в жили уживаєть знов такої води після Гаґема: на 1000 ґрамів дестильованої води, 5 ґр. Natrii. chlor. і 10 ґр Natrii. sulfur. Воду ту фільтрує ся і стерилізує ся, а запускає ся таким самим приладом, як описаний повисше, лиш що замість голки, приціплена там до кавчукової рурки тоненька склянна рурочка, котру вкладає ся в жилу. При тім треба добре на то уважати, щоби до жили не дістав ся воздух. Тим способом можна чоловікови напустити до жил за чверть години і півтретя літри тої води. Наслідок того буває такий, що недужий ще підчас напускання приходить до пам'яті, а рівночасно синість уступає, живчик знов почути, недужому стає легше, тіло стає тепліше; однакж моч відходить аж в кілька годів пізнійше. На жаль в сїм випадку бувають дуже часто сї прояви лиш проминаючі. За правило можна тут поставити, що з обома повизшими способами не треба чекати, аж кров зачне гуснути, лиш уживати їх зараз, скоро лиш проявлять ся перші ознаки сего стану недуги. Недужому треба тогди давати по куснику льоду, шампаня з льоду, тяжкого вина додавши до него 10 до 20 капель етеру, чаю з коняком і запускати під шкіру камфорового олійку. Добрі суть теплі купелі, сильне і довге натирание спиритусом або студеною водою з льоду безустанне огріване ніг. На корчі треба запускати морфіну. На подібні до тифусу наслідки не дасть ся устатити певних принципів; треба хіба лиш старати ся усунути тяжку недугу нирок, а передовсім зважати на живлене недужого.

(Конець.)

Буковинські товариства рускі.

Жертви на „Народний Дім“ в Чернівцях.

При нагоді посвященя угодного каменя під школу в Рускім Банілові дня 6. н. ст. серпня с. р. зібрав скарбник „Народного Дому“ п. Охелія Манастирский на цілі сего товариства 4 зл. 65 кр., а то від Вп. панів: Георгія Лінецького, Івана Гарасимюка і А. Влада по 1 зл., від Богуміра Шаманека 55 кр., І. Поповича 30 кр., б. Кіселевского і п. Стефюка по 20 кр., І. Мандриґа, Як. Осташика, Мих. Андрюка і Осипа Пероновского по 10 кр. — Ревному збирателєви і щедрим дателям щиро-руске „Спаси Біг“.

В імени виділу „Народного Дому“

Сидір Винницький голова.

Дрібні вісти.

(Вчера яко в день уродин Єго Величества цїсаря) відбули ся в всіх церквах богослуженя. З сєї нагоди давав президент краю барон Краве в 5. год. пополудни почетний обід, на котрий запрошені були зверхности всіх властей. З Русинів були запрошені Сидір Винницький, презес карного суду і ґр. кат. крилошанин о. Ц. Костецький.

(Іменованя.) Ц. к. висший суд у Львові іменував судових практикантів: В. Васіловского, Л. Мерзвинського, К. Фердєвича, І. Стефановича і Л. Орлендера авскульптантами на Буковині. Президент краю іменував ґр. кат. катехита гімназійного о. І. Порайка членом міської шкільної ради, а ґр. кат. пароха з Садаґури о. Т. Шухевича членом черновецької повітової шкільної ради.

(Вступні іспити) до І. гімн. класи відбудуть ся по вакаціях від 13. до 15. н. ст. вересня.

(Холера.) Як урядово доносять, буває в Петербурзі і Москві щоденно по 12 випадків смерті на холеру. В Києві вибухла ся пошесть з великою силою в тамошній в'язниці; померло відразу аж 14 людей. В наслідок того постановлено здержати всякі дальші транспорти арештантів до Києва. З Нижного Новгорода доносять, що там дійсно холера вже слабне, а в Баку мала таки вже зовсім ослабнути.

(Кровава сторожа.) Послідними днями гранична сторожа румунська і деякі селяне з Бояи стали бити ся так, що кількох селян смертельно

покалічила кулями румунська сторожа. Причина була така, що селяне хотіли потайно перевести худобу через границю.

(Незвичайний поєдинок.) Часопис угорські доносить о такій пригоді: Недалеко Дебречина в якомись містечку посварився купец збіжжя з місцевим агентом. Сварка закінчила ся бійкою, а з бійки вийшов поєдинок. Противників з шаблями в руках постановлено проти себе. Дано знак, щоб вони на себе напали. Вони стоять, не рушають ся. Дали знов знак, вони таки не нападають на себе. Коли так, кажуть свідки, то справа скінчена. Аж ось несподівано агент підніс шаблю в гору і ударив нею купця в голову. Той втікає, агент за ним і кількома ударами звалоє его на землю. Тоді один свідок, не багачо думаючи, своєю шаблею зранив напастника, і тим способом уратував купця. Агент толкує свій напад несподіваним шалом.

(Самоубійства з перешкодами.) В Щепанові в підгаєцькій повіті, селянин Стефан З. вішався два рази. Перший раз спостерегла се жінка в час і перешкодила ему. Притім однак сама так налякала ся, що померла. По її смерті Стефан повісив ся в друге і сям разом вже погіб. — В Телячій коло Підгаєць дні 11. с. м. відобрала собі жите, повісивши ся на поді в своїй хаті селянка Марія Воробцева, вдова, мати трох нелітніх дітей. Вже два дні перед тим хотіла вона сповити се самоубійство, але сусіди в пору ще постерегли і відратували її, однак не на довго, бо вона, скориставши з короткої неприсутності родини, котра її стерегла, сповнила самоубійство. — Догадують ся, що і Стефан З. і Воробцева не були словна розуму.

(Сварка серед морських фаль.) До залоги корабля „Порто“, що належить до перевозової компанії в Гуслова, належав і моряк Павло Рушковський. Товариші любили его, бо був веселий і добрий; однак він мав велику хвилю, а то що був занадто горючий. За що боду розлютив ся і через те сам терпів. Перед трема тижнями виплив він з трема иншими корабельниками човном на море і там знов за якусь дрібницю розлютив ся так, що ударив товариша. З того вийшла сварка і бійка. Човно перевернуло ся в воді. Чим скорше приїхали до них одно французке судно, але виратувало лише трох з них, а Рушковський утонув ся.

(Рибний дощ.) Управитель метеорологічної станції в Біліні в Боснії описує в часописі Bosnische Post слідуюче цікаве з'явище в природі: „Вночі з дня 22. на 23. липня о 4-ій годині над раном лютала ся може через дві години сильна буря з блискавками і громами. Разом з дощем упало на землю багато малих живих рибок, котрі на другий день виллювали діти на улиці і по ровах. Я сам на велике мое диво найшов в приладі до мірени опаду дощу на станції дві живі риби. Подібне з'явище замчено в кількох місцевостях в околиці. Селяне находили риби на луках, волях, улицях і дорогах. По точнім розсліді показало ся описля, що найдені риби належать до одного рода і суть подібні до „плотки“. Ровуміє ся, що не треба думати, щоби ті риби виплодили ся де на якійсь хмарі і спали відтак з неї дощем на землю, або щоби вони спадали де з якої згоди. Се цікаве з'явище має своє зовсім природне пояснене як і всі того рода з'явища, як н. пр. дощ кровавий, сірковий і попеловий, червоний і чорний сніг, камінний і береболянний град і т. д. Очевидно, що спавши з дощем риби взяли ся звідкись з води у водосі, а з вден, то дасть ся тим лекше пояснити, що як раз під ту пору, коли вони спадали, була буря з пояснене одже легке, а воно таке: Звісно, що як на сухій землі так і на воді, на морі, озері, ставі або ріці творять ся иноді так звані воздушні труби; у водосі подібно, як на воді творить ся вир, котрий ловить все, що ему попаде ся, крутить ним доколя і і піднімає високо в гору. Часом звіє ся такий вир на улиці в селі або місті і крутить пороком та піднімає его високо стовном в гору; у нас кажуть люди звичайно, що то „чорт женить ся“, та посилають его тогди „на діси, на гори“. Коли одже такий воздушний вир звіє ся де над водою, то пориваючи з собою і воду в гору, робить з неї величезний стовп, котрий иноді здаєсь ситати аж до хмар. Єсть то тогди водна труба. От лише, що онюгди звязалась була така водна труба

в Трієсті, одже як раз в тій стороні, де і Босна, і наробила величезної шкоди. Така водна труба підносить цілі кораблі і затоплює їх, бо сила в ній страшна; щож дивного, що вона вихопила би і дрібну рибку, та піднесла би її високо в гору. В горі труба така розходить ся широко, мов би в хмару і все, що вона піднесла собою, спадає відтак на долину, а вітер то ловить і несе далеко свитами. Таким способом може він розносити і рибку та робити рибний дощ. Що в Біліні спала риба одного рода, дасть ся також легко пояснити. Кожний рід риби має своє місце в воді: одна, звичайно мала, іде по під сам верх води, друга серединою, инша держить ся сподом, а що риби одного рода держать ся разом і иливуть великими громадами, то річ очевидна, що така водна труба могла вихопити як раз той рід риби, що до неї підплив, піднести в гору, а відтак розкинути по землі. Таким одже способом поясняє ся рибний дощ зовсім природно.

(3 салі судової.) Перед Трибуналом судовим у Львові ставали сими днями чотири „дам“ замарстинівські, що занимали ся виряджуванем дітей на другий світ. Звуть ся вони: Єлисавета Вихор, літ 30 маюча, замужна; Марія Дрозд, літ 26 замужна; Анна Писарська, літ 31, замужна і Ксеня Лозинська, літ 25. Вони мешкали в селі Замарстиніві в якійсь хаті, що вже валила ся, і щинимали дітей на зиховане. А що за один рік винесено з тої хати кількадесять померших дітей, то жидівскій уряд метрикальний звернув на се увагу прокуратурі державної, а та завізвала згадані жінки перед суд. Розправи виказала, що всі вони не дбали належито о діти і тому засуджено їх так: Єл. Вихор на два місяці строїгої в'язниці, Дроздику на 3 місяці, Писарську на два і Лозинську на два місяці.

(Цвіт з могили.) Перед одним із відецьких судів ставали сими днями три молоді панночки, в д п'ятнадцять до сімнадцять літ, сестри Франциска і Олена Редель та Ернестина Гоґер за то, що крали рожі з могили на кладовищах. Бідні дівчата аж не знали, що собі робити, бо вони не крали рожі ані д'ятого, що їх дуже люблять, ані д'ятого, щоби ними закочитись, а лиш д'ятого, що їм дала таку раду якась ворожка, котра так їх учила:

Ури рожу на могилі
Вложи її до постелі.
Коли ляжеш на ній спати,
Верне щасте прийдуть свати;
Бо то, бачиш, цвіт з могили
Змінить долю в одній хвили.

Суд розважив добре прикре вражене бідних дівчат і дану їм ворожкою науку, та увільнив їх від вини і кари.

(Звірска мати.) Ба, й звірскою годі назвати таку матір, як та, що онюгди у Відні викинула через вікно з третього поверха свою дитину. Прещі кожда хоч би і яка дика звіршина має серце для своєї дитини, стереже її та боронить від всякого нещастя навіть з нараженем власного життя, а то чоловік, твар розумна, — мати убиває власну дитину. Ого якась Анна Ріва так ненавиділа свого осьмилітнього сина, що в білий день о 4. год. по полудні кинула его через вікно з третього поверха. Нещаслива дитина упала з такої висоти так сильно, що майже забила ся на місці. Коли збігли ся люди, то умираючий хлопчик мав ще тільки сили, що розповів їм, що ему мати зробила, а відтак сконав. Люди були так розлючені на звірску матір, що були би її роздерли на місці, але Ріва вхопила свою молодшу дитину на руки і заслоновалась нею. Наконєць надбігла поліція і арештувала її.

(Добрий Англієць.) Перед кількома днями го одного голяра у Відні на Іосефштаді прибігла молода 17-літня дівчина і з плачем зачала его просити, щоби купив її волосє за 20 зл., бо потребує гроший на заплату лікаря і на ліки для хорої старої матери. Голяр, жид, згодив ся купити волосє, довге, буйне та чорне мов гебан, однак давав лише ятку, а жінці по довгім торзї згодив ся дати 10 зр. Дівчина пристала на таку ціну. І вже мав жид обтяти її волосє, вже взяв яго і пожиці в руки, коли якийсь Англієць, що прийшов голити ся, відтрутив жиду, поклонив ся чемно дівчині і сказав, що сам купить волосє і дасть 100 зл. Дівчина з радістю

згодила ся на се, а Англієць, давши їй 100 зл., взяв пожиці, утїв лише кілька волосків і сховав собі їх до потеса. Дівчина спитала его, чому не обтїв всего волосє, а він відповів: „Тих кілька волосків сховав я собі на памятку, а решту волосє прийми ти від мене на памятку“. І мов би нічо не случилось, усїв на крісло і казав себе далше голити.

(Несподівана нагорода.) В 1887 р. один молодий Франкфуртець виратував в Дунаю потоплючого старця. Від того часу не чували вони про себе нічого. Аж тепер дістав він вістку з Угорщини, що той виратуваний старець записав ему весь свій маєток 230.000 зл. Вдячний старець каже в своїм завіщаню, що літа, які прожив по виратуваню его від смерті, були найгарнішими в его житю.

(Мороз серед літа.) В останніх днях за-примічено й у нас, що ночі бувають дуже холодні, але видко, що на Мораві настав ще більший холод, бо з Гоґ на Мораві доносять, що там вночі з дня 5. на 6. с. м. був навіть такий мороз, що бараболя, котра там тепер цвіте, і фасолі, а цвіти в городах зовсім вимерзли.

(Дбалість громади про учителя.) Громада Солонка під Львовом узгляднюючи лише положене свого учителя, купила ему заходами тамошнього вїйта, Данила Шиха, корову і віддала ему до ужитку а крім того громадяне згноїли і зорали поле нїкільне і по змозі помагають своему учителеви. Видко, що й учитель мусить бути щирий і прихильний для громади і позірених ему дітей. Така тісна звязь межи учителем а громадою повинна бути приміром для всіх других громад і учителів

ПЕРЕПИСКА РЕДАКЦІЇ.

На різні запитання відповідає, що 20. ч. „Буковини“ зовсім вичерпане.

Ціна збіжжя.

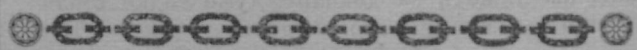
В Чернівцях платили дні 19. н. ст. серія 1892-го р. за 100 кілограмів найліпшої:

пшениці	7.90—8.10 зл.
жита	5.75—5.80 „
ячменю	5.50—5.75 „
вівса	6.35—6.60 „
ріпаку	9.25—9.50 „
конюшини	7.75—8.— „
кукурудзи	5.——5.15 „
гороху	7.——8.— „
оковити	14.——14.50 „

Курс монет

дні 19. н. ст. серія 1892-го р.

дукат	5.64 —5.70 1/2 зл.
рубель напер.	1.21 1/2—1.22— „
наполеондор	9.48 —9.53 „
100 марок	58.50 —58.70 „

Антоній Табакер і Гаїна

торговля коріня, вина і делікатесів
в Чернівцях, ринок.

порукає свій багатий склад кави, полудневих овочів, російського чаю, шоколяди, руму Ямайки, та всяких розолій і лікерів.

БОГАТИЙ СКЛАД ВІНА

гуртом і подрібно, по особливше знижених цінах. — Постійний склад ріжних товарів з хиньського орібла.

Одинокий склад і агентура для Буковини

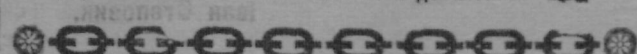
ц. к. пр. фабрики господарских машин

Clayton-a i Schutleworth-a

Відень і Лінкольн (Англія).

Льокомобілі, всякі пилу, молотільні, машини до оїби, кошени і тереблени кукурудзи, ялики, ялини, січкари, сикачки, помпи і т. д.

Найліпший і найтанший оїлі до машин.

Видає і відповідає за редакцію: Сільвестер Дашкевич.

З печатні Г. Чонпа.

Предплата
ПЛАТНА В ЧЕРНІВЦЯХ
 вносити:
 на пів рік 5 зр. — кр.
 " рік 2 " 50 "
 " чверть року 1 " 25 "
 для заграниці 5 рублів або
 12 франків
 Поодинокі числа по 12 кр.
 в книгарні Г. Нардінського
 в Чернівцях, ринок ч. 10 і
 в бюрі газет Л. Геровіца,
 ул. Гоголя ч. 17.

БУКОВИНА.

Виходить щотижня в п'ятницю.

Редакція і Адміністрація „Буковини“ знаходиться в Чернівцях (улиця Петровича, ч. 2.), куда всі дописи адресувати належить. — Бюро редакції отворене щодня від 6.—8. години вечером.
 Оповідненія і прилоги обчислюють ся по найдешевших цінах.

Ч. 33.

Чернівці, дня 14-го (лат. 26-го) серпня 1892.

Рочник VIII.

Руске шкільництво на Буковині.

Знов минув один шкільний рік, минув, не кинувши й сліду якого небудь здобутку на поли руского шкільництва на Буковині.

В буковинських руских школах народних панує й доси нечуваний чіде в світі нелад що-до науки рідної мови. Десяток тисяч рускої молодіжи, що марнує дорогий час, проливає надармо горячий піт над книжками, з котрих не научуєсь не то докладного зрозуміння своєї матірньої мови й спроможности устно й писемно ясно висловитись, але навіть механічного читання; бо хто в світі говорить: читав та ходив і т. п.; се ні по руски, ні по московски, ані ні по якому. А що вже сказати про силу неруских слів, форм і не-руську складню буковинських читанок, що сказати про цілковитий брак граматичної і правописної науки в буковинських школах народних? За що-ж й на що силують той бідний нарід грошевиими карами й арештами, коли він заставить свою дитину до якої небудь хосенної роботи, замість щоб марнувала дорогий час за такою наукою? Всякі заходи свідомих і щирих прихильників народної просвіти, щоб покласти вже раз кінець сему лихови, натрапляють не тільки зі сторони збаламучених Русинів, москвофілів і румунізаторів, але навіть і зі сторони найвисшої краєвої влади шкільної, котра одним словом могла вже зарадити сему невідраднему стану, перепони; бо справа правописна мов на умисне й доси не полагоджена, хоть початок нового року шкільного за плечима,

хоть більшсть учителів помимо агітації московської й румунізаторської висказалась за правописною фонетичною.

Надармо викидають Русини отворення міської а і приобічної вже православної школи народної з руским викладовим язиком в Чернівцях.

Надармо ждуть Русини й доси отворення руских паралельок при черновецькій гімназії.

Надармо чекають буковинські Русини й на запровадження відповідних книжок в черновецькій учительській семінарії, де м-учителі рускої мови сповняють тільки волю свого директора-румунізатора на шкоду руского шкільництва.

Надармо вичікують бук. Русини запровадження науки рускої мови в середніх школах у Радівцях, Сучаві і в Чернівцях, де єї ще не учать, або як у школі реальній і дяківській, де учать московського язичія.

Надармо визирають буковинські Русини руских викладів на відділі богословськім.

І не дивно, над руским шкільництвом рішають чужі неприхильні розвою нашого народу люди. В місцевих і повітових радах шкільних верховодять ворожі Русинам елементи. Повітові інспектори — крім одного одіського, проти котрого неперестанно рве волонія — самі чужі люди, а між ними як раз в руских повітах один москвофіл, другий румунізатор а третій ляхоман, котрі й старають ся тільки о те, як би придунити всякий поступ на поли нашого народного шкільництва.

В краєвій раді шкільній рішає голос румунізаторський, ворожий народній просвіті рускій.

яко найможнійшій опорі проти румунізації. В сій раді засідає по шести роках припадково яко заступник кат. віроісповідання один Русин, а аж 5 Волохів, решта самі Німці. Власне тепер опорожене одно місце фахового чоловіка і ми цікаві, чи покличе ряд на те місце Русина, чи як попередного разу, Німця, що ще й не видів Буковини, і таким способом найбільше на Буковині число Русинів і руских шкіл знов остане без ніякого знатока-заступника, й рада краєва й на далі рішати ме про Русинів без них а по волі найзавзятійших ворогів-румунізаторів.

Отсе сумний, страшний образ нашої культурної застої під кінець 19. століття, в час найбільшого поступу просвітнього на цілім світі.

Що-ж на се наші послі? Доки думають вони викидати нераз вже обіцяного а не додержаного сповнення наших найжизненійших потреб? Поки позвольть вони нашим одвічним ворогам тримати руский нарід в темноті? Ждаємо від них в імені незрячих братів рішучого кроку, щоб не скінчив ся й новий рік шкільний в такий сумний для руского шкільництва на Буковині спосіб як минувший.

Д о п и с и.

Волоска література на плечах Русинів.

(Письмо священника православного.)

Позвольте і мені дещо правдивого навести на довід гнету Русинів румунізаторами, чим я хочу доповнити докази, наведені в книжці п. С.

По світах.

Історія, кажуть, не повторюєть ся. Ледви чи так! чи не певнійше буде мовити, що істота історії повторюєть ся, та тільки повторюючись завжди перебираєть ся в інші форми. Доказів на се можна, здаєть ся, назбирати чимало, та щоб не довго і не далеко ходити візьмемо хоч сучасне примушування Росією маси жидівського народу виселати ся куди очі, аби не в Росії: хіба сучасна примушена еміграція жидів не єсть в своїй істоті та самісенька еміграція маврів з Іспанії, або гугенотів з Франції? Правда — форми не ті; з окола наче-б то трошки гуманнійші; замість огню — тепер допомагає філантропія... Банкер-жид барон Гірш організував у Лондоні товариство і дав величезний капітал на запомогу жидам переселяти ся з Росії до Америки. Гіршове товариство гадає за 25 років виселити з Росії більш трох мільонів жидів. Уряд російський згодив ся на таку еміграцію, обіцяючи навіть жидам-переселенцям видавати паспорт... без... грошей!... От і вся історія! коротка вона, як переказувати; але яка вона довга про характеристику усього сучасного ладу і життя в Росії! яка вона не вимовно жалісна, скорбна, тужлива і без краю варварська!... На самім кінці „гуманного“ XIX. віку примушують три з половиною мільони людей покинути той край, що став їм рідною землею! відкурати

ся від того, в чому люди знаходять найвище щастя: — від родни!... Подумайте лишень, хто спроможен думати, поміркуйте коло сего некеьного факту!... „Жиди, кажуть нам, навіть так каже нека будь темна маса, а більшість освічених росіян, більшість російської преси, велика болячка, гангрена на живому тілі народу.“ Коли-б і справді так було, та хто-ж тому винен, як не політичний та не соціальний устрій державний і вже-ж не на самих жидів повинна падати кара за него... Коли сьогодні можна так виселяти жидів, так що перешкодить завтра так само заходити ся коло Німців, Чехів, Поляків, Українців і т. д.?.. Сего не трудно сподівати ся, бо се-б було дійсне торжество тої „національно-православної“ ідеї, тої „самобитної“ культури російської, що хто з великого лібералізму, та ще з більшої темноти зове ідеєю „загально-людського об'єднання“, а хто „общерускостію“ і котре є нічо більш, як дійсна гангрена варварського превподоблення і неволення народів під один „кнут“. Жиди в Росії нині майже зовсім безправні люди і російська темнота не може, чи не хоче спостерегти, яке се велике лихо для усеї людности держави! Пишучи коротку хроніку, — ми не будемо вдавати ся в подробиці сего лиха; а переходимо до інших сумних та лиходійних ознак і фактів життя в Росії.

Ще не минуло торішнє страшенне народне лихо — голод — а вже друге — опановало Росію! говоримо про холеру. Холеру не треба

вважати за лихо самостійне і несподіване. Холеру натомість, правда, занесено до Росії з Персії, але занесено саме в відповідний час і на такий ґрунт, що сприяв розросту холери, яко консеквентному добутку голодовки і злиднів народних. Торішний голод знищив і державу з фінансового боку і з боку народно-економічного побуту і винищив в цароді міць та енергію. Народний організм знесиленний голодом не спроможен спротивляти ся холері і иншим недугам. Голод завжди і скрізь по світах веде у слід себе тяжкі і заразливі хвороби на людей.

Торішний голод, — будучи натуральним добутком політичного і соціально-економічного устрою, вже взяв ще до холери страшенну контрибуцію і ще візьме величезну. Мабуть війна з голодом, чи не більш коштувала Росії, як війна з Туреччиною 1877 р. З державного скарбу на голодних видано 125 мільонів, та з приватних жертв не менш 25 мільонів рублів. Опріч того з урядових вісток знаємо, що в державних доходах було торік недобору більш сотні мільонів рублів, та в торгівлі закордоном і в інших операціях Росія проти звичайного недобрала через голод, ще більше. Одначе головна річ ще не тут, не в отсих 350 мільонах, а в тій страшенній руїні сільської господарки, якої зазнало 20 губерній, якої тепер зраховати зовсім не можливо!.. і після якої вельми-вельми не скоро одужає сільська господарка.

Дашкевича „Die Lage der gr.-or. Ruthenen in der Buk. Erzdiöcese“ і в виводах православного священника в „Буковині“ під титулом „Пастирське послання митрополита Мораря“.

Ходить іменно о то, щоби Русини застанували ся над невідрадною дійсністю, що між тим, коли руска письменність в цілій австрійській Русі так повільно розвиває ся, а наукової літератури майже нема, — ми приневолені піддержувати нашими грішми і нашим розумом чужі літератури: польську, московську, мадарську і німецьку, — а що найдивніше, найсмутніше і найпостидніше, — навіть волоську літературу, котра перед нашими очима і нашим потом зароджує ся і взростає і на котрій на нашу погибель виобразовують ся нові румунізаторські сили.

Нім наведу доводи, звертаюсь до моїх достойних собратів священників, а особливо до тих, що не з злої волі і байдужности а з незнання обставин підтримують волоскі заходи і просять їх, щоби зарадили злому, щоби отверто сказали: *bis da und nicht weiter!*

Candelă, foaia bisericească, трактує сама самостійні волоскі наукові статі (з виїмкою 4—5 експертів з „Странника“ московського) удержує ся передплатою з скриньок церковних по 4 зл. річно, а що більша половина парохій руских, то рускі мужики проти своєї волі і відомости удержують своїми грішми волоську літературу.

Amicul poporului, organ a societății pentru lăfirea de cunoștințe folositoare, розсилає ся курендами консисторськими до кожного приходства.

Călindariu, видаваний тов. „Academia ortodoxă“, в котрім питомці-Волохи заміщують патріотичні статі волоскі, жителі славних Волохів і т. д., розсилає ся офіційно по два примірники до кожної церкви і до кожного приходства.

Eparchialschematismus, „архимандритом Міроном“ випутдуроване unicum, з зволеною назвою осіб і місцевостей, знаходить ся в кожній приходській канцелярії.

Евангелія, служебники, требники і інші церковні книги спроваджують за дорогі гроші Волохи-священники і в руских церквах аж з Букарешту, Яс і Сібія.

Foaia ordinăciunilor în afacerile Archidieceșei, доходить кожного духовного і з виїмкою славетних „Посланій“, писана виключно по волоски.

Видання періодичні тов. „Școala română“ колюпортують поодинокі протоєреї на візитаціях і виносять їх за високу ціну силою свого „престоюительства“ і руским священникам.

З скриньок церковних, одже по більшій часті за рускі гроші закуплено мишам на снідане до бібліотек церковних отці волоскі книжки: Leptu-

rariu românesc de Arune Pamnului — 6 зл. Dogmatica de Alexiu Comorogăni — 6 зл. Manualu de întrodúcere în sf. cărți ale Test. vech. de J. Onciul — 3 зр. Istoria naturală — 40 кр. Omiletică de V. Mitrofanoviciu — 6 зр. Critica verbală — 2 зл. Catechese de Stefanelli — 15 зл. Ermineutica biblică — 2 зл. Tălcuire nouă testamenteu — 2 зл. 50 кр. Liturgică 2 зл. Istoria biblică, Istoria vieții lui Isus Christos, Crestinească învățătura a născătorilor, Învățătura ortodoxă din religiunea creștinească de S. Andrieviciu. Fondul religionariu de I. Onciul etc.

З руских книжок закуплено лиш одну книжку „Православное учение християнской вѣры“ від Самуїла Андрієвича 1879, котра становить все, що Русини придбали для своєї духовної літератури. Виправді видав ще впр. о. Манастирський „Молодого Проповідника“, але ся книжка вже офіційно не розсилалась.

Всі наведені книжки зовсім злишні для руского священника і руского мужика, але не злишні наші гроші, бо без них не могли вони друкуватись; без руских грошей не мали би єї видання і одну сотку відбрателів, а навіть вже чисто національна „Gazeta Bucovinei“ і чисто національна „Biblioteca bucovineană“ не може обійтись без рускої помочи, котру з'єднує собі пів'офіційним підступом.

Навіть музика волоска зродилась і віджила не волоским заходом, а виключно майже нашим о. Ізідором Воробкевичем, що обдарував Волохів незлічними композиціями духовними і світськими і напечатав кілька підручників співу і літургій. Співаки з „Дімони-ї“ то половина Русинів, а найліпші співаки-питомці і дірієнти, то завжди Русинами.

Ми Русини, що нашими грішми, нашими заходами, нашим розумом, трудом і потом підтримали і уможливили волоську письменність з ущербом і запущенням нашої власної, ми тепер в тій самій письменности прозвані „нігілістами, зайдами і уніятами“ і нас вже відтучують, коли ми не виракаємо ся нашої рускої народности і жадаємо своїх прав.

Гейби російським указом з 76 року, так поступає вже кліка волоска з резиденції против нас: лиш ми можемо видавати поважні твори — для вас доста молитвенничка за 12 кр! На Буковині суть православними лиш Волохи, а як якісь там зайди, горлають що є і Русини, то най ті Русини образують ся на наших волоских книжках!

Чи-ж не ясно для нас Русинів, що нам вже нема жадного виходу, що нам або пропадати, аби йти собі своїми дорогами?

Перегляд політичний.

В цілій Австрії як у Відні, так в Булаешті, а також у всіх столицях країв коронних день уродин цісарських святковано торжественними богослуженнями і льоальними маніфестаціями. Далше і в престольних городах за границями австрійсько-угорської держави, особливо в краях на балканському півострові в Константинополі, Атинах, Білграді і Цетині сей день обходжено святочно у відповідних кругах. В Константинополі великий майстер церемоній і генерал-ад'ютант в імені турецького Султана зложили желання на руки австрійського посла. Вечером відбуло ся прийняте у австрійського посла барона Каліче, на котрім явили ся всі репрезентанти держав заграничних присутні в Константинополі. В Білграді на богослуженні в каплиці австрійського посольства явив ся президент міністрів Пашич. В Німеччині відбув ся галевий обід в Потсдамі, на котрий запрошено австрійського посла Сехенія разом з цілим персоналом амбасад. Підчас обіду цісар Вільгельм підніс тоаст в честь цісара Австро-Угорщини. Він висказав свою велику радість з тої причини, що торжество гвардії припадає власне в той сам день, як родині австрійського цісара. „Австрійський цісар — сказав цісар Вільгельм — є світлим приміром військових і монархічних честот, та найблагороднішого сповнювання обовязків. Союз між цісарем Франц Йосифом а мною, се найбезпечніша заповідь європейського мира!“

Після послідних вістей „N. fr. Presse“ спільні делегації мають бути скликані аж на 1. жовтня. Причиною проволочки було се, що угорський парламент, котрий збере ся аж 26. вересня, мусить попередньо вибрати своїх делегатів.

Старо-чеський орган Hlas Naroda приїс неімовірну вість, що гр. Таффе наслідком нарушеного здоров'я уступить з міністерства справ внутрішніх і лишиться тільки при президії міністерства. Кандидатами на уряд міністра справ внутрішніх числяються намісника Долішньої Австрії гр. Кільмансегга і намісника Чехії гр. Туна. Орган Рігера замітив при тім, що покликає гр. Туна на міністра справ внутрішніх було би дуже важним порішенням корони і правдоподібно гр. Тун був би також наслідником гр. Таффе на президентурі міністрів.

Німецький цісар, на основі зложеного канцлером гр. Капрівим справоздання, спротивив ся проєктові устроєння всесвітньої вистави в Берліні. В Reichsanzeiger-і оголошено справоздане гр. Капрівіого, в котрім німецький канцлер каже, що до успішного пере-

Ще на провесні сего року стали виразно визначати неминучі добутки голоду; по голодних краях показали ся тяжкі хвороби на людей: перш за все прокинувся тифус. З великою силою гайсав він не тільки по краях голодних, а перешав ся навіть і до неголодних країв, через котрі переходили маси голодних: н. пр. в Растові на Дону. Тут тифус так лютовав, що в одному лишень шпиталі було більш тисяча недужих і вмерло на тифус кілька лікарів. Добре хазайнував недуг і в Харкові і по Харківщині, а вже про Самарщину нічого й балакати!... Там, як кажуть, і Бог відступив ся! За три місяці тільки в двох волостях занедало на тифус 3835 коїб!... За тифусом пішла чума і ходила з великою силою по Харківщині і по інших краях. На решті з початку червня прокинулася ся холера! Посунувшись вельми шпарко і з великою лютою спідня на північ, переважно Волгою, по голодним краям, холера за 1 1/2 місяця обгорнула величезний обшар від кінця південного Кавказу аж за Вятку; се так сказати, коли-б на випросять, так і то-б було більш 500 миль!! Перша холера прокинула ся в величезній місті Баку, що стоїть на березі Каспійського озера. Лютовала вона тут хоч і не надто вельми, однак так переполошила мешканців, такого страху на них нагнала, що з 120 тисячів людности повинули місто і повтікали куди очі цілих стотисячів!... Навіть поліціянти втікали і губернатор мусів закликати поліціянтів з Тифліса, даючи незви-

чайну платню — по 50 руб. місячно! За тиждень холера була вже в Астрахані (губернське місто там де Волга вливає ся в Каспійське озеро), а через три дні і в Саратові і т. д. З якою силою холера лютує, знати з того, що по урядовим звісткам за перших десять день липня вимерло: в Баку і Білі більш 800 осіб, в Астрахані більш 1500 осіб, в Саратові більш 900 осіб. Великому лютованню холери в Астрахані і в Саратові вельми багато допомогла ворохобня темного натовпу, збаламученого, як кажуть урядові і приватні звістки, „крамольниками“, се-б то анархистами чи що!... Що інтелігентні люди баламутили і підбивали темну масу при ворохобні, можна гадати з того, що одного учителя дівочої гімназії в Саратові притягли до слідства за участь в ворохобні.

Народна ворохобня почала ся з Астрахані 21. червня; 28. червня вона скоїла ся в Саратові і з відтіля пішла і по повітових містах і навіть по деяких селах. Істота єї скрізь та сама. Темна маса поняла віри баламутам, що холери не було й нема, що єї вигадусь уряд на те тільки, щоб перетруїти голоду; підкупив лікарів, побудовав шпиталі, хватає туди людей дужих і хоронять навіть живих, обсіпуючи їх вапном. Легковірний натовп кинув ся бити лікарів, фельшерів, антикарів; навіть повбивав і таких людей, що здавали ся ему за лікарів; руйновав і палив шпиталі, аптеки, переважні дома, кидав ся на поліцію і адміністрацію. Військова сила спинила

ворохобню і буде військовий суд! Можна сподівати ся, що і Саратові і Астрахані бачити — муть шибеніці. На таку думку наводять нас прикази Нижне-Новгородського губернатора генерала Баранова: сей, колишній „радикал“ виступив з наказами дійсне „радикальними“ і дійсне дичинними. З таким цинізмом не виступав, не то що черногогорський губернатор Анастасев, а навіть граф Муровієв, утихомирюючи р. 1863 повстання на Литві. Хоч як лютовав Муровієв, хоч як багато повішав людей, але-ж вишав по присуду суда, хоч і військового! Який би там не був суд він завжди лишне самовласти адміністративної. От слово в слово, що каже на кінці свого приказу губернатор Баранов: „коли, крий Боже, користуючись з легковіри і глупоти темних людей, — хто небудь встигне зрушити лад; а військовою силою втихомиру; привідців і баламутів повішу зараз же на місці, а інших, (що брати муть участь у ворохобні), люто покараю, на очах в усіх. „Хто мене знає, додає генерал Баранов, той пійме віри, що я виконаю отсю обіцянку.“...

З сего приказу знати, що звичайний закон, який забороняє в Росії карати, на горло прилюдно губернатор Баранов нехтує; а з сего, як і з інших наказів і вчинків знов знати, що ему надано диктаторської власти. Однак холера не злякала ся губернаторської диктатури і 6. липня завітала до Нижного-Новгороду. В сім місті що року с 15. липня відбуває ся великий, на цілий

ведення такого діла треба однодушного пере-свідчення о его користі для німецького промислу і загального пожертвування, а сего в Німеччині нема.

Російський дневник „Новое Время“ оголосив вість, що небаком настулять заручини молодого короля сербського Александра з наймолодшою п'яти-літньою дочкою чорногорського князя. В такий спосіб хочуть перевести проект, щоби оба двори білградський і цетинський помирлись між собою, і таким способом закінчилися би інтриги з обох сторін. Мілан противить ся сему проекту одруження.

Вше давніше догадувало ся, що між Росією а Хіннами заключено в справі Памиру тайний договір, тепер же появили ся вісті, що Хінці відпродали російському правительству цілий простір памирської високорівні аж до гір Гіндукуш. Хинське правительство удає, мов би нічого доси не знало о тім, що Росіяне посунули ся наперед на памирській території, а впрочім заявляє, що ціла одвчальність за сю справу паде на адміністрацію хинського Туркестану.

В Білграді повстала нараз політична буря. В часі неприємності молодого короля, радикальний кабінет Пашича зложив правління по півторалітнім існуванню в руки регенції. Дімісію кабінету Пашича прийнято і зложено вже новий кабінет. До него входять: Авакумович, президія і справи вншні; ген. Боґичевич, міністерство війни; Стоянович, скарб; Алькович, міністерство публичних робіт; Бошкович, просвіта; Рибарич, справи внутрішні; Величкович, судівництво і Глознич, торгівля.

З Африці знищено бельгійську експедицію Годістера. Доносять про се так: „Араби знищили війська держави Конґо під Бена-Камба на полудневій захід від краю Бакуба. Годістера мучено через три дні, а відтак відрізано ему голову. Лише два Європейці змогли втечи“.

Дрібні вісти.

(Маневри) відкликано задля великої спеки. Наше войско вернуло в середу назад до Черновцеь.

(Рада міста Черновець) вибрала на довірочнім засіданню делегатів до Львова, котрі мають повитати цісаря іменем столиці Буковини. До делегації увійшли: президент міста, чотирох радних і — яко представителі народностей — Німець др. Рот та секретар ради суду краевого Волох Морар. Представителя народности рускої не вибрано, так як би в Чернівцях не було зовсім Русинів.

світ відомий ярмарок. Ще в червні міністри радили ся, чи не ліпше-б було під час холери спинити ярмарок, на котрий приїждить велика сила купців з Азії?... Прирадили собі, що спиняти не треба, а то инакше державний скарб зазнає великої шкоди. 15. липня ярмарок відкрито, але, як знати се з часописів, „чужоземні купці, зовсім не приїхали і навіть простих робітників бракує“.

З усього знати, що холера задасть Росії більшої шкоди ніж торішній голод. Цевна річ, що холера ще не розгорнула всю ширину своїх лиходайних крил; але й тепер вже що дня вимирає близько двох тисячів людей, н. пр. 14. липня вмерло 1866 осіб, що буде далі? Уряд очевидно борить ся жваво з епідемією, але боротьба та, коли що й запоможе, так хіба на час; а що-б радикально викоренити лихо, треба ужити радикальних відповідних причин заходів. Такий авторитет, як Петенкофер, каже, що „за-недужуванню на холеру сприяє усе те, що знесилює організм, недостача в добрій їжі і т. д., а ще більше сприяють психичні ефекти, що пригноблюють дух людський“. На отсі причини в Росії ніколи не було недостачі і нігде не знайдемо так вельми пригнобленого духу і знесиленого злиднями життя народного, — як на Україні! Значить найліпший лік проти холери воля; воля духу і слова, воля совісті і життя. Всего отсего саме й бракує на Україні, а через те можна гадати, що холера, пішовши по Україні

(Руский театр) під управою Вибєровича приїжджає в суботу, дня 27. н. ст. серпня до Вишніи і вже в суботу відбуде ся І. представлєне. Дирекция заповіла 6 представлєнь, а то: „Барон циганський, Мікадо, Гаспароне“, і три народні вельми добрі пєси: „Запорожець за Дунаєм, Різдвяна ніч (опера Лисенка) і Хто винен“. В неділю, 28. серпня відбуде ся друге представлєне, у вівторок третє, в четвєр четвєрте, в суботу п'ятє, а в неділю 4. н. ст. вересня шестє. Руский театр на Буковині, се гостина дуже рідка і тому надіємо ся, що публіка місцева і з окрєстности прибуде громадно на ті представлєня. З сеї рідкої нагоди повинні в найбільшій мірі Русини покористати, позаяк нічо ліпше не зворушить людського серця і не збудить патріотичного чувства як народний театр. То-ж не сомніваем ся, що наші тамошні Русини не пожалують ні труду ні гроша, щоби лиш позабути на щоденні личні клопоти і ублагороднити свої чувства. Також маєм повну надію, що наші артисти будуть заохочені численною присутністю публіки еше колись загостити до Вишніи.

(Нова читальня) має бути заснована в Рускій Молдовині заходами наших щирих патріотів-учителів Михайла Сиротюка і Лії Люка. Желает ім щастя до так хосєнної народної праці і надієм ся, що всі свідомі селяне громадно самі в члєни повступають і других несвідомих своїх братів до світла притягнуть.

(Страшна спека) панує від кількох вже днів не лиш у нас, але і в цілій Європі, а особливо даєсь сильно відчувати по великих містах, де каміне і мурі розпалюють ся і ще більше єї піддержують. У Відні доходила теплота до 38 степенів, в Турині було 36, в Врєшні 37. Очевидно, що серед такої спеки бувають і часті випадки наглої смерті або безпосередно в наслідок удару сонця або в наслідок якоїсь иншої причини, викликаної спекою. У Відні падали люди як мухи на землю, а декотрі гинули відразу. Декотрі лиш омлівали, декотрі діставали корчів серця, а инші знов падали відразу трупом. На залізници згинуло 365 курій і дві качки, котрих везено на торг. В Кіярі в Італії зійшов з розуму від спеки якийсь капраль і застрілив ся. В Берліні, Парижі, Будапєшті і т. д. гинуло багато воєків під час вправ, то-ж і не диво, що у нас відкликани тепер маневри.

(Новий міст залізничий) вибудовано сего року на Пруті під Нєполоквицями на границі Галичини і Буковини. Міст збудовано на місци зірваного перед трома роками підчас повені моста системи Шіфкорна. Довжина его виносить 190 метрів, цілий збудований з кутого заліза і опирає ся на трох сильних стовпах. Дня 7. липня відбула ся проба нового моста, потім віддано его до ужитку.

(вона вже прокинула ся на Дону, в Харківщині і в південній Польтавині) покосить людей більше ніж де инде!... Згадаймо тільки, що ціла людність України (Українці, Поляки, Чехи, Жиди) пригноблені, придунені, зрабовані і знивлені!

От тепер то й випадає на долю української інтелігенції реально довести фактами своє прихилєня до рідного народу. Торік українська інтелігенция сего не довела: на вики! вона довела, що далекі рязонці та тульці і нічї для неї ближші ніж рідний свій нарід! Вона збирала і посидала жертви на голодних до графа Толстого; але не чула, не бачила стогону і голодної смерті рідних харківців і вороніжців!... Що-ж! коли українська інтелігенция звикла жити з чужого голосу і з чужого розуму!... Тим то ми не вельми дивовались, що Українці підписували адрес ворогу української національно-народної ідеї, пані Христї Альчевській!! Чи не час би вже панове, вернути до господи? А коли каже політизм, коли „общє-русское благо“, що прикривають собою властиво деспотизм і гиду асиміляцію, милійші вам, так хоч ненадуживайте іменем українського народу. Ліпше бути собою прилюдно, але свідомо, ніж служити, хоч би й не свідомо, а єдине через темноту, ворогам рідного краю!

Людина.

(Двацятьмільонова спадщина.) В р. 1885 помер у Відні Требинський, котрий крім дібр в Хорватії, Славонії і Дالمатії, лишив 1,150,000 зл готівки. Тому, що ніякий наслідник не зголосив ся, фєксус обняв спадщину і продав добра в хосєн скарбу. Аж сего року зголосили ся сестринці покійника, котрі до тепер мешкали в Варшаві і вони думають вести процес відразу в Відні, в Задарі і в Загребі. Спадщину обчислюють на 20 мільонів рублів і хотять єї відобрати явстрійському скарбови. Справу сю веде вже варшавський адвокат Градовський.

(Знахор.) Від мая с. р. в Закрувку за Вислою під Краковом поселив ся „чудєсний“ лікар Леонард Мидляховський, 76-літній старець, родом з Мостиск. За ним слїдила вже довгий час поліція, однак не мала ще доказів, як він лічить. Аж від служби залізничої дізналась, що він має якісь свої тайні способи лічення. Тоді его увязнено. Він признав ся, що лічив зілем і такими способами, котрих він нікому не розповість. Способів тих навчив ся він з книжки, котру дістав по батьку і котру держить у таким сховку, що ніхто єї не знайде, і нікому він єї не покаже, хоч би єму і не знати скільки платили. При ревизії найдено у того дурисвіта ріжні слїпки і ліки з зіля. На рецєнтах підписував він своє ім'я на відворот та ще додавав скромний титул: радник здоров'я. Мидляховський був у войску вахмайстром, а потім респіцієнтом сторожи скарбової. Давнійше волочив ся він по Львові і мабуть по краю зі своїми ліками.

(Приготовленя до прийняття цісаря у Львові.) „Діло“ личє, як слїдує: Підчас рауту в палаті соймовій буде огорож мєський ілюмінований балконами хинськими, різнобарвними лампіонами, чашами з огнем, свєтїячими фєстонами, огнями бенгальськими і т. п. Лампи на цвєтових градках будуть уложені симетрично, а на середині будуть свєтїла творити цісарську корону. Загалом горіти буде в огороді мєскім 15.000 свєтел. Конєц унії люблинської буде ілюмінований смолоскинами, смільними бочками, а на версі буде горіти велика ватра. Як звєстно, буде цісар переїздити стрийським парком. Одже комісія ухвалила удекорувати альтану в горішній часті парку, а цілий огорож прикрасити хоругвами, маштами і т. д. Найгарнійше прибрано палату соймову. Роботи приготівлючі майже вже кінчать ся. Декорация так представляє ся: Клітка сходова і цілий привітр буде вистелений килимами; довкола уставлено високі екзотичні рослини. Свєтло буде подвійне газове і електричне. На версі і по боках груп, що прикрашують перед палати, будуть горіти електричні сонця. Всї коридарі в середині будуть покриті дротяною сїткою до освітлєня електричного. Салї соймова цілком змінялаь. Фотелі і столи винєсєно, помість зрівнано, льожі закрито перськими килимами. На місци крісла маршалківського стоїть величавий престол. Помість вкритий килимами всхідними темнійшої краски від тих, що закривають стїни. Цісар, прибувши до палати, піїде насамперед до салї соймової, де відбудуть ся представлєня і прийнятя. З відтам перейде до вєстїбуля, де відбуде ся cercle двірський, а відтак удасть ся до салїонів маршалка і возьме участь в рецєпції і бали. — Сторожа горожанська буде складати ся з 22 відділів по 100 людей. Організация всїх відділів буде переведєна ще сего тиждня.

(Істория головної виграної.) Як раз тому десятиїт помер в Берні купець Л. Каф і лишив вдову з дітьми без помочи. Лишив ся по нїм якийсь льос кредитовий і з тим пішов син Кафа до контори продати его. Там показало ся, що льос той виграв 150.000 зл. Радість вдови і дітий годї собі уявити. Вона тепер зажила ліпше і дала дітям порядне образованє, а донькам гурне приданє. Лишилось ще їй 50 кілька тисяч, а ті позичила вона на малий процент якомусь Сорєрови. Він платив їй до недавнї правильно відсотки. Аж минувшої п'ятниці він застрілив ся, бо наробив тільки довгів, що не мав уже з чого віддати. Через те, кажуть, і 50.000 зл. вдови Кафовой пропадає.

(Холєра.) В виду того, що холєра появила ся вже недалеко від нашої границі, бо в Люблінї, одже лиш на кільканацять миль від границі, то острєжність у нас повинна тепер бути

ще більша як досі. Не дай Боже, щоб та пошестя появилася при теперішній спей! Люди гинули би, як мухи. Нехай же і зверхности громадські доглядають як найостріше того, щоб в громадах був порядок і чистота і нехай кожний чоловік окремо стережеся добре всего, що могло би зашкодити его здоров'ю. В Росії слабіше вже холера в декотрих сторонах, але за то ширить ся в нових. В Петербурзі виступає вона чим раз сильніше. Після урядового обчислення занедужує все ще в цілій Росії на день пересічно по 8000 людей, а з тих половина умирає. Особливо остро виступає ще холера на Кавказі, в краю донських козаків і в сторонах як Самара, Саратов, Симбірськ, Вятка і Оренбург. В кожній із тих губерній умирають сотки людей на день. В харківській губернії вибухли були в останніх днях досить грізні розрухи з причини холери. В місті старобельську рознесено холеричні бараки, а в селі Голодаєві кинулись були селяне на лікарів і побили їх недозволяючи, аби вони десінфекціонували їм їх хати. До обох тих місцевостей вислав губернатор войско і приказав арештувати винуватиків та розвести слідство судове. Після урядових донесень появилася холера також і в тверській губернії; там занедужало 6 осіб, а з тих 2 померло. З найновіших вістей виходить, що холера виступає досить сильно в Франції, хоч урядово не хотять того признати. Особливо сильно має вона виступати в Гаврі, з вдни занесено її кораблем до Антверпену з Бельгії. В Руан померли два арештант з в'язниці на холеру. З Гамбургу доносять, що і там мабуть появилася холера, бо онюди занедужало там 22 осіб серед ознак холери, а з недужавших померло 7.

(Перша в Галичині жертва холери.) Перед кількома днями одна великопанська родина російська переїздила з кількох донечкою гралицю австрійську. Тому, що вони приїздили просто з осель, навіщених холерою, то всі їх річи десінфекціоновано машиною. Одже в тій високій температурі, в якій відбувала ся десінфекція, згинула марно — велика воскова лялька дівчинки, бо зовсім стоніла ся. Дівчинка дуже плакала, що холера забрала їй любу товаришку.

(Нове винайдене войскове.) Маринарка французка робить тепер проби з т. з. системою стрілів оптичних, котра в короткім часі може викликати налячу потребу реформи артилерії всіх військ європейських. Мимо всяких удичень в новочасній штудії артилерійській, був спосіб правлення стрілами все ще не достаточний. Основував ся він на безпосереднім міренню оком, причім точність стрілу зависіла від спосібности мірючого, а мірене забирало багато часу, вимагаючи скорих рухів і зручності артилериста. Тій то хибі зараджує нова система, винайдена французкого капітана Фреґати, де Фрейсе. Він примінює до артилерії щось в роді фотографічної камери obscura. Предмет ціли хапає лонетка і переносить его на відповідно уміщену таблицю. Міряючий видить образ предмету цілком виразно і потребує лише пересуванем шрубок перенести той образ оптичний на саму середину таблиці, а куля вистрілена з гармати, трафить певно в ціль. Ціла маніпуляція дуже проста і вигідна, а не вимагає ні великої науки, ні довгих приготувань. Крім того артилерист, правлячий гарматою, може бути коротковидний і мати лихий зір, точність зору заступає ему сочка лонетки і він може давати самі цільні стріли. Також значну користь подає нова система тим, що до теперішніх великих стрільниць, позволяючи обіймати часті видокруга, по тій винайденій цілком не потрібні. На будуще вистане при дузі гармати малий отвір, куди можна би пересунути лонетку. Збільшає то значно безпечність обслуговуючих корабельні пушки. Вже від двох літ робить правительство французькі проби з тою новою системою З початку уживано її до маринарки, а тепер уживають з великим повожденем і при артилерії пільній. Французи пересвідчені, що система оптична піднесе в десятеро певність стрілів і викличе переворот так в артилерії морській як і пільній. Капітан де Фрейсе працює над тим винайденем вже від многих літ. З початку стрітив ся він з недовірою в кругах військових. Той сам офіцер предкладав вже від 1866 року безуспішно

заведено системи карабінів магазинових, прийнятих тепер майже всіми державами.

(Анальфабети в європейських арміях.) Мимо шкіл народних і примусу шкільного число анальфабетів в європейських арміях ще дуже велике. І так між 1000 рекрутами в Австрії було в 1890 році 236 анальфабетів, в Угорщині 340. Найгірше стоїть під тим взглядом Сербія з 793 анальфабетів на 1000 рекрутів. Протівно Швеція, де лиш 3 анальфабетів випадає на 1000 рекрутів, дає доказ, що може добра система наукова в школах народних. Що число анальфабетів не зависить від числа шкіл доказує Франція, що в 1880 році мала найбільше народних шкіл в Європі, а однак виказала в згаданім році 95 анальфабетів на 1000 вояків. По Швеції настунає Данія з пересічним числом 54 анальфабетів на 1000 рекрутів, відтак Німеччина з 6 і Швейцарія з 11. В Росії числять 708 анальфабетів на 1000 рекрутів в Італії 420, а в Бельгії 159.

(Межи божевільними і сам з розуму зійшов.) Коли в заведеню божевільних в Брешиї в північній Італії лікарі одного дня, як звичайно, обходили недужих, здивували ся не мало, коли до них приступив директор сего заведення, також лікар, і казав собі подати ножиці, бо, каже, треба недужим порозтинати голови та подивити ся на їх мозок. Показало ся, що й сам директор зійшов з розуму, і его треба було так само, як і тих нещасливих, котрих він до недавня доглядав, замкнути до окремої келії.

(Живцем замуруваний.) Страшна пригода здала ся в гуті фірми Фогля у Вартберзі, в долині ріки Мірц в Сирії. Кілька днів тому назад направляли в тій гуті горна (печі, де перетоплюєсь руда) і проводили огневі, та через неосторожність замурували в такім однім проводі живцем робітника Пахера. Аж по двох днях оглянулись, що робітник десь пропав. Зараз загасили огонь в гуті і розвалили провід, і дійсно знайшли там нещасливого чоловіка, спаленого вже на вуголь. По виломаних цеглах пізнали, що Пахер хотів силою видобути ся з проводу і став виломувати цеглу, але видно, нічого не міг вдіяти. В справі тій веде ся тепер слідство.

(Бомба динамітова.) Страшне нещасте случилось на площі Цеза в Неаполі. З два тисячі людей зібрало ся на тій площі, щоб придивити ся огнем бенгальським, які там палили на честь св. Альфонса. В хвили, коли мали заналити огонь штучний, розляг ся в воздуху страшний гук, а рівночасно закричала товпа людей. Хтось кинув між людей бомбу динамітову і вона убила десятеро людей, а сорок покалічила. В натовпі удало ся винуватикови утечи.

(Скарб.) З Ясла доносять, що там дня 5 серпня вечером, коли копали фундаменти за містом, над дорогою до цегольні, над рікою Яселькою, найшли дві дівчини півтора кварта старих дукатів бельгійських і голандських з 1600 і 1650 року. Дукати переважно великі, майже 4 рази більші як австрійські. Жиди купили їх за безцін, для того староство поручило відібрати несовісним купцям ті старі гроші. Жандармерія відобрала вже жидам 200 штук таких дукатів.

(Нове паливо) винайшли тепер в Англії. Воно далеко дешевше як вуголь і далеко менше треба. Роблять его з нафти. Її мішають з якимись хемічними тілами, огрівають до 260 степенів і в тім горячу з мішанини тої робить ся тверда маса, котру відтак крають на цеголки. З паливом тим, кажуть, дуже велика вигода на кораблях. Корабель, що брав перше 1000 тон угля в дорогу, буде брати тепер лише 200 тон таких цеголок.

(Убийство в приступі божевільности.) До Карльсбаду приїхала була сими днями Американка Аліція Крокер з Чикаго з своїм сином і слугою та замешкала в т. зв. „королівській віллі“. Онюди вночі, коли Крокер спала, зійшов нараз її син з розуму і задушив сплячу матір на постелі. В тій хвилі пробудив ся і слуга а побачивши, що діє ся, почав кликати о поміч. Зараз позбігали ся люди, але не могли вже нещасливу матір відратувати. Божевільного сина відставлено зараз до шпиталю.

(Народний забобон.) Кілько разів проявить ся в Розпії холера, то в декотрих селах там по-втаряють давний звичай, уживаний против холери: оборюють село — дівчатами. По обох кінцях села кладуть тогди вночі костри, зливають їх нафтою і запалюють. Відтак запрягають до сохи двоє невинних дівчат, а ті тягнуть соху довкола села; їх поганяють паробки, а перед ними іде стара вдова з образом в руці. Опісля стають против церкви і молять ся. А що то дієсь вночі, то люди будять ся, а побачивши світло, думають, що то огонь і налякані вискакують з домів. По звичаю саме так повинно бути. В тім переполосі лежить спасене перед холерою, бо таких наляканих людей, не приймає ся ніяка пошестя. Так роблено і тепер; в однім селі, Крилатськ, парубки ще і кричали „мір (помір) горить“, а люди думали, що „двір горить“, і перепудили ся так, що скоро лиш холера до них приїде, то мабуть не один із самого страху помре.

(Кілько дітей єсть на землі!) Лікарська часопись „Zdrowie“ подає такий образок статистики. Річно родить ся на цілій землі 36 мільонів дітей, то значить, що мінити приходить на світ 70 осіб. Один англійський статистик робить собі з того такий жарт. Як би ми — каже він — всі ті діти, що на рік родять ся, уложили в коліски, а коліски усталили рядом одну коло другої, то ряд той обняв би цілу землю довкола. Або знов, як би так матери з тими дітьми стали переходити одна за другою перед нами, то хоч би на мінуту переходило їх 20, одже на годину 1200 дітей, то треба би сидіти цілий рік, щоб побачити ледви шесту частину тих всіх дітей. Діти, що були би на початку такої процесії, самі зачали би скорше ходити, заким би нам показано одну шесту часть всіх тих дітей; а тіти на кінці того ряду вже мали би по 6 літ.

(Руский театр.) В останній хвили узнаєм, що руский театр з причин від дирекції независимих не приїде до Вишніці на 27. н. ст. серпня, але аж у вівторок, 3. н. ст. вересня.

Ціна збіжжя.

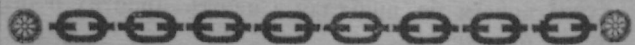
В Чернівцях платили дня 26. н. ст. серпня 1892-го р. за 100 кілограмів найліпшої:

пшениці	7.50 — 8. —	зл.
жита	5.50 — 5.70	„
ячменю	6. — 6.50	„
вівса	4.90 — 5. —	„
ріпаку	9.50 — 9.75	„
конюшини	7.75 — 8. —	„
кукурудзи	5. — 5.15	„
гороху	7. — 8. —	„
овесу	14. — 14.50	„

Курс монет

дня 26. н. ст. серпня 1892-го р.

дукат	5.62	5.70	зл.
рубель папер.	1.20 1/2	1.21 1/2	„
наполеондор	9.48	9.53	„
100 марок	58.50	58.70	„

Антоній Табанар і Гаїна

торговля коріня, вина і делікатесів в Чернівцях, ринок.

поруває свій богатий склад нави, полудневих овочів, російського чаю, шоколяди, руму Ямайки, та всяких розолій і лікерів.

БОГАТИЙ СКЛАД ВИНА

гуртом і подрібно, по особливо низьких цінах. — Постійний склад різних товарів з хинського срібла.

Одинокий склад і агенатура для Буковини

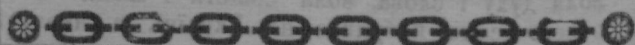
ц. к. пр. фабрики господарских машин

Clayton-a i Schutleworth-a

Відень і Лінкольн (Англія).

Льокомотиві, всякі плуги, жолотильні машини до сїби, кошеня і терелени кукурудзи, млини, сїкарні, сикавки, ножни і т. д.

Найліпший і найтанший олій до машин.

Предплата
ПЛАТНА в ЧЕРНІВЦЯХ
виписує:
на пів рік 5 зр. — кр.
" пів року 2 " 50 "
" чверть року 1 " 25 "
для заграниці 5 рублів або
12 франків
Поодинокі числа по 12 кр.
в книгарні Г. Пардінського
в Чернівцях, ринок ч. 10 і
в бюрі газет Л. Горювца,
ул. Гоголя ч. 17.

БУКОВИНА.

Виходить ще тижня в п'ятницю.

Редакция і Адміністрація „Буковини“ паходить ся в Чернівцях (улиця Петровича, ч. 2.), куда всі дописи адресувати належить. — Бюро редакції отворене щодня від 6.—8. години вечером.

Оповідання і прилоги обчислюють ся по найдешевших цінах.

Ч. 84.

Чернівці, дня 21-го серпня (лат. 2-го) вересня 1892.

Рочник VIII.

Перед соймом.

Цісарским патентом з дня 24. серпня 1892 скликано всі враєві сойми на 9. вересня с. р., а так і наш буковинський сойм розпочне того дня свою парламентарну працю.

Несподівано заскочила наших послів теперішня соймова сесія; бо до тепер відбували ся у нас сойми звичайно аж в місяцю грудню. До того збере ся буковинський сойм тепер перший раз по нових виборах, та годі наперед сказати, як улагодять ся там відносини поодиноких партій, що входять в склад нового сойму.

Така не ясна ситуація вимагає на кожний спосіб тим більше оглядного поступовання з сторони тих послів, що щиро бажають причинити ся своїм трудом до морального і матеріального розвою нашого краю, до здвигнення его добробуту.

Самолюбна політика олігархів-румунізаторів, що через 30 років з'умили для свого неситого пановання задержати цілу краєву автономичну власть в своїх руках, а в кінці винесли явно війну бувшому краєвому президентови за те, що він в повнім почуттю свого обовязку старав ся бодай по часті впровадити засаду свободи: „рівне право для всіх“, і на Буковині в кров і жите — ся одже для поступового розвою нашого краю вельми шкідлива політика дала причину до того, що більша часть послів зложила посольські мандати, в наслідок чого розв'язано попередній сойм, і переведено нові вибори.

Всі одже послы, котрим лежить правдиве добро нашого краю на серци, повинні тепер лущити ся до спільного діланя против шкідливої політики геґемонів-самолюбів в користь справдливої оборони запоручених всім мешканцям сего краю конституційними законами рівних прав. Се мусить бути провідною гадкою кожного щирого посла, се мусить бути першою підставою кожної програмової праці, на таким ґрунті мусить звязати ся всі послы доброї волі до спільної праці для правдивого добра цілого краю, бо тільки на таким ґрунті можна збудувати кріпкий будинок правдивого миру і правдивої народної сили.

Такі засади визнають власне всі наші рускі послы, їх одушевляє добра воля до щирої праці для побіди всякої злоби, вони стремлять до найвишого людського ідеалу: до правди, до волі!

Бажаючи за помочю правдивої просвіти здвигнути свій нарід з теперішньої его духової і матеріальної немочи; бажаючи за помочю правдивої просвіти превести свій нарід до пізнання своїх людських прав і обовязків, не можуть наші послы бути ворогами других народів. Для всіх є на сім світі місця доволі, для всіх є на сім світі доволі всякого добра, тільки не треба все загарбувати для себе, тільки не треба бажати чужого добра. Треба знати в всім справдливий міру, треба бути в всім правдивою людиною, а не пажерливою звірюкою.

Незнана нам ще докладна програма парламентарної праці наших руских послів; на кождім кроці у нас ще много а много недостатків, ве-

ликі ще у нас хиби в громадській управі, велик ще у нас хиби в громадскім господарстві, нема жадного народного промислу, цілком ще занедбана народна просвіта.

На всіх сих полях викидає наш край додаточної помочи зі сторони своїх послів, там потреба ще много щирого труду, там потреба ще много умної і мозольної праці, щоби привести наш край до того стану, яким вже тепер величають ся другі западні краї нашої держави.

А вже-ж найгірше поводить ся нашому рускому народови на Буковині. О тім писали ми вже нераз подрібно на сім місци. Без щирого і умного приводу, без щирої і умної опіки проживав наш нарід цілими віками, позіставлений сам собі на милість божу. Всі визискували его на всі боки, всім служив він вірно своїм потом і своєю кровію, а тільки не умів він дбати о себе самого.

Немав наш нарід до недавного часу своїх заступників ні в соймі, ні в раді державній; не має він ще і тепер своїх заступників ні в виділі краєвим, ні в краєвій раді шкільній, не має він ще тепер св. їх щирих заступників в єрархії православної церкви, противно шовіністична румунізаторська політика теперішнього владки Мораря-Андрієвича, его консисторських радників і майже цілком здеморалізованого підвладного духовенства сніняє всякий просвітний рух, сніняє всякий народний розвій, всякий народний поступ.

Для того звертаємо ся нині до наших руских послів і жадаємо від них в інтересі нашого

З ЧЕРНИГОВЩИНИ.

(Листи до Редактора.)

IV.

Знаєте Ви, пане Добродію, ліпше за мене, що стан здоровля людности тої чи сеї країни, єсть найліпший покажчик економічного побуту; се те правдиве зеркало, де виразно на всю постать знати усю висшину оśвіти, культури і добробуту! Усякі людські хвороби ні що більш як добутки духової темноти до матеріальних злиднів. За нормального жита люди не повинні зазнавати жадних хвороб, не повинні вмирати з них. Смерть яко кінець жита земного повинна поступати тільки в д старости, коли в чоловіка шляхом зовсім природним виснажила ся вже уся житева сила. А тим часом ми з Вами добре відаємо, що з усіх смертей ледви-ледви чи набереть ся хоч 1% такої натуральної причини смерті.

Нехай там собі учені лікарі і всякі бактеріологи знаходять різні мікроби, бактерії і т. ін., а ми спитаємо: звідкіль же беруть ся ті мікроби та бактерії? де їх первістне гніздо? хто їх розплоджує? хто наділяє ними людей? От на пр. котить ся тепер по Росії страшенно люта холера; у слід за лікарями і ми клепаємо язиками, що причиною холери бація, чи мікроб. Нехай! змагати ся нам проти дослідів людий науки не можна і ймемо віри докторови Кохови, що холерну труту в організм чоловіка заносить

ніхто більш як бація. Але чом же та бація залазить до організму самої лишень голодизлидарів? чому вельми-превельми мало случаїв, щоб холерна бація залізла до організму як будь банкіра-мільонера? чим банкіри забезпечили себе від неї? якої вони уживають остоґи, яких санітарних заходів, щоб отсей невидимий, мікроскопічний розбишака не заліз до них?.. Уже, пак, нічим більш відповідати муть нам, як гігієною. Добре! але що-ж таке гігієна? Ніщо більш, як оśвіта, культура та матеріальні достатки. Гігієна гроші, мовив хтось з людий науки, нема грошей, нема достатків — нема й гігієни. Еге! так от воно й виходить на те — що злидні та темнота і єсть єдине еще гніздо усіх в сьвітї і бацілів, і мікробів і усеї тої паскудної тварі, що заподіває людям усякі хвороби.

А тепер, після такої „передмови“ гляньмо ми на стан здоровля людности нашої Черниговщини. Возьмім хоч не цілу губернію, а хоч один який повіт, та ще з ліпших повітів, на пр. Борзеньський.

Людність сего повіту становить трохи більш 130 тисячів чоловіка, межі ними не більш 8 тисячів чужинців: 4½ жидів, до 3½ тисячів німецьких зайдів; уся остання людність — чисті українці. Ґрунт землі добрий родючий чернозем; фабрик і фабричного пролетариату — нема. Отже за рік в отсему повіті хоровала трохи не ціла половина людности 55700 чоловіка! Ви тільки подумайте собі — яка се страшна сила! Таку силу недужих можна знайти хіба тільки по

острогах! (Ба! та хіба-ж ми усі, цілою Україною живемо на волі, а не в острозі?! Ото-то бо й воно!..) І на які тільки недуги не хоруге наш нарід! Навіть на „сібірську язву“ (чума) хоровало три чоловіка, і два вмерло. На хвороби інфекційні (заразливі) хоровало за рік 12076, себ то 36%. Після пропасниці найбільш панували недуги від паразитів 3137, а поміж недугів конституціональних на першому місці стоять недуги органів шлункових 5000. Перша дата показує вам гігієнічні, друга дієтичні умови жита народного і жадних коментарів тут не треба. Хіба до дати, що на цілий повіт земство наше ледви спромогло ся завести пять шпиталів!

Померших за рік було 4700, або 3,61%. Варто уваги, що найменший процент смертности припадає на жидів 1,50%, найбільший на українців 3,70, середину займають німці 2,96. Є такі села, як от Стрільники і Чесноківка, де смертність переходить за 6%. Звістно найбільша смертність як і скрізь по Росії припадає на малих діттих, діти померші не доживши і пяти літ становлять 2/3 усеї смертности. Від недугів заразливих вмирає більш 30% з усеї смертности. Найбільш вмирало з шкарлатини, з обкладків. Обкладки в Борзеньському повіті, починаючи з року 1879, непереводять ся яко пошість.

Уважаючи на ту величезну смертність діттих, яка лютує по Черниговщині, та відаючи, яку велику заемогу можна в сій справі зробити самою тільки доброю порадою матірям про ліп-

цілого народу, щоб зараз на вступі своєї парламентарної праці представили сьміло і докладно теперішній сумний стан нашого народу, та старалися всіма силами в першій лінії усунути сї разячі недостатки дотично заступництва в виділі краєвим і в краєвій радї шкільній, а особливо щоб старалися всіма силами усунути рішучо вельми шкідливу деморалізаційну роботу владики Мораря-Андриєвича і его підвладного духовенства.

Сего вимагає конечно добро нашого народу, сего вимагає конечно добро нашого краю і держави.

Ми маємо повну надію, що всі послї доброї волї підопруть сї справедливі бажання нашого народу; бо не ходить тут о безпідставну борбу, о злобне вороговане против других, але о справедливу оборону людского житя більшої частї мешканців нашого краю, а такі чисті і пекучі справа повинен боронити кожний совісний краєвий посол.

Ми маємо повну надію, що такий важкий голос наших послів мусить знайти повне уважнене в міродайних округах, і то тим більше, що від справедливого полагодження сєї справи залежить добро і щастє цілого народу!

Перегляд політичний.

Урядовий дневник Wien. Ztg. оголосив цісарський патент з дня 24. серпня датований в Імлю скликаючий на 9. вересня краєві сойми країв коронних: Чехії, Дальмації, Галичини і Людомерії з Краковом, Австрії Долішньої і Горішньої, Сальцбургга, Стирії, Каринтії, Країни, Буковини, Морави, Шлезії, Тиролю, Форальберга, Істриї, Гориції і Градиськи, наконець сойм міста Трієсту з его округом.

Вслїд за сям наступило іменоване краєвого маршалка і его заступника для Буковини. Маршалком іменований посол Лупул (Волох), а заступником др. Рот (Німець).

Сесия соймова буде тревати до 28. вересня, а пізнійше має бути скликаний сойм в грудню с. р. ще раз на нараду.

Цісарь відвідав даньского короля Христіана, котрий тепер перебуває в Горішній Австрії у свого свояка князя Кемберлендского. Цісарь гостив через дві години, відтак відїхав назад до

Імлю. На дворець залїзничї провели австрійского цісаря данський король, князь Кемберлендський і кн. Гіксбургі.

Президент австрійських міністрів гр. Таффе виїхав на кількадневний побут до свого замку в Елішав, де гостить також від кількох днів італійський амбасадор гр. Нігра. Міністри бар. Гавч і гр. Кинбургі виїхали також з Відня.

Царь приймав на аудієнції російского міністра скарбу Вишнеградского і порішив, що він і дальше має лишити ся на своїм урядї. В самім міністерстві буде введена ся реформи, що департамент торгівлі, промислу і залїзниць буде відлучений від міністерства скарбу а приділять его Віттому, котрий небаком в будучности буде іменований міністром торгівлі і комунікацій.

Против обурення російських дневників, яке появило ся по виконаню кари смерти в Софїї, виступив „Вістник Європи“ у випуску за місяць серпень. Ми не раз — каже сей журнал — вказували на самоволю і безосновність відзивів російської „патріотичної“ праси о Болгарії та о єї регентах. Вічні крики: „узурпатори“, „незаконний князь“, „незаконні міністри“ і т. д. стояли завсїгда на дорозі поважному оціненю мнимих насильств в Софїї. „Московскіи Вѣдомости“ — каже дальше автор статї — так само дуже обурили ся послїдними учинками Стамбула в впроцї о убійствю Белчева. А дневник московський вже від многих років прецінь проповідує ті самі ідеї, які Стамбулов в Софїї тепер переводить в житє. З якої-ж же причини дневник кидає ся з такими докорами і такою ганьбою против Стамбулова. „Московскіи Вѣдомости“ тим разом звернули увагу на статю „Вістника Європи“ і старають ся доказати, quod licet Iovi, non licet bovi.

Майже несподівано замкнено в четвер англійський парламент і то без престольної бесїди, хоч первістно се замкнене мало відбутися аж в понедїлок. В першій короткій сесії нового парламенту звалено кабінет Сельсберіого і утворено міністерство Гледстона. Тепер наступили довгі ферї і аж в лютім англійське правительство та его старий премієр виступить з гоме-рулем.

В швайцарскім Берні отворено міжнародний конгрес мира, на котрий приїхало 26 Австрійців, 5 Німців, 20 Американців, 96 Англіїців, 6 Бельгійців, 4 Данців, 76 Французів, 41 Італійців, 94 Швайцарців, 10 Шведів і 11 Румунів. 3 Австрії взяли участь між иншими проф. Екснер, проф. Крафт-Ебінг, послї Цркет, Розетгер, гр. Гойш. Іменем австрійських товариств мира повитала зібраних членів баронова Сутнер.

Увагу звернули на себе Румуни, котрі членам конгресу роздали брошуру під заголовком: Меморіал університетських студентів з Румунії о положеню Румунів в Семігородї і на Угорщинї. Они всі суть, як кажуть, доперва студентами і на границі Угорщини мадярське правительство в дорозі у кількох з них зробило ревізію і сконфіскувало всі примірники сєї брошури, але більшу часть они довели до Берна. В їх імени говорив Еліску і розвинув принцип національності, котрий Французи і Італійці нагородили горячими оплесками.

Коротке поученє о холері і о приписах холеричних

Міністерство внутрішніх справ видало популярну поучаючу брошуру о холері під заголовком: Gemeinverständliche Belehrung über Cholera und Cholera-Massnahmen.

Десятій уступ тої брошури, в котрім зібрана в короткості вся наука о холері і о холеричних приписах, як також прилога, в котрій списані річи потрібні до лічення слабих на холеру, розішлють ся сими днями особною брошуркою в обох тукраєвих языках по всіх громадах. Читателям „Буковини“ може ми вже тепер подати зміст рускої брошурки. Звучить він так:

1. Холера є заразлива слабість кишкова, котра завсїгда буває занесена з Азії; єї причиною є так званий протинковатий бациль, comma-bacillus; вона або проявляє ся лише сирватчаними відходами кишок, котрі не завдають жадних болів, і називує ся тогди холеричною (холеричним розвільненем), або починає ся звичайним розвільненем, а переходить опісля в ослаблюючі відходи на оба боки (в блювачку і бігунку.)

2. Лише в відходах з жолудка і кишок холеричного слабого є заразливий бациль холеричний; діткнене тіла, піт слабого і его віддих не шкодять нічого.

3. Коли холеричний, вільним оком невидимий бациль не знищить ся (через десінфекцію) цілковито в відходах, тогди розмножує ся він дуже скоро в шматю, в занечиченім плинї, в водї, молоці, стравах, вохкій землі; з-відти може він дуже легко, особливо за помочю рук, що ся діткнули тих заражених річий, дістатися в рот, а дальше в жолудок, а коли сей не в силї его знищити здоровим квасом жолудковим, тогди заходить він з жизненною своєю силою і з спосібністю розмножувати ся ще дальше в кишкї, де викликає нові зонедужання холеричні,

ший догляд за дітьми; а аж тричі дивую ся не розуміючи, чому з сєю занадто дешевою і вельми корисною допомогою народови не виступить наша жіноча інтелігенція? Як послухаєш часом, як наші інтелігентні дівчата і панї вболівають за народ, та як подививши ся, як то їх вельми мало дійсно реальною чином пиклуеть ся коло народу, так не тямши, що тут і думати!! Чи се тільки може ліберальне балакання про народ, чи що гірше?

Справді: де дівається ся наше інтелігентне жіноцтво, що его не видно біля народу по селах? Ото ще де?! звістно де! воно по столицях та по великих містах, а то й закордоном вболіває языком за нарід, та вболівання те, щоб бачте не було также гірким, солодить собі оперою, танцями, а під час і читанням радикальних книжок то що!! „Обще-русская“ культура показала свій тяжкий вплив однаково на всю нашу інтелігенцію, не минаючи і жіноцтва! вона приривчала їх „працювати“ (звістно-языками) біля чого-будь „крупного“ — (себ то великого, буйного, а не біля дробязку.) Але-ж жите в загалї є сума дрібничок, тим то наші інтелігентні дівчата простують до Києва, або ще гірше до столиць тай там, шукаючи собі „показної“ праці, коло чогось „крупного“, переводять гроші вивезені з України і не тямлять, яке злочинство вони справляють проти рідного свого народу, що своєю працею годує, ноїть і одягає їх.. Трапляєть ся ще гірше. Інчі інтелігентні дівчата ідуть, щоб навчитися там акушерству, та

навчившись і везуть свою працю і знання не на Україну, не в рідні села, а куди попало, на Сибір, на Кавказ і т. ін.

Менї здаєть ся, що в отсїй лиходійній справі велика вина падає на наші повітові земства; вони мало пильнують коло свого національно-народного морального обовязку, (а може й не тямлять его, може „общерусскість“ так засліплює їх, що до них в голову і думка про се не приходить!) обовязок же сей повинен казати земствам, що усі земські лікарі, акушерки, учителі і т. ін. повинні бути перш за все з черниговців, а вже коли бракує останніх тоді з українців в загалї. Земства повинні, що сили є, дбати, аби свої люди у себе в господї, на рідній землі, біля рідного народу, добували собі роботу і хлїб. Тим часом в земстві чи не половину посад займають чужі люди, а свої по неволї мусять їти на чужину! Земства ніби не тямлять, яку послугу і запомогу вони спорушають паскудній справі „обрусенія“, ergo і тій тяжкій яремній темноті і неволї, в яких перебуває Росія, а найпаче зрабована і зневолена сся Україна!

Коли такий лихий стан здоровля людського в одному з ліпших повітів, так легко зрозуміти, який він по цілій Черниговщині! На самий тіф занепадає річно по губернії не менш 6000 чоловіка та на инчі заразливі недуги 35 тисяч. Се цілих 2% людности.

Лікарська запомога не вельми то велика: на цілу губернію 85 шпиталів; та й з тих більшість

таких, що тільки слава, що шпиталі; в инчому 5 ліжків!! На два мільйони людности 150 лікарів!.. Не скажете: багато!

От вже показав я другу найважнійшу сферу селянського житя, де земство Черниговщини не доложило рук стілько, щоб хоч трохи задовольнити некучі народні потреби!

Міські думи ще менш за земство пиклуют ся про народне здоровля, от на пр. р. 1886 в Новгороді-Сіверському за цілий рік зовсім не прибавило ся людности: як народило ся 217 так і померло 217, значить: місто зійшло вже на ту стежку, де мусить почати ся вимирання людности. В цілій губернії вмирає на тисячу 36 чоловіка! Де інде на пр. в Норвегії, або в Англії давно-б вже гукали, що край небезпечен, а у нас!.. Що-ж діяти мете, коли ми так вже приривчали ся до лиха, що воно нам і не мулить; а до того: чи багато між нашою інтелігенцією таких людей, щоб докладно знати, як живуть люди де інде по сьвітах; та ще й вміли-б порівняти чуже жите до свого, до українського. А порівнявши-б, зуміли-б знайти і причину, з якої там ліпше, а там гірше та й знов помірковували собі, яким би чином спекати ся лиха?..

По найбільшій часті ширить ся холера через заражених вже людей, що втікають з околиць холеричних.

4. Щоби запобігти занесенню холери, піддає ся подорожних з околиць холеричних і їх пакунки граничній лікарській ревізії; підозрілі річи заказує ся перевозити через границю, самі же подорожні підлягають доглядови лікарському в місци свого побуту ще через 5 днів.

5. Зі взгляду на то не треба спроваджувати і купувати з околиць та місцевостей холеричних жадного шмаття, жадної одежі і поживи, а утікачів холеричних не повинно ся приймати до помешкання, лише треба о їх приїзді сей час донести урядови громадському.

6. Щоби холера в разі поодиноких занедужань через занесене не ширила ся дальше епідемічно, треба вже перед її приходом в кожній громаді запровадити як найбільшу чистоту і як найбільший порядок що до удержання здоров'я; всякі недогідности, котрі могли б дати повід до занецищення землі, води і воздуха, треба усунути через осібні комісії санітарні при добровільній допомозі інтелігентної людности; якість живности і напиктів треба строго доглядати, особливо-ж треба старати о чисту і здорову воду для всіх потреб домашніх; живлене бідних людей треба поліпшити через запроваджене громадської кухні та всякими иншими доброчинними і милосердними ділами.

7. Так само повинна кожда громада приготувати шпиталі для відособнених холеричних слабих і засмотрити їх відповідним числом лікарів і услуги санітарної та потрібними приладами і ношами до перенесення слабих; також повинна громада постарати ся о багатий запас потрібних средств десінфекційних, особливо-ж о квас карболовий та негашене вапно для зладження ванного молока. Служба санітарна і шпиталева повинна як найстаранніше бути з'організована, кожда особа як найдокладніше ознайомена з своїми обов'язками.

8. І кожний чоловік з-особна повинен розсудно приготувати ся на час небезпеченства; він повинен запровадити в своїм господарстві як найбільшу чистоту, усунувши все то, що могло би причинити ся до занецищення воздуха, до нагромадження всіляких відпадків кухонних, гною і т. п., та до викликання вогкості в помешканю.

Кожний повинен жити правильно і мірно; він повинен утримувати ся при міцнім стравленю, здержувати ся від всякої тяжко стравної поживи, котра могла б сприяти бігунці, а також і сирої живности, як овочів, огородини, молока, сира, масла і т. д., в кінці стерегчи ся застудження; так само треба звзати на всякі неправильности і хиби в стравленю, особливо-ж на бігунку, в котрім разі треба чим скорше прикликати лікаря. По їдї поручаєсь пити води заквашеної кількома каплями кислоти сілної.

Коли трафив ся в якім місци випадок холеричний, тогди заборонено звидувати всякі місцевости, де згромаджує ся багато людей, одже не вільно ходити на торги, празники та до публичних закладів купелевих; однак при тім не повинно занедбувати ся чистоти тіла. Головно треба хоронити ся від загально уживаних преветів.

9. В місцевости холеричній повинно ся пити і уживати до всіх потреб домашніх, особливо-ж до чищення начиння кухонного, до миття і т. д. лише води напевно чистої і здорової.

Води з ріки або з потоку не повинно уживати ся, а коли нема води з жерела (ири) або здорової води керичної, в таким разі треба уживати тільки вивареної води, котра опісля знов вистигла.

Треба також стерегчи ся води з таких керниць, що близько них знаходять ся нечисті місця та мие ся шматє і начине, або котрі стоять отверто або є зле покриті. Глибокі желізні керниці з рурями подають вже більше безпеки.

Коли не достає доброї води, тогди треба пити більше варених напиктів, як гербати, розсолу, борщу і т. д. Добре також правдиве червоне або біле вино, накопи его мірно не ся. Тайних средств против холери, як прим. так

званих кропель холеричних, не повинно уживати ся; вони не помагають нічого, а противно можуть лиш пошкодити.

10. З дому холеричного не повинно побирати ся жадної їди; треба також стерегчи ся, щоби не сходити ся з особами такого дому та не заходити туди, коли не вимагає сего обов'язок.

11. Хто має до діла в якім домі холеричним, той най не споживає там ані якої страви, ані жадного напикту, і най стереже ся там іти на сторону; старанно най уважає він також на то, щоби не дїткнув ся яких річий, котрі могли б бути заражені.

Хто придержує ся в комнатах, де лежать слабі на холеру, той не повинен там нічого ані їсти, ані пити, ані жадної страви, ані жадного напикту з-відти з собою брати; він мусить стерегчи ся, щоби не дїткнув ся рота руками, бо вони можуть бути заражені; щоби можливість такої зарази усунути, треба конче вперед руки обмити і їх десінфекціонувати. Також не повинно брати ся жадного начиння, чи до їди чи до пиття, ані жадного цїгара до рота, одже не повинно ся курити в комнаті слабих; взагалі не треба жадних власних річий в такій комнаті лишати. Завсїгди мусить стояти на поготові миска з розпуском карболовим, в котрій ті, що ходять коло слабих, по кождім разі, коли дїткнуть ся річий слабого, повинні собі обмивати руки.

12. Відходи слабих на холеру як також всі ними занецищені предмети треба сей час десінфекціонувати, найліпше 5% квасом карболовим; річи, що не мають великої вартости, повинні спалити ся.

По скінченню слабости треба всі річи в комнаті, де лежав слабий, а також і стїни та підлогу десінфекціонувати. Для того повинні зараз з початку видаляти ся з комнати слабого всі непотрібні меблі і такі річи, котрі тяжко дають ся десінфекціонувати.

Також і ті особи, що обходили слабого, повинні себе самих і своє шматє та свою одежу десінфекціонувати; аж потім сміють вони знов з другими людьми сходити ся.

13. Шматє і одежа слабих або погібших на холеру не сміють без десінфекції видаляти ся з комнати, ані не сміє їх ніхто носити.

Коли-б такі заказані річи з-відки небудь були прислані, то й вони не сміють уживати ся без десінфекції.

14. Загально уживане средство десінфекційне є 5% карболовий розпуск (т. є. 1 часть карболу на 18 частин води.) До десінфекції відходів слабого на холеру можна уживати також 20% ванняне молоко (1 часть негашеного ванна на 4 части води.) Розпуск сублімату (1 promille т. є. 1 часть сублімату на 1000 частин води, або 1 грам сублімату на 1 літер води) сміє ся уживати тільки після припису лікарского. Розпуск лізолю (1%ий 1 часть лізолю на 99 частин води) і розпуск хлорового ванна (2%ий 2 части на 98 частин води) надають ся добре до мити підлоги, знарядів дерев'яних, а також і рук. Стїни треба десінфекціонувати через біленє. Всяке шматє мусить задля десінфекції лежати через 12 годин в розпуску карболовим, а потім треба ще его виварити. Солому або траву з сінників та матрац треба спалити. Коли має громада машину десінфекційну, то можна шматє і постіль, особливо-ж матраци наповнені кінською шерстю, ковдри, подушки дуже вигідно десінфекціонувати паром. До того однак дозволєні лиш випробовані машини десінфекційні під проводом знатого, зрештою є також і сама суха горіч та сильне провітрюване через тиждень добре средство, що доповняє десінфекцію.

15. Тіла померших на холеру мають обвинути ся в простирала перемочені розпуском карболовим, а по їх огляді чим скорше занести до трунарні. Мити їх не вільно.

Похорон має бути поединчий і без всякої паради. В дїм помершого участники похорону не сміють входити.

16. Для успішного здержання і чим скоршого знищення холери конче потрібно, щоби

кожний точно сих приписів тримав ся та щоби люди з довірієм підпирали всі заходи публичних властей і лікарів.

Найважнійший обов'язок є сейчас донести о кождім випадку холеричній або холери, ба навіть о випадку бігунки полученої з блювинами взагалі, до чого всі завідателі домів, особливо-ж властители заїздних домів, всі лікарі, санітарні особи, душпастирі як найострійше обов'язані.

(Дальше буде.)

Дрібні вісти.

Сойм. Цісарским патентом з 24. серпня датованим в Ішлю скликаний наш сойм на 9. н. ст. вересня. Красним маршалком іменований посол Іван Дунул (Волох) а его заступником Німець адвокат др. Іосиф Рот.

Его Величество Цісар постановив з причини великої небезпечности холери відкликати свою подорож до Галичини.

Ерофтей Пігуляк проф. і посол соймовий повернув минувшої неділі з Гриняви назад до Черновець.

Санітарна інспекция. На приказ президента міністрів виїхав на інспекційну подорож по Мораві, Шлезку, Галичині і Буковині референт санітарний в міністерстві справ внутрішніх, совітник міністерства др. Іуси, а то для інформації о пороблених в тих краях зарядженнях антихолеричних. Задачею его буде також личне порозумінє з властями політичними, особливо з дотичними краєвими референтами санітарними що до дальшого постановування.

Холера. В Німеччині ширить ся холера чим раз дальше, а найсильніше виступила в Гамбурзі. В судогу було там 433 випадків занедужання на холеру, 145 випадків смерті. Від 18. до 29. с. м. занедужало там всего 1986 людей, а з тих померло 656. В місті настав сум і страх; ціле місто опустіло, рух на улицях дуже малий; театр і цирк замкнені, городи публичні і реставрації пусті. Сенат наказав позамикати всі школи і заборонив всякі забави з танцями. Як би на довершенє нещастя, вибухла в місті ще й чорна віспа.

В інших сторонах Німеччини проявилась ще холера крім Берліна в Превєрц коло Магдебурга і в Штінгерт в Мекленбургскім. В Времі сконстатовано 5 випадків азійської холери. В Альтоні занедужало від полудня в суботу до полудня в понеділок 77 людей, а з тих померло трицять і кілька. В поліційних арештах вибухла також холера, в наслідок чого випущено на волю 150 арештантів, що сиділи там за якісь менші провини.

Голод в Індиях робить тепер страшні спустошення. Уже минувших літ збори не відповідали урожайности місцевих ґрунтів, однак сего року майже все змарніло. Причиною сего цілковита посуха. Задля браку поживи гине худоба так само як люди, хоч Індияне зривають стріхи з дахів, щоби лише вижити худобу. Недавно знєсено там право спільної власности а витяте великих лісів вилинуло значно на зміну клімату і осушенє жерел. Таким способом до голоду долучив ся і брак води. Голод сегорічний прибирає такі розміри як в році 1877, коли умерло з голоду нять мільонів людей.

І холера на щось придаєть ся. Аж тепер, коли з обави перед холерою стали по більших містах робити порядки і комісії санітарні почали заглядати в кожний кутик — розумієсь, що то не по наших містах — вишло не одно на верх, про що доси був би ніхто не знав; декуди показалась страшна нужда і декуди знов така — не знаємо вже, як то назвати — нечистота, чи як, що аж волосє стає на голові дубом. Ось кілька примірів з таких міст, як Відень і Петербург. Віденські рапорти поліційні подають між иншим ось такі факти: В одному домі в двох нужденних хатчинах коло стайні містило ся 9 осіб; в стайні призначеній найвисше на 4 коні, жило 5 осіб; в п'ять вогких сугеренових помешканнях містило ся 39 осіб а в трох инних помешканнях, де було лиш 14 ліжок, спало 44 осіб обоєго пола. Старші спали на голий землі,

а діти по двоє в баліях. При одній улиці на- числила поліція в 25 помешканнях під землею аж 342 людей. Але ось що викрила санітарна комісія в Петербурзі. При Покровській улиці жили там в маленькій домі дві старі вже сестри, доньки урядника, Софія і Степаніда Третьякові. Комісія хотіла зайти до того дому, але що не напугала ся, не надзвонила ся та не настукала ся, — ніхто не спшив ся отворити. Зда- валось, що в домі нема й живого духа. Аж наконень поліція, що ходив з комісією, пере- ліз через огорожу і знайшов тут 64-літню Сте- паніду, як полола грядки і зовсім не журилась о то, що там хтось, добуває ся до хати. Аж коли поліція отворив двері і впустив комісію, озлобилась старуха і кинулась до комісії: Чо- хочете? Чого мене безпокоїте? Забирайтесь! Їй сказали тогди, о що розходить ся, і зайшли до хати. Уже в сінях чути було якийсь стра- шений смід, котрий став ще сильніший, коли зайшли до комнати, де спали сестри. На постелі, з котрої найбільше здавав ся той смід вихо- дити, побачили якусь купу лахматя. Коли під- дійшли до постелі, розбіглось з неї яких кіль- кадесять шурів, а на землю упала якась людська кість. Тепер розкинули лахи і під ними знайшли зігниле вже тіло 74-літньої Софії Третьякової. На питання лікарів підповідала Степаніда без всякої звязи і лікарі сконстатували, що она не сповна розуму. По довгих випитуваннях сказала она лиш: „Моя сестра померла ще в маю, але про- сила мене, аби її не похоронити. Та й я неза- довго умру, а тогди можуть нас обі разом по- ховати“. Показалось далше — як доносять „Новости“ — що Степаніда спала два місяці коло гниючого трупа своєї сестри і перенесла ся аж тогди до другої комнати, коли вже й її почали були шурі гризти. Степаніду відставлено до дому божевільних.

Трясене землі дало ся чути оногди на по- лудневих берегах Франції і в західній Італії. В Римі було землетрясене досить сильне і ушко- дило деякі будинки. З Ліону знов телеграфують, що в наслідок землетрясена в околиці засипало ся багато копалень, привалюючи гірників. Ка- жуть, що в тій катастрофі погинуло до 1150 робітників.

Холерина явила ся останніми днями у Львові. Іменно захорували три особи, але в шпи- талі приходять помалу до здоров'я.

Під колесами армат. Підчас того коли із Стайсьлавова виходила дня 11 с. м. тамошня залога на цісарські маневри до Львова, стала ся там страшна пригода. На ул. Галицькій коло рогатки задержалась була одна компанія 58-го полку піхоти зі своїм капітаном Резнерским. Як раз в ту пору надіхала батарея артилерії під командою рйтмайстра Паслера. Одна із над- їзджаючих пушок зачепила за ногу коня під ка- пітаном, в наслідок чого кінь повалив ся і ки- нув капітана під колеса армат; армата пере- іхала по нещасливим і зломил а ему праву ногу. Резнерского занесено зараз до сусідньої корми, де полковий лікар уділив ему першої помочи, а відтак відставив его відділ санітарний до вой- скового шпиталю.

Кіт убійником. В Комарівцях лучила ся ось така незвичайна пригода. В хаті Антона Вершка скочив кіт на постіль і став там грати ся реме- нем від ручниці завішеної на стіні. Ручниця упала і вистрілила та поранила смертельно 4-літню донечку Вершка.

З саї судової. Якось ставав перед львів- ским судом Юда-Вахтель, родом зі Львова, 50- літній жид, кравець, обжалований о двоженство і спроневірене. Юда був в Лондоні і в р. 1889 оженив ся тас з вдовою Марією Глікман. Люб- брав в англійській церкві. Хоч Марія жие ще до нині, Вахтель вернувши до Львова, бо в Лон- доні зле ему поводило ся, оженив ся ту в друге з Хайкою Кляфтен. Коли его у Львові уязнили і стали доказувати документами з Лондону дво- женство, він відпекував ся, як міг, на пр. що Глікманова лише служила у него, що документи ті підроблені і т. п. А ті документи суть прав- диві, бо прислав їх священник з Лондону, котрий его вінчав.

Зоря північна. Тими днями в Петербурзі видко було зорю північну. Виглядала она як корона з проміння, котре змінило свою краску

на рожеву, зелену і фіолетову. Ніч була погідна і з'явище се тревало пів години.

З Япану доносять о страшнім оркані, що лютив ся над цілим краєм, разом з повеню і землетрясенем. В одній провінції утопило ся 150 людей, в другій 300. Загалом 10.000 домів зруйнованих. Недалеко міста Текусіна підчас землетрясена розступила ся земля і пролигнула 160 домів, а 100 людей живцем погребала.

О незвичайно хитрім псі доносять часописи лондонські. Один тамошний пан научив свого пса між иншим кидати листи до почтових скри- нок. Пес сповняв дуже докладно прикази пана. Недавно прибив він з листом в зубах до скринки саме в ту пору, коли урядник почтовий вже ви- няв торбу і піс до воза. Побачивши се пес, побіг сейчас за урядником, всунув ему лист в руку і з вдоволення киваючи хвостом вернув домі.

Зелізниця до звід. Один лондонський про- фесор хотів показати наглядно своїм ученикам, як далеко до декотрих звід, і він пояснив їм се в такий спосіб: Ми Англіїці парід купецкий і любимо все обчисляти на гроші. Одже поду- маймо собі, щоб кількох наших богачів, аби гроші не лежали дармо, вперед старало ся о дозвіл повести підморський тунель з Англії до Америки, а коли їм на се не дозволили, то они рішили ся вибудувати зелізницю на звідзду Центавр. Як би они взяли ся до того, в то не входимо, а уявім собі, що їм удало ся вибудувати зелізницю аж на тую звідзу, а що місце під будозу нічо їх не коштувало (бо то в просторі межиплане- тарнім), то директорч назначили дуже малу ціну за переїзд, т. е. 1 пенс за 100 миль.

Одже якийсь американський пан вибирає ся в дорогу на тую звідзу і збирає гроші на білет. Білет той коштував би его тільки, кілько Англія має довгу. Але заким би він виїхав на звідзу Центавр, то довг той з 700.000 фунтів штерлін- гів (сім мільонів зр.) зріс би до вартости одного мільярда сто мільонів фунтів. Засівши в вагоні цікавий Американец хоче знати, як скоро їде:

— На годину 60 миль — відповідають ему.

— Отже коли приїдемо до Центавру?

— За 48 мільонів, 663 тисяч літ.

— Гм! то досить далеко дорога.

Богослужене на вершку гори Візо — в Апенінах, високої на 3840 метрів, відбуло ся останніми днями. Священник Лантерміно, 65- літний старець, вибрав ся з шістьдесяти людьми в небезпечну дорогу на сю гору, на котру зви- чайно вибирали ся лише дуже досвідні туристи. Два дні ішли они в гору. На висоті 2000 метрів ночували і ту з дванадцять людей лишилось, бо дуже ослабли. Іменно не хотіли далше іти всі женщины, лише одна панна Верді пішла далше. По осьми годинах зайшли они в сніжні поля на самім вершку гори. Всі сіли відпочивати і кожний загортав ся в одіж, яку мав, бо діяма- юче зимно доскулювало. А священник Лантер- міно з двома богословами, що брали участь в прогульці, відправив богослужене, котре на такий незвичайній висоті майже під хмарами зробило на присутних велике вражінє. Відтак фотографу- вали ся всі і рішили поставити на місці, де від- правлено богослужене, каплицю і дім для ту- ристів. Не обійшлося при тім і без нещасливої пригоди. Один турист шукуючи цвітів гірських, унав зі скали, високої на сто метрів, і згинув в одній хвили.

Стоколоса житна. „Стоколоса хліб до- носять“; говорять господарі ніби то в тім зна- ченю, що коли не зародить хліб, то зародить бодай стоколоса. Бесіда така нерозумна, бо власне задля того ми не стараємо ся вигубити тої хопти з посеред збіжа, і то збіжа найдозпо- го, яким єсть жито і пшениця. Як єї в збіж- муго, то вартість такого збіжа дуже обнижуєсь, і купець не хоче его заплатити після ціни. Сто- колоса і якб наша дря худоби пр. коний, свиний, не має значної вартости. Горнец вівса певно більше значить, ніж 2 гарци стоколоси. А вже певно не зберемо з якоїсь ниви більше стоко- лоси, якбисмо зібрали вівса, особливо на ґрунті, справленим під озимину. Наконець стоколосу не можна навіть відділити від збіжа, особливо стоколосу дрібну. Тому то ми повинні стоко- лоси дуже стерегти ся, і не сіяти насіння зане-

чищеного стоколосом, бо шкода давати під сто- колосу ґрунт такий, деби уродилась добра озимина. Стоколоса висіана на весні, дозріває і видає насіння ще в осени. Висіана в осени дозріває слідуючого літа разом з житом і пше- ницею. Стоколоса любить ґрунт мокрий. В літа мокрі она розростає ся дуже буйно, приглушує збіже, котрому мокрий ґрунт і мокрий рік не сприяють. Она найбільше розростаєсь на мокрих яриках. Дозріла стоколоса обсипаєсь дуже легка таки під серпом. Приоране зерно стоколоси може в землі лежати і пару літ, щоби виоране по- верх зійти і розрости ся. Відси пішло пересвід- чене між темними ґаздами, що з жита може ви- родити ся стоколоса. Неодина каже „я посіяв чисте жито а вродилась стоколоса“. По перше зовсім чистого жита він не засіяв, бо не дово- дило ся нам ще бачити у наших селян жита, деби не було бодай троха стоколоси. Далше стоколоса відоралась з літ попередних. Стоко- лоса може розвозити ся і з ґноєм а то в той спосіб, що послід дає ся звичайно коним або безрогам. Тимчасом стоколоса має таку тверду луску і сама так дрібна, що звірина єї не в силі пережвкати (пережвити) і зерно виходить таки ціле з відходом. Роблено навіть проби, що зерно, котре вийшло нестравлене з відходом коня, да- вано ще свиням, а з тих ще вийшла стоколоса, котра засіяна походила і буйно виросла. Треба проте, щоб в кожній громаді за громадські гроші куплено умисне до чищення від стоколоси при- ладжені млинки, на котрих би мож було збіже вичистити, або треба змінити насінє, і засіяти поле чистим.

† **Помертні вісти:** В Лашківці упокоїв ся тамошний гр. пр. парох Граматович Николай. Покійник був волоскої народности, але дуже ви- розумілим і справедливим чоловіком й для Ру- синів, що мусим яко велику рідкість записати. Пером ему земля. Над гробом промовляли о. Дан і о. Никитович по волоски. Ми цікаві, хто їх розумів, позаяк парашини покійника яко Ру- сини немогли їх розуміти. — Михайло П'тей, надсвітник суду в пенсії і краєвий адвокат, упокоїв ся 25. н. ст. серпня по короткій недужі на 72. році жити в Чернівцях.

Ціна збіжа.

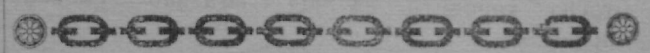
В Чернівцях платили дня 2. н. ст. вересня 1892-го р. за 100 кілограмів найліпшої:

пшениці	7.50 — 7.65	зл.
жита	5.40 — 5.50	„
ячменю	6. — 6.50	„
вівса	4.90 — 5. —	„
ріпаку	9.50 — 9.75	„
конюшини	7.75 — 8. —	„
кукурудзи	5. — 5.15	„
гороху	6.50 — 7.50	„
оковити	14. — 14.50	„

Курс монет

дня 2 н. ст. вересня 1892-го р.

дукат	5.65	5.72	зл.
рубель папер.	1.20	1.21	„
наполеондор	9.48	9.53	„
100 марок	58.50	58.70	„

Антоній Табакар і Гаїна

торговля коріння, вина і делікатесів
в Чернівцях, ринок.

поручає свій богатий склад кави, полудневих овочів, росий- ского чаю, шоколяди, руму Ямайки, та всяких розолій і лікерів.

БОГАТИЙ СКЛАД ВИНА

гуртом і подрібно, по особливіше знижених цінах. — По- стійний склад різних товарів з хиньского срібла.

Одинокий склад і агентура для Буковини

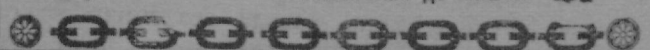
ц. к. пр. фабрики господарских машин

Clayton-a i Shuttleworth-a

Відень і Лінкольн (Англія).

Льок-мобілі, всякі плуги, молотільні машини до сїби, ко- шеня і тереленя кукурудзи, млинки, млини, січкари, сикавки, помпи і т. д.

Найліпший і найтанший олій до машин.

Видає і відповідає за редакцію: Сільвестер Дашкевич.

З печатні Г. Чоппа.

Платна в Чернівцях
вносить:

на цілий рік	5 рр. — кр.
" пів року	2 " 50 "
" чверть року	1 " 25 "

для заграниці 5 рублів або 12 франків

Поодинокі числа по 12 кр.
в книгарні Г. Пардінського
в Чернівцях, ринок ч. 10 і
в бюрі газет Л. Горовіца,
ул. головна ч. 17.

БУКОВИНА.

Виходить ще тижня в п'ятницю.

Редакція і Адміністрація „Буковини“ знаходиться в Чернівцях (улиця Петровича, ч. 2.), куда всі дописи адресувати належить. — Бюро редакції отворене щодня від 6.—8. години вечером.

Оповідання і прилоги обчислюють ся по найдешевших цінах.

Ч. 35.

Чернівці, дня 28-го серпня (лат. 9-го) вересня 1892.

Рочник VIII

Не закладаймо руки!

Коли в Америці, так званім новім світі, як і в більшій часті старої Європи побороє людський дух вже з повним skutком дикі, та звірячі похоти людської природи; коли там в наслідок сеї корисної борби вже майже всі верстви суспільности тішать ся величавими здобутками загальної свободи і поступу, то у нас, на жаль сказати, чорні хмари все ще закривають синю краску руского неба, все ще закривають і золоту ясність руского сонця, а тяжка темрява, тяжка нужда придавляє майже цілу простору руску землю.

Великі маси нашого 20-мільйонного народу двигають ще і тепер тяжке ярмо духової неволі, а дорогим своїм потом і дорогою своєю кровю живлять без відповідної надгороди неситий чужий світ, більша часта нашої інтелігенції відцурала ся свого роду, та пішла в найми чужих людей; а позісталі нидобитки вікової народної неволі замість лучити ся до спільної народної праці, замість будити і скріпляти народного духа, ходять манівцями байдужні про загальну народну долю та ведуть мізерне жите з дня на день без всякої глибокої гадки, без всякої ясної програми, без знання властивої цілі людського життя, або, що гірше, піддержують нашими ворогами безсовісно зацпенений пристрасний, а для нашої загальної народної справи дуже шкідливий роздор на власну ганьбу, в власній народній хаті. Не дивно одже, що ширший світ майже нічого не знає про великий руский нарід; не дивно одже, що за російським кордоном придусив

північний медвідь своїми лабами цілком наших нещасних братів на Україні, та нажерливо пожирас там що дня нові жертви своєї неситої політики.

Не дивно одже, що і австрійська Русь по-мимо заборочених конституційними законами рівних прав займає між другими народами посідне місце; бо самолюбним нашим сусідам дуже легко визискувати неміч нашого народу, визискувати наших слабодухів, наших безхарактерників для своєї безграничної самоволі.

Не дивно одже, що і австрійське правитель-ство, котре підлягаючи ріжним регресівним могучим впливам, не стануло ще на етичний висоті справедливого правління, дозволяє і терпить се разяче уносліджене руского народу.

Тільки тривога перед заборочими впливами північного велита спонукало аж в посідних часах наше центральне правитель-ство, обдарити наш нарід в Галичині і на Буковині правдивими конституційними окрухами; а як мало можемо надіяти ся на дальшу справедливу поміч зі сторони австрійського правитель-ства, се виходить цілком ясно з посідного заявленія галицького намістника гр. Баденського, котрий на преставлене зі сторони заступників руского народу, що Русини потерпіли в посідних часах нові кривди, сказав між иншим, як ми се вичитали в 190-ім числі „Дѣла“, виразно: що він, н. намістник, поручає при кожній нагоді поступати безсторонно, по закону. Коли де діє ся инакше, то хіба для того, що нараз годі переломити давнину, но треба літ-тим більше, що декуди бувають і побічні спинаючі впливи.

Так сказав галицький намістник гр. Бадені; а у нас, на Буковині, хотять нам знову розтолкувати, що буковинські Русини, хотай вони становлять релятивну більшість всіх мешканців сего краю, но доконче потребують свого фахового заступника в краєвій шкільній раді, бо їх можуть там цілком добре заступати і чужі люди.

Раді би ми знати, чи посміє би хто в подібний спосіб потішати Німців, Малярів, Поляків, або навіть Волохів; раді би ми чути, що сказали би Німці, Маляри, Поляки або Волохи на подібне речене; раді би ми чути, що сказали би Німці, Маляри, Поляки або Волохи, коли-б в їх громадах засновувано школи з руским викладовим язиком, або коли-б в дотичних краєвих шкільних радах засідали самі Русини.

А прецінь у нас, в рускій часті Буковини, засновано без всякого нардону в многих переважно руских громадах народні школи з волоським викладовим язиком, а при тім нема у нас ні одної середньої школи з руским викладовим язиком, нема ні одного фахового члена в краєвій шкільній раді для рускої мови.

Про угорських Русинів нема що і споминати, там воює безгранична мадяризація.

Така одже сумна доля по цілій австрійській Русі; а Русини, яко вічні раби, привичайні до ярма, орять терпливо чорну руску землю, та не для свого, а чужого хісна, слухають покірною своїх чужих поганячів, та наставляють без опору свої карки на їх батого, а тільки відважні до бійки, до сварки, до лайки зі своїми рідними братами, бо тут не чують чужого батого, бо чужі поганячі радо придивляють ся тому брат-

Від Севостополя до Золотоноші.

(Подорож).

I.

Не має нічого найдорожчого і наймиїйшого для людини, як своя родина. Де-б ти не жив, куда-б тебе не зашвирула доля, чи в холодний край на далеку північ, чи в теплий — на південь, і як би тобі там хорошо не жило ся, а все здасть ся не так, як дома, все тобі немов би чогось не хватає... На півночі не має степів широкополюх з сумуючими могилами, з філістою, як море, пашнею, що вабить душу хлібороба та зачаровує подорожного своєю невимовною красою. Там, куда не глянем, зкрізь болота та чагарники: нікуди розбігтись своєму поглядю, розвинути ся як слід кругозорови. А степовик любить простір — волю; любить зійти на високу могилу та поглянути навкруги, окинути поглядом геть, геть по рідному краю.

Кому доводилось жити в селі, на Україні і не так собі „зненацька“ — подорожувати чи що, а хазяйнувати і бувати кожен день в степу, то той тільки може знати, яка то чарівна краса відкриваєть ся з високої могили при сході сонечка в літній теплий ранок. Тисячі пташних голосів лунають весело, зустрічаючи схід сонця; сивий, ріденький туман, прихильник ночі, під-

німаєть ся з землі, підбирає свою фантастичну одіж в чудові складки і зникає геть за хмарами. Пучки соняшного проміння неначе золота тоненька волосінь, перескакують з травинки на травинку і відбивають ся в ранній росі, як у чистих дорожніх камінях. В таку добу повітре буває найчистіше, найпрозоріше. За двадцять верст чути, як на Дніпрі реве водяний бугай, а села і хуторі, неначе повиростали, починають ся проти сонечка своїми білими хатками та вишневими садочками. Стоїш собі на могилі як зачарований, а думки витають понад Дніпром, понад чорним морем і зникають геть в безкрай далечині. Здаєть ся, стояв би на однім місті, хто его знає й поки, коли-б ночіжники не промчались мимо, та веселим реготом і гуком не нагадали, що пора й собі рушати до дому.

На півдні хоч і є степи, але не такі, як на Україні. Південні степи безкраї, в літню добу вигорілі, рижі: куда оком не скинеш — кругом ні села, ні хуторця, ні могили, ні садочка, хіба де-не-де бродить отара овець. А на Україні степ зелений, по степу розкинулись села та хуторі з квітчастими садочками, любю й глянути, неначе розіслали здоровенний зелений килим, вигантуваний разними колірами. В степу то тут то там чути пісню хлібороба і хто прислухав ся до тої пісні, той певно зрозумів, скільки в ній смутку та горя. Але иноді серед того смутку

виринаєть ся з міцних грудий хлібороба якийсь чудний, нерозгаданий голос: в нім чути заразом і сердечне палке бажання чогось кращого і нарікання на „мачоху долю“, і повну надію на лучшу будучицу і якусь щирю, задушевну молитву. Такі пісні тільки і вміє співати невтомний, честний робітник-хлібороб!.. Хоч рідко, але бувають хвилини коли і хлібороби забувають весь смуток, все горе; в такі хвилини радість летить ся, як та буркотлива струмочка. Се буває найбільше в які небудь свята. Ніколи не забуду я тої пори, як парубкував: бувало на великодні свята, як збереть ся челядь на уліцю, то за співами та жартами не зусдриш, коли день приїде і ніч настане. Дивись, одна купка дівчат у хрестика грає, друга кривого танця виводить, а хлопці коли не виняча ганяють, то зібравшись до купи, заводять такої пісні, що аж село розлягаєть ся і все кругом радіє, все веселить ся чистою не фальшивою радістю...

Згадав я про се все, сидячи один в комнаті над самісіньким чорним морем і так забажалось мені побувати на Україні, на великодні свята, що й сказати не можна. Забажалось хоч поглянути на те життя, котрим я жив десять років тому назад, котре мені так глибоко запало в серце і залишило по собі дорогий, по вік незагаданий споми.

ному роздорови, та вихиснують его для свого самолюбства.

Ганьба і встид!

Мимо волі насуває ся тут питане: чи Русини вже ніколи не опам'ятають ся? чи Русини вже ніколи не прозріють, тай неспізнають правдиві причини своєї неволі? чи нам вічно позистати чужими рабами?

Поки загал нашої інтелігенції не стане свідомою, патріотичною, правдиво народно-руською інтелігенцією; поки наша інтелігенція не випливає відповідне число народних характерів, відповідне число тих світлих, щирих і совісних патріотів, що мають святу задачу понести світло поміж великі маси нашого народу і привести сі маси до свідомого людського життя; поки сі маси не прозріють і не стануть як один муж сміло і рішучо в обороні приналежних народів людських прав, доти не можемо надіятися наглядного поліпшення нашої долі.

Чужі люди нам певно не допоможуть; нам самим позистає тяжка і мозольна праця в користь загального добра нашого народу; щирих патріотів не відстрашить від сего патріотичного мозольного труду малий успіх до теперішньої народної праці, а протівно повинно їх одушевляти почуте святого обов'язку, що проникає кров і цілу душу кожного праведного чоловіка і наказує ему: працювати щиро і совісно для загального добра і ширити в побіду сего добра над злобою.

Для того не закладаймо руки!

Перегляд політичний.

З причини скликання соймової сесії відбудуть ся незадовго в деяких краях коронних доповняючі вибори на місце упокійних ся або уступивших послів соймових. У нас на Буковині розписано на день 20. вересня вибори на соймового посла з сторожинецького округу на місце покійного Флондора.

Wien. Ztg. доносить, що цісар постановою з дня 4. серпня дав цісарську санкцію ухвалену галицьким соймом проекту закону що до забудовання гірських потоків в поріччї Стрия в повіті турчаньськїм.

Цісар приказав від осені 1892 утворити чотири нові компанії герцеговинсько-боснійської піхоти і утворити чотири штаби батальйонів в числі унормованим для стану супокою.

От не довго думаючи, зібрав ся я хутенько і в четвер на вербнім тижні рушив на Вкраїну. По дорозі заїхав у Севостополь; від него і начну я опис своєї подорожі.

Севостополь — город не дуже великий і не зовсім малий; жителів в нїм 37 тисяч, котрі ділять ся після національних прикмет: на великоросів, українців, греків, татар, циган, жидів і караїмів. Якої національності більше — сказати трудно, але не ошибимось, коли скажемо, що меншість складають цигане та караїми, а вищих по рівній часті. Розговорний язык істнує мішаний російський з українським. Всі національності (крім росіян) вживають більше слів українських, ніж російських, але за те тут не зустрінете чистого виговору ні російського, ні українського. Пісень чув я більше українських чим інших, навіть оріїни по гостиницях грають української мелодії, чого я в північних городах зовсім не зустрічав.

Зі сторони моря Севостополь представляє незказано гарну панораму. Він стоїть не над самим морем, а понад бухтами, котрі перетинають его на кілька частин: одна (інкерманська) з заходу до сходу сонця, а три (артилерійська, южна і корабельна) з півночі на південь. Осе-
види між бухтами виступають доволі високими
корон ми, а понад бухтами і по скінченю їх

Кн. Фердинанд отворив минушого тижня в Пловдиві болгарську виставу в присутності міністрів, всіх консулів чужих держав з виїмкою французького і численного народу. В промові князь підніс, що ся вистава зазначає побіду культурної роботи в Болгарії. Дуже величавий привіт зроблено отоманському комісареві Джумалеви бееви, котрий там приїхав. На залізничім дворі витав его виставовий комітет і в торжественнім поході завели его до міста. При тій нагоді дано снідане, в котрім взяв участь кн. Фердинанд, всі консули, крім французького, міністри Стамбулов і Начевич. В тоастан піднесено, що Болгарія osiąгнула доси великий поступ в економічнім розвитку.

З нагоди сїєї вистави відбув ся у князя Фердинанда торжественний обід, на котрий запрошено крім турецького спеціального посла на виставу, також австрійського консула, членів австрійської і угорської комісії виставової і на-конець заступників заграничних деньників, котрі приїхали до Пловдиву. Князь Фердинанд підніс toast в честь султана, свого суверена; на toast відповів турецький посол. Велике вражє зробило на присутних заявлене болгарським князем, що від цісаря Франц Йосифа він дістав ґратуляційну телеґраму з дуже сердечними желаньями з нагоди отворення болгарської вистави.

В справі німецько-російського торговельного трактату виступив історик Иловайский в „Моск. Від.“ протів сего проекту. Нещасте само — лише Иловайский — ніколи не приходить. Недавно недорід, відтак холера діткнула Росію, а тепер грозить їй нова язва, котрої причиною моральна неміч, брак характеру і неконсеквентність. Се іменно торговельний трактат з Німеччиною, котрий підкопує промисл Росії, а о котрий наші сусіди так дуже старають ся і на котрий Росіяне, як здає ся, вже до половини годять ся. Иловайский відтак звертає ся протів орґанів „Запада“, іменно протів „Рус. Від.“, котрих редактори в тій справі суть майже „зрадниками рускої землі“. Як же-ж сказати о російських дипломатах — каже Иловайский — котрим припоручено тимчасово залагодити сю справу. Сунротів заграничї вони відграють релю немож обжалованих. Иловайский жадає, щоб на російське збіже вивожене до Німеччини наложити цло, бо воно в кождім случаю мусить там іти, бо без него в Німеччині була би велика дорожня Иловайский екінці заявляє, що він не ворог Німців, лиш боронить самостійного розвитку Росії протів немилосердного визизкування зі сторони Німеччини.

„Новое Время“ доносить, що державна каса в Росії має бути вичерпана, і не лише ся нічого пишого, як на більше засібні особи наложити дохоловий податок для збільшення податку. Як до тепер стверджено, то в тїм році знов шість полудневих і полуднево-західних гу-

тягнуть ся глибокі яри. На Країні між „южною“ та „артилерійською“ бухтами знаходять ся найкраща частина (осередок) города. Вся будівля в городі, навіть і тини, зложена з тутешного білого каменя, від чого город оддалеки показуєть ся дуже красивим і чепурним. Одначе не можна сказати, щоб Севостополь міг похвастатись своєю чистотою, бо тільки три головні улиці вимощені, як слід каменем, та й на тих пішеходи (тротуари) дуже погані і змітають ся тільки один раз в сутки. Інші улиці зовсім не вимощені, ніколи не змітають ся, ще й до того мешканці (жителі) виливають за ворота помий і викидають сміття та різну нечисть.

В Севостополі 10 церков і не подалеку (за 3 верстви). Херсонський монастир, де по старинним переказам буцім то хрестив ся руский князь Володимир. А науково-просвітних заведень є тільки: одно реальне училище, женська проґімназія, училище мореходних класів і де кілька низших шкіл. Бібліотека частна одна „Общественная“, друга „Морского собрания“, трета книгарня (Протопової) одна, та й та не зовсім то відповідає потребам всіх мешканців; н. пр. в ній не можна дістати ніякісньких українських книжок, крім видань звісного Гомолінського та збірника Кернеренка.

З Севостополя відходять в сутки тільки два потяги, але залізнично-дорожнє начальство уму-

берний буде терпіти повний неврожай. Недостача паші приневолює селян випродувати живий інвентар. Правительство без сумніву знов буде мусіло винустити на кілька мільонів асигнатів.

Коротке поученє о холері і о приписах холеричних

Прилога.

Спис важнійших річий, потрібних під час холери до лічення слабих.

1. Судини і знаряди.

Цебрик або шафлик на 5^о/ий розпуск карболевий, в котрий мають ся вкладати заражене шмате і річи слабого.

Миска на плин десінфекційний до обмивання рук.

Збан або горнець до приладження і переховання розпущеного карболі.

Судина з роздробленим негашеним вапном до приладження волока вапняного.

Судина з молоком вапняним.

Цебрик або горнець з киплячою водою.

Начине до пиття і ложка до виключного ужитку слабого.

Мисочка з кавальчиками леду.

Знаряди до чищення: Лопатка до сміття, щітки до змивання і натирання, віхті, опилки (трачине).

Знаряди для обходу слабих: фляшки до огрівання, камінні збани, ірриґатор, миска і столець для відходів, миска до блювання, фляшки на моч.

2. Всякі інші потреби для обходу слабих.

Непромокаючі матерії для охорони постелі, як кавчукове або воскове полотно, батист Білрота, есентуально в разі браку повисших матерій папір від цукру, папір до пакування, бібула і т. п. річи, котрі можна зараз спалити.

Запас полотна до чищення (оклади), ручники, стирки, орґантина, бавовна.

3. Средства десінфекційні.

Громадська випробована машина десінфекційна для публичного ужитку з виученою обслуґою.

Кристалізований квас карболевий до приладження розпуску в гарячій воді, 5 частий на 100 частий води.

Сирий квас карболевий до приладження розпуску в гарячій воді, 10 частий на 100 частий води.

дрилось витворити плян їзди так чудово, що поштово-особовий потяг відходить о 12^{1/2} годині ночі і приходить в таку-ж добу. Наслідком таких порядків являєть ся те, що кождий подорожний повинен платити візникови лишних 50 коп. та ще й до того плуганитись в темряву горами та ярами рискуючи кожду мить побувати або в рові або в проваллі. За такий плян їзди мало хто подякує!

Не кращі „порядки“ (у нас скрізь держать ся „порядки“!?) і на самій чавунці. Не знаю як де, а у нас (в Росії) почитають, що не чавунка для подорожних, а подорожні для чавунки, иначе трудно уявити собі такі факти, що людей у ваґони не садовлять, як скрізь ведеть ся, а битком набивають. Я їхав у ваґоні третьою клясою, так у него напущено було стільки людей, що зайняли всі лавочки і душ з двадцять стояло посеред ваґона, не маючи місця де сісти.

— Чому ви, люди добрі, не перейдете в инший ваґон? спитав хтось.

— Кондуктор сказав, що скрізь однаково; він каже, що кожен рік так буває перед великодними святами.

— Так ви би сказали станціонному, щоб звелів причепити ваґона... одже тут їх добіса.

Евентуально сублімат (після лікарського припису) до приладження розпуску в гарячій воді, 1 часть в 1000 частей води.

Вапняне молоко, приладжене через змішане роздробленого вигаленого вапна, 1 часть на 4 части води.

Евентуально розпуск хлорового вапна, приладжений через змішане свіжого хлорового вапна, 2 части на 100 частей води.

Евентуально лізол до приладження розпуску в гарячій воді, 1 часть на 100 частей води.

Хлоровий вапняний порошок в добре затканых начинях.

Палене вапно до приладження вапняного порошку через намочене і вапняного молока через змішане з водою.

Ненастанний огонь в печи для спалення заражених річ, що не мають вартости, і для варення води.

4. Відсвіжаючі средства, котрі можна дістати по склепах.

Лід, содова вода, мусуюча лимоняда, червоне вино, коняк, евентуально горівка.

Розпущена кислота сіл'яна до заквашення вареної і охолодженої води. Евентуально квас Галера.

Ароматична гербата як: мятка, маточник, руманок.

Клейковата гербата до ужитку при поєдинчій бігунці: салеї, слізова гербата.

Спиритус Гофманський для відсвіження, евентуально яко додаток до гербати, вина.

Камфоровий спиритус, французька горівка до натирання.

Кислота дубникова (танінова) для приладження пилу ірригаційного до ірригації в кишку відходоу.

Порошок Доверський до ужитку при поєдинчій бігунці.

Синапізма для подразнення шкіри через прикладане в намоченім стані.

(Конець.)

Допись.

З УКРАЇНИ.

Про українофілів.

У нас єсть українофіли і свідомі Українці. Не треба думати, що се — одно. Може колись воно й було одно, але тепер — ні.

— Ходили, та сказав: „нелзя“ — не великі пани і постоїте.

Я хотів пійти сам до „начальства“, але задзвенів „третій“ дзвінок і потяг рушив. На дворі був сильний, холодний вітер, від чого вікна і двері у вагонах були позачиняні. Нарід скупився, нігде було і повернутись, у вагоні зробилось не можливо жарко. Одна дівчина, що їхала з якоюсь панєю, зуміла, побігла як крайда і повалилась на лавочку; паня закричала і стала прикладати мокру хусточку до голови. Нарід то-ж загомонів, покликали кондуктора і потребували, щоб на слідуючій стації причепили вагона та розмістили людей, але він сказав, що на тій стації не має вагонів і що доведеться так їхати аж до Сімферополя, то є 100 верст. А треба вам сказати, що до Сімферополя їзди 5 годин, бо тут потяг їде в годину тільки 20 верст.

В Сімферополі потяг стоїть 30 минут, але я не виходив з вагона, бо за п'ять годин духоти так упрів, що боявся простудитись. Наближалась година відхода потягу; люди, що виходили на двірці, стали наверхтати у вагони. Дивлюсь до нашого вагона, повіхнули всі ті-ж пасажери, що й до тепер були.

— Хіба не, пречепили вагона? спитав я одного.

Що саме визначає слово: українофіл? А що визначають слова: жидофіл, москалефіл, англофіл? Визначають вони Жидів, Москалів, Англіїців? Ні, навпаки! Вони визначають людей якої хоч національності, але прихильних до Жидів, до Москалів, до Англіїців. Ось через віщо галицьких Українців з табору „Галицької Руси“ можна звати москалефілами. Істійють і противолені терміни: жидофоб, москалефоб, англофоб, вони теж визначають людей з якоїсь иншої нації, але ворожих Жидам, Москалям, Англіїцям.

Таким побитом слово „українофіл“ визначати ме людину з якої хоч нації, але прихильну до України, до Українців. Українофілом може бути Москаль, Лях, Румун, Німець, Англієць, Шпанець і т. п., ніколи не балакавши і не писавши ні єдиного слова по українському, навіть не живши ніколи на Україні.

Але як же се сталося, що доси українських патріотів називано „Українофілами“?

Українофілами назвали їх Москалі і назвали з свого погляду так як треба. Вони бо вважали українську патріотичну інтелігенцію за руских (— Москалів), прихильних до всього українського, — і з сего погляду вони не помилились з своїм назвищем.

Не було ніякої рації нашої інтелігенції брати собі се назвище. Беручи его, вона мов зазначала, що вона справді інтелігенція об щ е руская, тільки з українськими нахильностями. Се була шкодлива помилка, але тоді сего не помітили і самі Українці почали вживати се зовсім не відповідне дійсности назвище.

З того часу чимало дечого відминулося, чимало дечого зрозумілося такого, що его тоді не розуміли. Зрозуміли ми, що й звати ся „українофілами“ нам не личить. Ми можемо звати себе (коли вже треба якоїсь етикетки) свідомими Українцями, чи ще як, але не українофілами.

Але я сказав з початку, що у нас єсть і свідомі Українці, і українофіли. Еге, єсть.

У нас є серед нашої інтелігенції ціла група людей, що до неї те назвище як найкраще підходить. Українофіл може якою хоч мовою балакати, писати, вчити свої діти; може яким хоч життям жити, — аби тільки він виявляв симпатії до України. І ось у нас є люди, що виховують свої діти, балакають, пишуть завжди (хіба з дрібними винятками) по московському, але виявляють прихильність до України, до українського. Отсе й українофіли.

Таким побитом українофілами ми звати будемо таку інтелігентну групу, що зостаючись мовою і життям общероссами чи Москалями, виявляє симпатії до українства.

— А ні!.. кондуктор перше казав, що причиплять, а тепер відказує, що „начальство“ не зволило дати.

Тим часом потяг рушив і нам по волі начальства довелось пріти в сильній жарі цілісінський день, а де кому, то ще й стоячи на ногах.

Від Сев-стополя і до Мілітополя з поміж пасажерів було найбільше татар. Татари, на скільки можна було примітити, — нарід тихий, увічливий. Увійде кождий у вагон, подивить ся навкруг, — є місце — сяде собі потихеньку, стараючись яко мога щоб нікого не потривожити, а нема — стане де небудь, притулить ся до стовпа, чи до стіни і стоїть. Може де хто подумав, що татари, яко нарід нерозвитий, боязкі, на се я можу зауважити: досить поглянути на сунопійний вид татарина, на его трохи погорду постать і ви зараз побачите, що татари є увічливий, а не боязкий.

На кожній стації пасажири потрохи змінювались: одні виходили, а дрргі увіходили. І так, поки доїхали до Мілітополя, то татар зовсім не стало, а на місце їх з'явили ся німці, зайді (колоністи).

Про німців не можна сказати того, що про татар. Се нарід непочтивий, грубий, нікому не вважить. Для того, щоб підперти свій погляд, розкажу бувший на моїх очах случай.

Група ся має, звісно, не скрізь однаковий колір. З одного боку в ній стоять люди, що всю свою діяльність вжили на діла «общерусскія» (— московські), але признають ся до української народности, кажучи: «И я немножка М а л а р о с с ь». Української мови вони, звісно, не знають, а отсю фразу кажуть тільки в деяких надзвичайних випадках, — на пр. несподівано потрапивши на Шевченкові роковини. Се один край групи — він доторкаєть ся до зовсім московського краю росвійської інтелігенції і непомітно з ним зливаєть ся.

Другий полюс, другий край буде вже більш український колір мати, він зливати меть ся тим часом непомітно з краєм інтелігенції свідомо української. Українофіли сего коліру навіть часом пишуть де-що по українському і через те зуть ся українськими письменниками. Де-хто може сказати, що коли так, то й не має ніякої рації звати їх українофілами, а треба звати свідомими Українцями. Отже ні! Свідомий Українець живе українським життям: він балакає завжди (опріч, звісно, відомих кождому необхідних винятків) по українському, пише по українському, вчить свої діти по українському, цікавить ся найсамперед українською літературою, взагалі українськими справами, а тоді вже всякою иншою літературою, всякими иншими справами; нарешті він з любови до рідного краю (про любов до людини взагалі я тут не кажу, бо се вже річ загально людська) дбає про добро українського народу, розуміючи, що коли український нарід буде не в злиднях, а в достатках, буде по українському освічений, — тоді й тільки тоді і українська справа може посунутися наперед. Не так робить українофіл. Він живе московським життям: він балакає завжди (або з мікроскопічними винятками) по московському, пише (знов хіба з такими-ж винятками) по московському (часом дуже багато), вчить свої діти по московському, цікавить ся московською літературою незмірно більш, ніж українською, а справи московські ему не дуже менш (а часом і більш) рідні, як і українські; врешті він або зовсім не дбає про народний добробит, про народну просвіту, або дбає про все се не яко Українець і не як про український нарід. Та-ж річ, що він, списавши цілі архіви по московському, пише коли небудь десяток карток по українському, нічого не важить. Се річ стільки-ж варт, скільки варт і те, що сей добродій, після своїх міських справ, часом в літку, приїхавши на село, поноїсть «українського кулішу».

Тим часом, як я вже казав, се які з сих більш українських українофілів, навіть вважають ся за українських письменників і серед української інтелігенції стоять мов би репрезентантами української ідеї.

Що з сего виходить?

В тім вагоні, що я їхав, був один зовсім недужий чоловік, він не міг навіть сидіти і від того лежав на лавці. Увійшли два молоді, здоровенні німці; обійшли вагон — не має місця. Вони до недужого і давай штовхати, щоб устать, та дав і їм місце. Пасажири заступились, кажуть, що то недужий, — дайте ему спокій.

— Нам не має до того діла, недужий він, чи ні, — обізвались враз обидва німці. А коли недужий, то нехай їде в особнім „купе“; ми такі-ж гроші платили, як і він. Одначе німцям не дали турбувати недужого. Тоді вони покликали жандара і кондуктора і упираючи на „правила“, що на лавочці місце для трох осіб, потребували, щоб жандар приказав недужому встати. Пасажири запротестували, що недужий не може сидіти, але жандар то-ж показує „правила“, по котрім на лавці повинно сидіти троє. Щоб не турбуватись з пахарними німцями та з безмозким жандаром, котрий без „правил“ не може і ногою ступити, а і ще два чоловіки встали і дали місце недужому, а німці зайняли у двох всю лавочку. Через пів години, на слідуючій станції німці вийшли; оказалось, що їм треба було їхати тільки одну станцію.

(Дальше буде.)

Виходить страшенна шкода нашому ділові. Не тим шкода, що є люди, Українці з роду, стали нулем а то й мінусом для України, — ні, ми до сего вже звикли та якось уже про се й не думати силкуємося. А шкода тим, що є люди збивають з пантелику інших, бо дають поганій приклад.

Дивить ся на пр. молодіж на такого «репрезентанта української ідеї». Чого доброго вона від него навчить ся?

Вона навчить ся від него, що можна вважати і перед людьми становити себе за українського патріота, а найсправді що дня зневажати рідну мову, рідну літературу, ба, часом навіть рідний нарід.

Отсе той ґрунт, що на ему виховувати муть ся патріотичні почування у нашої молодіжи.

Тим і нема нічого дивного, коли ся молодіж та і взагалі вся наша українська інтеліґенція така лінива, така недбала до рідного діла і така боязька.

Еге, я забув сказати ще про одну властивість „українофілов“: він страшенно боязкий і перед кожним поліційним салдатом страхається виявити своє українофільство так, мов би се був принаймні дінативний замах на державну російську цілість. Таким побитом молодіж може навчитися від него і громадянської відваги.

Ото-ж і нема нічого дивного, що ми все ховаємо ся по кутках, що у нас так мало роботи. Де-ж вона возьме ся, коли в нас за того нема свідомих Українців, а суть самі українофіли? Хіба українофіл дбає про українську народну просвіту? Ні, се і небесшесно і клопітно, краще писати Москалям московські народні книжки! Хіба українофіл (хоча часом і путящий вчений) буде дбати про те, щоб на пр. на „Записки“ товариства імені Шевченка було досить наукового матеріалу? Ні, запевне ні, бо він і української мови не знає так, щоб написати що наукове; а коли ему скажуть, щоб писав хоч по московському, а вже люди перевладуть, так він тоді навпростець злякає ся друкувати свою роботу по українському та ще й за кордоном! Злякається, бо я ж вам кажу: він такий лякливий, що можна скласти приказку: лякливий, як українофіл.

А коли так, то питаю я сего українофіла: на підставі якого права він насмілюється репрезентувати собою український патріотизм? На підставі якого права збиває в'ї з пантелика нашу молодіж і взагалі нашу інтеліґенцію своїми вчинками?

Не знаю, чи прочитає який українофіл отсе моє писання. Надії мало, бо звичайно українофіли не дуже то читають українські видання. Але я бажаю би, щоб він прочитав та й відмовив на отсі питання. А коли він не прочитає чи прочитавши не відмовить, то се доведе тільки те, що я не помилив ся, кажучи про него те, що сказав, та що мало надії, щоб з него були колись люди. Але у всякому разі українофільському вихованню приходить край і вже видно, що українофіли або повинні зробити ся свідомими Українцями, або згубити всю свою авторитетність серед нової самосвідомої української інтеліґенції. Тоді вони просто віддадуть ся до архіву або подарують ся Москалям.

Б. Вільхівський.

Дрібні вісти.

Сойм. Сьогодні в 11. годині р'яно світле отворене сойму красивого. Желает нашим послам пастя до їх щирої роботи над поліпшенем долі буковинської Руси.

Краса шкільна рада рішила на засіданню з 31. серпня запровадити буквар з фонетичною правописною в всіх школах народних Буковини. Ми переконані, що тепер народна просвіта піднесе ся значно в гору, а шкільна боротьба о застарілі букви небавом устане. Тож нічого не помогли всі заходи наших домородних ворогів москвофіль і румунізаторів наш бідний нарід в темряві держати, бо правда побідити мусить.

Огонь. В неділю вибух великий огонь в Садагурі. Згоріло 9 домів, з котрих лиш один був забезпечений.

Іменованя. Краса шкільна рада іменовала сталими учителями: П. Колеснюка в Гуморі, І. Терлецького в Неполоківцях, О. Кукелку і Р. Думаньську в Вашківцях н. Чер.

Трета руска гімназія. Найвисшим розпорядженням з дня 4. вересня с. р. має бути в Коломні заснована руска гімназія, а перша класа тої гімназії має бути ще сего року відкрита. Вписи відбудуть ся до 15. вересня.

Холера появилася знов в Києві. В Воропезі занедужує пересічно на день по 298 людей, а умирає по 198. В Гамбурзі занедужало до тепер до 6000 людей а вмерло до 3000.

Вовки розмножили ся сего року дуже в Рус-Молдовиці і робили від довшого часу багато шкоди. Дня 24. м. м. подирав тамешний управитель лісів і домен п. Кохановський кілька вовків, котрі що іно роздерли телицю. На другий день уряджено лови. В лісі найдено сім сегорічних вовків, з котрих двох убито. На другий день польовано дальше і подирано знов трох вовків, але ті утекли. На тих ловах найдено також вола, обдертого зі шкури, власність господаря Юрія Кочергана. Се злодії украли вола і здерши шкуру забрали з собою ледви яких 15 кл'р. мяса. Крім того в Рус-Молдовиці має бути два стада вовків, і то один у Вернарці (8 вовків), а другий в Тонватуку (6 вовків).

Десять рад в часі холеричним подає одна газета німецька: 1. Не бій ся нічого і спокійно займай ся своєю роботою. 2. Купи собі средства до дезинфекції і звідай ся у лікаря або у антикаря, як їх уживати. 3. Удержуй себе і свій дім чисто. 4. Зажим приложиш руку до уст, чи то при їдї, чи при питю, то вперед обмий єї добре. 5. Не псуй собі жолудка, не їдз сирих овочів, салати, ярин, молока, сира, масла і кожної страви, до котрої ти не привик або котру тяжко стравити. 6. По кожній їдї випий склянку води з трома до пяти каплями кислоти сольної. Більше капелі не вільно додавати. 7. Коли нема доброї води, то пий воду переварену або холодну гербату. 8. В хаті, де занедужав хто на холеру, не їдз нічого. 9. Як лиш що будь непевного почуєш в тілі, сейчас поради ся лікаря. 10. Виконуй все, що прикаже лікар, а будеш здоров.

Сир яко кіт. Кіт з свіжого сира і ванна гашеного зліплює дуже добре всякого рода металі, каміне, скло, порцеляну і проч.; р'чи деревині вже не так. Треба его однак перед самим ужитим приготувати, бо той кіт дуже скоро цінне і стаєсь неужиточним. Як багато треба сира і ванна, се не дасть ся добре означити, бо сир не завжди однако воднистий. Найліпший буде тогди, если на 100 частин свіжого сира дамо 20—25 час. ванна. Місто сира можна також взяти білок з яйця.

Розбійники в Туреччині. Часописи турецькі переповнені звістями о розбоях — зі всіх сторін Туреччини; особливо з Анатолії і Альбанії доходить все вісті о нападах опришків на села і о кровавих бійках з жандармами. Звичайно побідають опришки. Минувшого тижня шайка опришків, під проводом свого проводира Текелі Мегмед Целівдана, ограбіла пошту грошеву. Кавалерія зловила Целівдана, коли він найспокійніше спав в хаті черкеській в селі Акабанар. Той славний опришок вже двадцять літ полохав безнастанно населене Ескі-Шейру і охрестних мешканців. Він мав звичай такий, що ловив Европейців, брав їх до неволі, а за увільнене їх брав великий окуп. Недавно взяв він 1500 фунтів турецьких окупу за инжинера Герсона, відтак другого инжинера Оссента обрабував зі всіх дорожочинностей і готівки 400 фунтів, а перед кількома місяцями забрав одному купцеві 600 фунтів. Шайка его складалася з 35 товаришів. Коли увязнено Целівдана, він нарікав на Черуеса, у котрого почував, що той его зрадив, бо інакше не був би так легко попав ся в руки справедливости. І той опришок має ще надію, що султан помилує его.

За півтора години з Відня до Будапешту. Така вже людська натура, що чоловік ніколи не вдоволяє ся тим, що єсть або що має, але все ще хоче чогось більше, чогось нового, чогось ще ліпшого. Давніше, коли їздилося сьвітами лиш кіньми, люди якось тим вдоволялись; тепер

же, коли настали залізничі, то й ще й поспішні поїзди за поволи їм їдуть і люди хотіли би ще більше дорогу скоротити, ще скорше їздити — літати летом блискавки і придумують вже залізничі електричні. Ото піднято тепер на нову гадку завести між Віднем а Будапештом, на просторі майже таким, як між Львовом а Чернівцями, електричну залізницю, котрою можна би переїхати з одного з тих міст до другого за півтора години. Ще з початком 1891 р. пропонува було акційне товариство фабрики машин Ганца в Будапешті угорському міністрови торговлі проект будови електричної залізничі між обома столицями, к тра на просторі 250 кілометрів мала би служити виключно для перевозу людей і відбувала би ту дорогу за 1½ години. Міністер Барос відкинув тогди той проект, бо казав, що не дасть ся перевести так зі взглядів технічних як рівнож і фінансових. Тепер же удало ся инжинерови згаданого товариства, Циперовському, усунути всі давніші труднощі технічні і фінансові, а дирекція подала ново виготовлений проект до міністерства з прозьбою, щоб їй дозволено розпочати вступні роботи під електричну залізницю на згаданім просторі. Так одже незадовго може будемо мати велику залізницю електричну межі Віднем а Будапештом. Виходить чим раз більше на то, що перестанемо їздити парою, а будемо їздити електрикою.

Страшна пригода лучила ся тому кілька днів в Празі чеській. Цяпа Курц, 47-літня донька знаного писателя і професора в Празі, купала ся недалеко Ліпави в Берунці, доплив Велтави. Нараз пірвав єї вир і вона щезла під поверхнею води. Недалеко находили ся єї братя і їх учитель. Всі три кинули ся сейчас в воду, але нещасна учениця ся їх так сильно, що всіх трох втягнула під воду. Робітники Несвері, що кинув ся за ними в воду, удало ся всіх трох мушину виратувати, але молода дівчина утопила ся. Тіло єї віднайдено ще того самого дня.

Намірене самоубійство. Оногди пополудни служниця 22-літня, Мальвина Дудзак, замешкала у Львові, зажила розпущеного вітрилю, з причини якогось непорозуміння зі своїм милим. Єї відвезено сейчас до шпиталю, однак нема надії, чи буде можна удержати єї при житю, — Піхотинець 15. пулку у Львові, Похотимик, придлений одному офіцерови до послуги, стрілив до себе вчора рано з карабіну, сховавшись вперед у пивницю. Однак не вдіяв собі мабуть великого лиха, бо куля перейшла лише поза шкіру. На грудях видно два отвори. Зовсім притомного завезено его до шпиталю. Причина сего наміреного самоубійства незнана.

НОВІ КНИЖКИ.

„Бібліотеки для молодіжи“ появилася книжочка 7 з слідуючим змістом: „Х л ъ б о р о б ъ“ (поезія В. Чайченка). — „Р о з у м ъ т а п о ч у в а н е у ж и в и х ъ т в а р е й“ (розвідка В. Чайченка). — „К о л и с ь я т е п е р ъ“ (статя І. Спілки). — „Г у б к а“ (статя О. П.). — „Д у р е н ь д у м к о ю б о г а т ь е“ (поезія В. Чайченка). — Дещо для дѣточок: „Р е м ѣ н е з а г р е б ѣ н е“ (сьмеховинка Ілька). — „Загадки“. Відгадки загадок з 6. книжечки.

Ціна збіжя.

В Чернівцях платили дня 9. н. ст. вересня 1892-го р. за 100 кілограмів найліпшої:

пшениці	7.90 — 7.80 зл.
жита	5.67 — 5.70 „
ячменю	6. — 6.50 „
вівса	4.92 — 5. — „
ріпаку	9.50 — 9.75 „
конюшини	7.75 — 8. — „
кукурудзи	5.12 — 5.20 „
гороху	6.50 — 7.50 „
оковити	14. — 14.50 „

Курс монет

дня 9. н. ст. вересня 1892-го р.

дукат	5.64	5.72 зл.
рубель папер.	1.20	1.21 „
наполеондор	9.48	9.53 „
100 марок	58.50	58.70 „

Видає і відповідає за редакцію: Сільвестер Дашкевич.

З печатні Г. Чоппа.

Предплата
ПЛАТНА В ЧЕРНІВЦЯХ
вноситься:
на пів рік 5 р. — кр.
" пів року 2 " 50 "
" чверть року 1 " 25 "
для заграниці 5 рублів або
12 франків
Поодинокі числа по 12 кр.
в книгарні Г. Пардінського
в Чернівцях, ринок ч. 10 і
в бюрі газет Л. Горювіча,
ул. головна ч. 17.

БУКОВИНА.

Виходить що тижня в п'ятницю.

Редакция і Адміністрація „Буковини“ знаходиться в Чернівцях (улиця Петровича, ч. 2.), куда всі дописи адресувати належить. — Бюро редакції отворене щодня від 6.—8. години вечером.
Оповідання і прилоги обчислюють ся по найдешевших цінах.

Ч. 37.

Чернівці, дня 11. (лат. 23-го) вересня 1892.

Рочник VIII.

Ще кілька слів правди дотеперішньої політично-суспільної ситуації на Буковині.

Дуже важну а тому і не менше тяжку задачу своєрідна політична праса, коли вона не за продана самолюбним цілям несних одних, не воює виключно в їх користь підступною блягою, але в повнім почутті свого високого обов'язку служить вірно загально-людським засадам, бере ся сьміло і чесно за розвій справедливих правдиво-людських порядків, поборює сьміло і рішучо дику самоволлю, звірачу захланність, підступне фарисейство, мізерне рабство, віроломство і всяку прочу нечесть.

Така чесна політична праса має вже в теперішніх часах велику перворядну силу; з нею мусять ся числити і впливові мужі державні і великі маґнати і найвисші потентати, з нею мусять ся числити навіть і армати.

І наша часопись поставила собі за задачу, служити вірно загально-людським ідеалам, служити безкористно для побіди правди і волі, служити в першій лінії для добра нашого всіма опуслідженого руского народу.

Помимо найтяжких політичних і суспільно-народних обставин не спроневірили ся ми ніколи сій нашій сьвятій задачі, не ходили ми ніколи підступно манівцями, не піддержували ми ніколи політику тиранів або слабодухів, противно ми пиятували все і всюди сьміло і рішучо всяку захланну, а для загалу вельми шкідливу самоволлю, всякий негідний підступ, всяку руйнуючу роботу, всяке мізерне рабство, всяку огидну а

для чесних людей обридливу підлість, не зважаючи при тім цілком на те, чи сї слова правди діткнуть чужих чи своїх патентованих людей.

Так і в посліднім числі мусіли ми з правдивим болем серця піддати під суд нашого загалу негідний поступок наших людей, що нав'їс нашій загально-народній справі може на довгий час вельми діткливо шкочу.

По довгих, тяжких, ба навіть мозольних заходах наших щирих патріотів удало ся на конєць переломити в нашім краю панованє ворожої нам кліки, а до сих заходів наших щирих патріотів подали свою помічну руку всі люди доброї волі, і здавало ся, що може вже раз запанують в нашім краю більше справедливі порядки. А до того була тепер найдогідніша хвиля. Русини в наслідок нових виборів мали в руках цілу ситуацію, бо против 13 голосів волосних оліґархів станули 12 взглядно 13 голосів сполучених Німців і Вірмено-Поляків. Коли одже 4 голоси руских послів були би ся як один муж прилучили до Німців і Вірмено-Поляків, до чого рускі послі були обов'язані, бо вони всі разом з д. Волян і Тимінським підписали пронамятне письмо до центрального правительства з жаданєм, щоби в склад нового виділу краєвого ввійшли члени всіх штирох фракцій; тогди було би раз на завсїгда переломлене панованє волосних самозванців.

І щось стало ся? Коли Німці і Вірмено-Поляки тримають всі разом і помимо заходів не найшов ся між ними ані один зрадник, мусіло на ганьбу Руси доконче між Русинами найти ся аж двоє таких виродних снів, що для власного самолюбства в своїй сліпоті зрадили загально добру справу.

Д. др. Василь Волян признав ся принаймні прилюдно, що не посідає тільки моральної сили, щоби міг вірно служити для загального добра, що у него більше значить прозьба жени і натиск „президентів“, як добро загально-народної справи. Д. Тимінський не сказав ще до тепер сего прилюдно, але всякий умний і совісний патріот мусить признати, що і его сї самі причини повели разом з его союзником др. Волян в одну і ту саму пронасть.

Годі, щоби сї оба панове могли щось путнього подати на свою оборону, бо вже-ж знають всі добре, що оба сї панове горлали в руских кругах до послідного часу проти господарки румунізаторів-оліґархів, а в послідних часах не зайшло нічо такого, щоби могло змінити сї їх погляди.

На кождий спосіб доказали тим сї оба панове свою цілковиту нездібність і незрілість до послованя; а коли вони мають ще бодай слабу іскру мужескої чести і крихту не зганґренованого серця, то можна сподівати ся, що вже в найкоротшім часі відсунуть ся від публичного життя і зложать свої мандати.

Сего вимагає честь руского імени, сего вимагає добро нашої загальної народної справи, а ми в сїм сьвято переконані, що всі умні і совісні патріоти признають вам в сїм взгляді повну правду.

Але на кождий спосіб не будуть сї оба панове довго тріумфувати, що удала ся їм підступна штучка, бо ще не вимерли на Буковині люди чесні і доброї волі, що не дозволять видати загальне добро на поживу несних самолюбів.

Дещо про українські видання.

Кожному відомо, в якому становищу стоїть тепер українсько-руська література на Україні російській. Нам не дозволяють зовсім друкувати нічого наукового та ніяких перекладів. Можна друкувати тільки твори красної словесности. Одже й тут знов зулика: історичну поезію заборонено. Правда, дозволяють друкувати історичні поеми Шевченкові, але нічого більш.

Одже зістає ся дуже маленький клатчик літератури, який ще нам дозволено. Але-ж не радійте і з сего, бо й его надріжуть. Річ в тім, що не дозволяють друкувати творів, де описує ся інтеліґенція. Так н. пр. оповідання покійного офіцера Зівківського „Моншер козаке“, що він ще за життя подав до цензури, заборонено, бо... офіцери (там описано офіцерів) не балакають би то по українському...

Зістають ся таким побитом твори красної словесности не перекладні, не історичні і тільки з народного життя. Здає ся, що тут уже нічого не однімеш, бо ні від чого віднімати.

Помилаетесь, бо забороняти можна твори і сего виділу.

За що забороняти? Хиба в них є що недоволене?

Ні! українські автори вже так при звичаїли ся до російської цензури, що не дозволяють собі і десятої частини тої сміливості, яку мають письменники московські, бо знають добре, що що можна казати в Росії Москалеві, того не має права казати своєю мовою Українець. Так за що-ж забороняти?

За те, що ті твори писано по українському.

Можна сказати, що се не логічно, бо коли дозволяти в книжках (хоч і в небагатьох) українсько-руську мову, то не можна забороняти книжку за те, що в ній є та мова. Еге, се правда, але на се треба зауважити, що логіка в Росії офіційально не санкціонована і через те єсть річею російським цензорам не обов'язкою.

Все-ж факт такий надзвичайний, що не йметь ся ему віри. Одже доводів, що кажемо правду, ми можемо навести скільки схочете, і кожен українсько-руський письменник знає їх. Візьмемо два-три, які перші згадають ся.

В „Южнорусских нар. сказках“ И. Рудченка (I. 1) р. 1869 надруковано народну казку „Відний вовк“. Виходить, що в ній не було нічого нецензурного. І справді, ми бачимо, що р. 1885 вона виходить нарізною книжечкою у Харькові. Але-ж р. 1859 цензор викидає сї з

збірника „Казки і оповідання“, виданого р. 1890 у Києві.

Кільки разів цензура дозволяє московським видавцям збірник українсько-руських пісень („Молодий чумак“, „Кобзарь“, „Співака“, „Кобзарь Грицько“ та інші) — збірники складені погано, видруковані з помилками і т. п. Так саме вона дозволяє збірник народних пісень д. Александрову під заголовком „Народний пісенник“ (видано у Харькові). Але вона забороняє складені з тих самих пісень, але краще, ніж московські, редактовані і більші, ніж у д. Александрова збірники „Пісні“ (1889) та „Лірини“ 1887.

В згаданому збірникові Рудченковому є казка „Ййде райце“. Яко цілком цензурну сї дозволено надрукувати в збірнику „Дітські пісні, казки й загадки“ (К. 1876). Але-ж р. 1888 сї заборонено в нарізній книжці. За те р. 1891 сї дозволено саме такою нарізною книжкою.

В книжці В. Чайченка „Під сільською стріхою“ (К. 1886) надруковано оповідання: Екзамєн, Без хліба та Сестриця Галля. В харьківському альманасі „Складка“ (1887) надруковано В. Чайченка-ж оповідання „Одна, зовсім одна“. Року 1886 післано було до цензури збірник з 9 оповідань В. Чайченка в двоє частинах. Там були згадані чотири оповідання,

Наші щирі патріоти і всі другі люди доброї волі не устануть бороти ся против злоби, в кінці і наш ще темний сільський люд прозрити і пізнасть ся на фарбованих лисах, а і центральне правительство не зможе довго терпіти на шкоду держави і краю теперішній нелад і безпорядки, які спровадило самолюбне пановане румунізаторів-олігархів, а так мусить скоро рухнути дряхлий будинок, котрого розвалини задавлять майстрів-олігархів і їх теперішніх союзників, повисше названих Русинів-зрадників.

Перегляд політичний.

Цісар вернувши з угорських маневрів в околиці Пятицерков перебував в Шенбруні і у Відні, де задержав ся до 20. с. м. Відтак поїхав до Геделе, де того самого дня мала приїхати з Швайцарії також цісарева. В Геделе цісар мав лишити ся до 24. с. м., а 25. відїде знов до Відня, де дня 26. вижидають приїзду саского короля і ки. Леопольда баварского. Гості поїдуть разом з цісарем на 10 днів до Стирії на лови.

Урядові днівники оголошують цісарське писмо до міністра справ заграничних г-р. Кальнокого, відтак до обох президентів міністерств, г-р. Тафого і г-р. Сана-рія, котре спільні делегації скликає до Будапешту на день 1. жовтня.

Грецький король Юрій приїхав до Відня відвідати австрійского цісаря. Оба монархи зложили взаємно собі візити, котрі тревали довго і мали характер дуже сердечний. Грецький король відїхав відтак до Гмунден.

Розійшли ся поголоски, хоч розуміє ся, дуже непевні, що російський цар Александр III. зїде ся в царстві польським з австрійским цісарем і власне з тої причини тепер царська родина приїхала до Івангороду. Після послідніх вістий „Pol. Corr.“ поверне з царства польского просто до атчини, а не поїде, як було уложено на Кавказ, до свого недужого сина Юрія.

В неділю припадали іменини російского царя. В замку в Шенбруні цісар підчас торжественного обїду підніс тост в честь царя Росії. На обїді був також репрезентант російської амбасади ки. Кантакузене.

Знаний молоддо-чеський посол Айм здавав справу своїм виборцям з нинішньої ситуації політичної. Він відкрив в своїй промові, що чеські послі не на завсїгди зрєкли ся пасивної політики, але на сю дорогу пустять ся аж в скрайній нужді. З введенем такої політики мусів би наступити елементарний рух чеського народу.

відмова податку грошей і крови та зречене ся з якоїсь часті автономії. О димісії Пражска молоддо-чеський посол має свою окрему гадку, а іменно, що Німці его виперли з кабінету так само, як Дунаевского. Для чеського народу се не велика шкода, бо і так се не може зрівноважити ся з тим, що ліберальна партія Німців дістала свого спеціального міністра г-р. Кінбурга. З тої причини зреставроване чеського міністерства не можна так уважати за концесію для Чехів.

Загальну увагу звернула на себе стаття оголошена в Berliner Tagblatt-і, в котрій порушує ся справу німецької військової реформи і зразом порівнує ся сили обох держав союзних Німеччині і Австрії, та приїті на себе зобовязаня, з якими військами одна держава, а з якими друга має виступити на поле борби. Берлінський днівник підносить закид против Австрії, що єї сила оружна не стоїть в ніякім відп. шеню до числа населеня і єї політичної задачі, і що в порівнянню Німеччина і Італія поносять далеко більші жертви. Австрія повинна би збільшити свою армію що найменше о пів міліона, бо Німеччині приходить дуже трудно мимо приязни вирівняти різницю сил боєвих в обох державах.

В Паризи розійшла ся поголоска, що Росія і Франція постановили заключити якусь конвенцію мілітарну, містячу в собі зразом програму військових операцій, котрі обі держави в деяких случаях ближше в ній означених, мають предприняти. Сей здогад тим більше правдоподібний, бо в конференціях в Есле-Бен разом з Гірсом і амбасадором Моренгаймом бере участь не лише французский міністер справ заграничних Рібо, але також міністер війни Фрейсіне, котрий там перебуває вже цілий тиждень і часто конферує з Моренгаймом. Фрейсіне після сеї поголоски має уложити условия конвенції, а Рібо має їй надати форму дипломатичну. Початком до обосторонних переговорів було внесене ген. Боадерфа в військовій місії спеціальної до Росії, де він, взяв участь в маневрах російської армії.

Войсковий орган російський „Руский Инвалид“ оголосив новий план уоруженя твердинь, а при тім також царский указ, постановляющий зложити особну комісію в Петербурзі до уоруженя твердинь в Росії. — Деякі писма російські впевняють, що Европа небажком буде мусіла заняти ся розвизанем двох важких справ сучасних, а іменно: єгипетської і босанської. — Над заключенем ці своєї конвенції з Німеччиною відбула засіданє рада міністрів. Відповідь на квестіонар представлений Німеччиною ухвалено подати аж тогді, коли сей квестіонар точно буде розсліджений.

Російским міністром скарбу на місце Вишнеградского іменовано дотеперішного начальника міністерства комунації Вітго.

Днівники широко обговорюють діяльність бывшего міністра скарбу і загально вказують на незвичайну его спосібність в тяжких фінансових ситуаціях. На биржах говорили о нїм, розуміє ся жартом, що він винайшов спосіб робити золото, щоби ужити его до санації російского скарбу державного. Пізнійше се змінило ся. В Німеччині Росія втратила кредит а у Франції для любови свого ідеалістичного союзника не хотіли засипувати ся російськими рублями. В кождім случаю уступає в російській державі чоловік незвичайно спосібний, котрий був в силі вести завзяту борбу фінансову з Бісмарком.

Англійский премієр Гледстон виголосив в Уельсі в місті Карнарвен перед великою масою ліберальних виборців політичну бесїду. Президент міністрів підніс ще раз з великим притиском, що ірландска справа стоїть на першій пляні его політичної програми а єї остаточно поладжене се найпильніша справа у внутрішній організації Великої Британії, тим більше, що Ірландія повинна отримати сатісфакцію за тяжкі довголітні кривди, нанесені їй Англією. Гледстон порушив також церковну справу в Уельсі, де доси, як звісно, існує ще державна церква, але велика більшість населеня вже до неї не належить. В тім взгладі президент кабінету запевняв учасників зібраня, що хоч жаданої реформи нараз не можна перевести, то уельска провінція, котра при виборах стояла за ліберальними кандидатами, довго не буде ждати на сповненє своїх бажань. Треба додати, що населене Уельсу ждає крім знесеня державности церкви ще також дальшого розширеня своєї автономії.

Торжественне святкованє пам'яті Колумба в Генуї закінчило ся великим прийємом, яке французский віце-адмірал Рінієр в честь короля італійского на двох панцирних великах корабельних. Оба кораблі були замінені в лавровий і мртвовий гай. Щогли і ливни обито рожами і цвітими момаранч. На помості устроєно шатро з нахучих цвітїв і на нїм поміщено герб савойської династії. Король з родиною виїхав на французский корабель серед вистрілів з канон в супроводі міністра Джюлітто і Сен-Вона. Танці зачали ся кадрилием королевої, котрий італійска королева танцювала з віце адміралом Рінієром. В Генуї признають загально, що торжество Колумба ані з артистичного, ані з політичного погляду не могло краще відбутися, як се дійсно стало ся. Французами Італійцями одушевили ся і повстав намір, щоби в їх честь устроїти народну маніфестацію.

Що-до відносин між Росією а Сербією, то замітне се, що ліберали доси не можуть здобути для себе повної ласки російської держави. Митрополит Михайло жалувал ся недавно перед кореспондентом „Новостей“ на неохоту Росії до нового міністерства в Сербії. Се нерішуче від-

„З згадок про дитячі літа“. „Хата“ (друковано торік у дозволеній цензурою „Зорі“) та інші. Цензор видрав з великого рукопису „З згадок про дитячі літа“ і дозволив їх, а всі інші, а також і ті, вже ранійше друковані, оповідання, — заборонив. За те цензура знов дозволила нарізною книжкою р. 1888 „Без хліба“, а р. 1889. „Сестрицю Галю“, а оповідання „Одна, зовсім одна“ не дозволила таки р. 1888 та 1891.

Можна було-б навести таких фактів (за певність їх ручимо ся) і чимало, але й сих, сподїваємо ся, досить, щоб довести, що цензура ту саму книжку раз забороняє, потім дозволяє, тоді знов забороняє — і все се цілком безпідставно, бо в книжках тих ані крихти нема чого недозволеного. А се все саме доводить, що українські твори цензура забороняє не за зміст, а просто за те, що вони українські. Цензура просто хоче всякими способами спинити українську літературу, не давати змоги їй розвивати ся. Се доводить ся й тим, що вона залюбки дозволяє до друку усяких Онопрієнків-Шолкових, Шибитків, Мирословських-Винників, Кернеренків та інших мотлох. (Ми, мов не спинаємо вашої літератури, але-ж не винні ми, що у вас сама нікчемність пишеть ся). Доводить ся й тим, що цензура умисне поє і той дозволений

„общеруский“ правопис, якими тепер друкують ся у нас книжки: н. пр. вона не дозволяє йотовати і. і коли написано н. пр. йіду, то вона его переробляє на **иду**; а цензура в Москві дає і просто українське і (світ) переробляє на **ѣ** (світѣ), як то і можна бачити на збірниках пісень, у Москві виданих. Навіть саме ім'я Україна, український цензурі хотіло ся би зникнути. Принаймні нам самим доводило ся бачити цензуровані рукописи, що в них єї слова були повичіркувані; а одного разу дає в вислові „наша Україна“ цензор вичеркнув слово „наша“, мабуть так думав, що нехай хоч і читають „Україна“, дає не знають, що се їх земля...

Мета всего сего, як ми вже казали — задавити українське письменство. Чи досягне-ж цензура сеї мети? —

Ні!

Вона не досягне єї тим, що українське письменство не єсть яка примха, які витії гулящих людей. Українське письменство зросло органічно на ґрунті найдорожчих національних українських потреб і почувань; українське письменство єсть українському народови саме такою неюбною річчю, як кожній людині — їжа. Можна не давати людині їсти і коли в неї не буде сили

здобути собі їжи, то людина вмере з голоду, але не можна людину примусити не хотіти їсти, не можна людину присилувати не бороти ся за право їсти. І людина бороти меть ся, поки мати ме силу і або поборе, або вмере. Таке саме й ми до загину бороти мемо ся за нашу духовну їжу.

Був час, коли на нас брехано, мов би маємо в голові одірвати Україну від російської держави та моримо про гетьманську булаву. Виступати тепер з такими обвинувачуваннями проти нас — се визначало-б впливати або цілковиту нахабну безсоромність або сьміховинну нерозумність. Ми не маємо ніяких мрій, але за те тим більше панує в нас холодне обміркування і розумна зважливість на всі ті вчинки, які ведуть до того, щоб вибороти нам право мати свою освіту, свою літературу. Правда, чимало ще в нас неладу і лінивства і чимало доводить ся докоряти за се землякам, але де далі наша сила більшає, наше діло впорядкуєть ся, наші борції звикають до упертої, завзятої боротьби. І ми там левнійші в своїй перевазі, що ми не домагаємось нічого нечесного, негарного і — мало того — навіть нічого незаконного з погляду основних російських законів. (Ми кажемо про основні закони, а не про конфіденціальні і неконфіденціальні накази від урядовців.) Борючись

ношене зі сторони Росії утрудняє дуже задачу і діlane її щирим приятелів в сербській королівстві.

Дрібні вісти.

Сойм. Сегодня в 11. год. рано відбуде ся соймове засідане. В нарадах бере участь вже від сьогодні ректор університету др. Воюцький і ново-вибраний посол з повіту сторожинецького Грігорча побідивши свого контра-кандидата Попескула більшістю 1 голоса, бо на 99 виборців віддало лиш 50 свої голоси на Грігорчу.

Читальня в Рускій-Молдовици має небавом основати ся заходами чесних господарів: Георгія Балабашука, Спірідона Луцника, Єрофея Петрайка, Каспiana Коморіана, Василя Малчінського, Николая Малиша, Конста. Гаука. Желает сим щирим патриотам щастя і охоти до сего дуже хісного діла і надієм ся, що вони і всіх чесних господарів свої громади заохотять до просвіти над самими собою.

Холера. Ся страшна пошесть приближає ся що раз більше до нас. В Кракові було кілька випадків смертя на холеру. Газети доносять, що вибухла холера вже і в Бесарабії.

Що можна їсти підчас холери? Лікарі подають такий спис заборонених і дозволених страв. Заборонені: Неварена вода, сире молоко, сметана, квасне молоко, маслянка, свіжий хліб і взагалі печиво (стро́го заборонено), масло, всі зимні зупи, зимне м'ясо, що вже довго стояло, салати, сирі овочі, сир, тіста і лід. — Дозволені: переварена вода, коняк, рум, добра вода содова або сельтерська, також природні води мінеральні, добре пиво, червоне вино, кава, гербата, всяке печиво, що перед ужитим через пів години відгрівало ся, перегрітий смалець, всі гарячі зупи, всі гарячі страви м'ясні, всілякі ярини, гарячі (бараболі, ростини стручкові, риж, капуста, буряки, шпатель і т. д.), всі свіжо варені роди овочів, яйця і яєшниця.

Спека і пошесть. Спека, яка була минулого місяця в цілій Європі і майже рівночасно з нею виступлене холери мимо волі нагадують давні часи, коли то так само рівночасно зі спекою проявляли ся всілякі пошести і другі нещастя, що страшно десятиували людей. Старі літописи згадують н. пр., що в р. 484 по Христі була така спека, що в Італії зсох по всіх виницях виноград і поусихали дерева оливні. Того року появилася була на небі комета а огнята гора Везув два рази вибухала і наробила багато шкоди. По гарячій літї в 550. р. розійшлася була з Єгипту по цілій Європі страшна небувала доси пошесть. Люди діставали насамперед гарячку, відтак біль голови, а онісли починали страшно маячити, наконєць дуріли, кидали собою

як скажені, діставали вибуху крови і тогди вже кінчили жите в страшних муках. В 590 р. підчас горячого літа далася була дуже в знаки страшна смотолока (інфлюенца). Люди діставали дуже сильного болю голови і падали без пам'яті на землю, зачинали відтак страшно пчихати, а відтак позивати і потім зараз умирати. З тої то пори пішов той звичай, що люди, коли хто пчихне, кажуть один другому: Дай Боже здоров'я. В декотрих сторонах Європи задержав ся з тої пори до нині ще й другий звичай, а то, що люди хрестять ся, коли видять, що хтось позиває. В р. 874 була також велика спека, по ній настала посуха, а за нею прийшов голод. На Німеччину і Францію снали були того року такі великі рої саранчі, що хмарами на кілька миль довгими і широкими закривали небо, коли летіли, аж надонець перелетівши ті краї, потопили ся в морі. Дивна якась пошесть появилася була підчас горячого літа в 923 р.; її називали „святим огнем“. Люди діставали у внутрі якогось сильного запалення і умирати серед страшних корчів. Бувало і так, що люди діставали якогось запалення в руках або ногах і тіло гнило та відпадало. В полудневій Франції згинуло на ту страшну пошесть 40.000 людей. Пошесть ту називали також „слабостію св. Антонія“; ставили для недужих окремі шпиталі, звані домами св. Антонія, устроювали відпусту і богослуження по церквах. Однакж „святий огонь“ щез аж під кінець століття, коли то в Європі появилася перший раз нова страшна пошесть — віспа. По лютій зимі 1212 р. наступило таке гаряче літо, що від спеки займали ся дерева, корчі і трава та горіли. В чотирь роки пізнійше настало було знов по цілій Європі так часто і страшне трясене землі, що люди вже таки на добре сподівали ся страшного суду. До спеки прилучив ся ще й помір, великі повені, бурі та саранча, а великий страх пішов був по цілій Європі. В 1133 р. була знов в літї велика спека. В 1192 р. одже як раз 700 літ тому назад, була також велика спека і того року проявилася була якась „чотироднева“ пропасниця, від котрої люди до 4 днів умирати. А вже правдиво африканська спека мусіла бути в 1231 р. в полудневій Німеччині, бо в літописях згадує ся, що того року можна було в піску яйці спечити в грані. Велика посуха, недуга і дорожня були підчас гарячих літ в роках 1236 і 1258 аж до 1560 р. В сім останнім році коли то була якась „велика пошесть“, настала була в Італії секта т. зв. „бичовників“, т. е. людей, котрі били себе і мучили всілякими способами, щоби тим упросити ласки Божої і відвернути пошесть. Така секта розширилася була до року по цілій Європі. По лютій зимі 1322 р. настало було гаряче літо і великі зливи та повені, а в слід за тим появилася знов якась пошесть, мабуть віспа, від котрої гинули особливо діти тисячами, і умирати також і старші люди. Було то лиш початок найстрашнійшої пошести, яка доси була в Європі, бо зараз по тім появилася

джуа або т. зв. „чорна смерть“, котра пересунулась по цілій землі. Людям викидало, кажуть, якісь чорні болячки, особливо під пахами і вони гнували до кілька хвиль. Люди падали трупами на улици і так лежали та гнили, бо не було кому їх поховати. Міста були так заповітрені, що люди, котрі ще остали ся при життю, мусіли з них утікати. По домах лежало всюди повно трупів, котрих відтак витягано гаками на улику і там пелишувано, доки аж не можна було їх похоронити. В 1346 р. пустив був хтось поголоску, що то жиди наслали ту пошесть, що вони заражують керниць, з котрих християне беруть воду і т. д., і з того пішли страшні погроми жидів; їх почали гнати з Німеччини і вони онісли зайшли аж до нас. Великі спеки були в роках 1366, 72, 88, 90 і 94, а під кінець сего століття прилучила ся до звістних вже недуг ще одна нова, звана „танцем св. Вита“ — люди крутили ся, ніби танцювали, доки аж обезсилені не упали на землю і не згнули. Знов пішов був великий переполох по людях. В Італії збирали ся люди тисячами і убравшись в білу одіж — від того й звали їх „альбаті“ — ходили по відпустах. Кілька тисяч таких людей ішло нераз парами та співали піснь, котру уложив був папа Іоан і надаючи всі нараз на землю, молили Бога і кричали: „Помилуй нас!“

Святий Іво, патрон адвокатів, або, чому жаде адвокат не дістанєсь до неба. — В Бретонії (так називає ся одна провінція у Франції) розказують собі до нинішнього дня тамонні люди цікаву казку, з котрої, виходить, що лиш один адвокат дістав ся до неба, але більше вже ніякий з них туди не дістанєсь, а то ось чому: Одного красного дня (а в небі всі дні красні) сидів собі святий Петро як звичайно, коло воріт небесних і вступив був вже неодну побожну душу до неба, коли знов хтось запнував до воріт небесних. Святий Петро отворив глинку в своїм вікні і побачив на дворі якогось старенького чоловіка на дворі та питає его: „Хто ти? Я тебе не знаю!“ — „Я адвокат Іво із Сен-Брієн (місто в Бретонії); будь ласкав і пусти мене до неба“. — „Адвокатам не вільно до неба“ — каже святий Петро і хотів вже скорійше замкнути глинку, коли Іво відозвав ся: „Знаю, знаю, але для мене буде виїмка“. При тім виїмив кусень якогось паперу та відозвав ся: „Умієш читати?“ — Св. Петро усміхнувся й каже: „Яке смішнє питанє! А чому ж би я не умів читати?“ — „То читай!“ Що ж було там написано? Річ була така. На короткий час перед своєю смертю св. Іво, котрий через цілий час свого життя на землі нічого злого не вдіяв, противно, помагав за дармо всім бідним людям, вдовицям і сиротам, пішов був до Риму, висповідати ся там самому св'ятому Отцеві і дістати розгрішене за свої гріхи. А всеж таки побоювався, що его не пустять до неба і для того просив св. Отця, щоби ему дав на то заявлене на письмі і приложив до него свій підпис та свою печатку. Ма-

за українську літературу, за право української мови в школі, ми стоїмо цілком на законнім ґрунті.

Одже російські урядовці не хочуть сего розуміти і думають цензурними та иншими заходами задавити українсько-руський рух. Тільки вони цілком помилять ся і що сему правда, ми можемо бачити хоч би й на українському письменстві. Гнічене й мордоване на Україні наддніпринській в Росії, воно подаєть ся на Україну наддністрянську, в Австрію. Інакше й не могло бути: українська народність не може жити без української літератури і вона розвиває її і добуває її з Галичини та з Буковини. І сеї циркуляції розумової в українському тілі, що лягло в Росії та Австрії, спинити нічо не може. Ми бачимо виразно такі факти, що скоро цензура почне більше забороняти, зараз почнуть більше читати ся галицькі чи буковинські видання. І до того ще видання з гострішим напрямком. Так н. пр. як дозволяла ся в Росії сама „Зоря“, то українська інтелігенція читала „Правду“ та „Народ“, а як дозволено було й инші галицькі та буковинські видання, то у нас зараз поменшало таких, що цікавили ся „Правдою“ та „Народом“, а се тим, що українське поривання до рідного слова знайшло хоч таке-сяке вдоволення. Звісно, се вдоволення дуже і дуже ще

невелике і самій інтелігенції, а про нарід нема чого й казати, бо нарід тих часописів не читає. Але нарід хоче читати і сего его хотіння теж нічим не можна спинити. Він кидаєть ся на те, що має — на московські книжки — і не вдовольняєть ся. Твори красної словесности московські своїм духом чужі українській натурі і — ми в сему пересвідчили ся — не ворухить серця нашому народові, хоч де хто з Москалів, ба навіть і з своїх братчиків-перекинчиків і хочуть довести, ніби то нарід наш читає і тамить і Пушкінних, і Лермонтових, — але хто-ж може поняти віри таким вигадкам, коли знає наш нарід? Взагалі-ж і в беллетристичних, і в науково-популярних творах московських селянського читача нашого спиняє мова. Він ще через десятиліття (як що давно вже читає) і зрозуміє сюжет з якого оповіданнячка московського, але наукових книжок, по московському писаних, не розбірає ніяк, а коли й розбірає, то часом цілком не так, як треба. Хто жив на селі, той знає безліч сему прикладів. Я наведу тільки один, найновіший (слободу і людей, про яких казати му, я сам знаю і вся історія теж мені навч робила ся.) Уряд розіслав через волости по слободах друковані аркуші з гігієнічними порадами проти холери. В них (звісно-ж, по московському) написано було, щоб люди пили воду переварену і не їли

нічого невареного. Написано се було звичайною російською урядовою мовою. Прочитали мужики „Наставленіє“ — і ось го́мін скрізь на слободі, обуріння. А чого? А того, що в тому „Наставленіє“ написано, щоб не їсти нічого вареного — де-ж таки его проживеш без вареного!...

Коли можливі такі помилки в такій простій справі, то можна собі зрозуміти, як селяне розуміють московські наукові книжки! Тим вони їх і не читають. Усякий, хто жив на селі, знає, що читаєть ся або беллетристика або життя св'ятих, хоча селяне надзвичайно цікавлять ся законами природними, фізичною географією, чужими народами і т. п. Але книжок про все се не хочуть, бо... не розуміють їх. За те велико-ж вони й радіють, здобувши які „Розмови“ Комарова-Іванова, „Дещо про світ Божий“ або „Про українських козаків“ — такі книжки вони і читають і купують.

З сего всего виразно видно, що нарід наш домагаєть ся зрозумілої ему — се-б то української — книжки і особливо наукової. А тим часом цензура її не дає. Що-ж з сего вийде? А мабуть те-ж, що й інтелігенцією: як їй не давали рідного читання тут — вона его знайшла в Галичині. Так саме і нарід наш може знайти его

ючи вже так все на письмі пустив ся до неба. Святий Петро прочитав письмо й каже: „То що иншого, против того я не маю нічо. Іди до неба“. — Отворив одже ворота небесні і адвокат ввійшов. — „Тепер ти дійшов вже до назначеної цілі — каже ему воротар небесний — „але мусиш тут спокійно вести ся, бо у нас нема ніяких процесів ані суперечок; ходи, покажу тобі дружину небесну“. Іво пішов мовчки за своїм проводирем. Але ледви зробили кілька кроків, аж новий горожанин небесний питає ся св. Петра: „Ти вже давно сповняєш свій уряд?“ — Святий Петро здивований відповів: „Прощу я тебе, які смішні питання ти приніс з собою. Кожда дитина прецінь знає, що Господь Бог покликав мене по моїй мученичеській смерті до неба і повірив мені ключі від воріт небесних. „Добре, Петре“ — усміхувався на то адвокат — „але чи ти певний того, що будеш вічно сповняти свій уряд?“ — „Як то маю розуміти?“ питає ся св. Петро. — „Мені, бачиш — каже Іво — прийшло на гадку, чи ти маєш на то яке забезпечення на письмі з підписом Божим і з печаткою, таке н. пр. як я, від св. Отця, без котрого був би не дістав ся до неба. Я на твоїм місці жадав бим такого письма, бо то, бачиш, все таки ліпше мати щось певного, як лиш саму надію! Святий Петро хотів щось на то сказати, але нараз роздався спів ангелів. Іво станув і прислухувався співови та й не добачив, що его проводир десь щез. А деж подізі ся св. Петро? Була як раз година авдієнції, а тут і св. Петро поставив собі стати перед Господом Богом і предложити ему свою прозьбу. Пішов одже перед престол Сотворителя свого і поклонивши ся глибоко просив, чи не міг би поговорити з Господом сам на сам кілька слів. Херувими і Серафими, що окружали престол небесний, не мало здивували ся тій прозьбі св. Петра. А Господь Бог почувши, чого св. Петро жадає, нахилив ся до него і каже: „Що хочеш мені сказати, можеш так говорити, щоби всі чули; тож говори!“ — Св. Петро предложив покійно свою прозьбу, каже, що вже довгі літа сповняє вірно свою службу, а хоч вірити в то, що Господь Бог і даліше лишить его при тій службі, то все таки хотів би мати в руці якесь забезпечення на письмі, засмотрене підписом і печаткою Божою, бо то ліпше мати щось певного, як лиш саму надію. Господь Бог зморщив чоло і сказав: „Петре, Петре, що я чую? Не маєш вже до мене довіря? Хто підсунув тобі таку гадку, бо вона не вийшла від тебе? Св. Петро уяв на коліна і почав розказувати, що чув від адвоката. Господь Бог змилювався над ним і сказав: „Тішити мене, що та гадка не вийшла від тебе. Прощаю тобі; але що иншого з тим Івом; его мусимо вже лишити в небі, бо годі нам відкидати підпис і печать св. Отця, але на будуче намагайся собі: не смієш пустити до неба ніякого адвоката — маємо вже одного досить.“ — „Амінь!“ додали ангельські лики, „Амінь!“ понеслось по цілім небі. От таким способом дістав ся лиш один адвокат до неба, котрого головні бретонські і французькі

в виданнях „Просвіти“. Доси правопис етімологічний сивив се діло, але певна річ, що скоро фонетика увійде до галицьких шкіл, то „Просвіта“ почне свої книжки тиж фонетикою друкувати. Тоді вони цілком здатні будуть народові і на Україні наддніпрянській і хоч трохи вдовольнити муть его, поки наші дослідачі охануть ся. Українська патріотична інтелігенція, звісно, може тільки радити сему і робити ме далі так, як і доси робила: коли нема волі тут — подавати меть ся поки в Австрію. Треба тільки, щоб справа ся впорядкована була систематичнійше, а саме: треба, щоб кожна недозволена від цензури в Росії книжка зараз же друкувала ся в Галичині або на Буковині. Тільки тоді ми можемо сподіватися виразних добрих послідків від такої діяльності, коли систематично се робити мєм, заснуємо на Буковині чи в Галичині добре організоване видавництво книжок, писаних на Україні російській. Про се треба докладно помірковувати та й не гаяти ся.

Б. Вільхівський.

адвокати почитають яко свого патрона; більше вже не дістанесь до неба.

Палене померших замість похорону. В декотрих більших містах за границею заведено вже від давна палене тіла померших замість складання їх в могилу. До того побудовано окремі будинки з печами до палення. При тім відбуває ся обряд похоронний як звичайно, лиш замість спускати тіло в могилу, засувають его в залізній домовині до розпаленої печі. Коли вже тіло згорить, виймають домовину і попел з тіла збирають до урни і перепоховують его чи в гробниці, чи родина забирає попел покійника з собою і перепоховує его, де сама хоче. Найперше почали палити тіла в Готі. В 1879 р. спалено там всего лиш 18 тіл, в Німеччині в 1891 р. вже 162, а в сім році 200. До того дня спалено в Готі всего 1000 трупів.

Добрий спосіб відмежувати поле. Давнішими часами був на Лтві звичай, що коли люди розмежували поле і усадили вже на межах кінці, то привели кількох хлопців із села, покляли їх на кінцях і доти били, доки аж вони могли витримати. Вони пам'ятали відтак ціле жите то місце, на котрім дітми дістали таку пам'ятку. Ще сего століття переслухували одного Литвина за свідка, котрий так сказав: Доси ішла межа, бо тут мене били. Подібний звичай єсть ще нині в Сирії і других краях альпейських.

Чудак. З корабля, що їхав озером Боденським, скочив в воду др. Генрих Лютеркорт і утопив ся. Тіло его не віднайдено ще до тепер. Покійник був за життя великим чудаким. Він мав гарний маєток і жив тільки з процентів, а за життя свого не займався нічим, лише вів агітацію проти поєдинків і простих фосфорових сірників. Про поєдинки писав він по різних часописах і ганяв їх остро. Студентам університету, котрі обіцяли ему, що не будуть поєдинкувати ся, давав щедрі заповіді. А треба знати, що студенти німецькі т. зв. бурші славі з того, що ні сіло, ні пало, давай бити ся шаблями за що будь; і коли котрий має лице по крайнє і на ній багато знаків від шабел, то ще й гордий він на те. Отож найшли ся між ними такі, котрі воліли діставати гроші від Лютеркорта і мати ціле непорубане лице і вони називали его по латині приятелем академічної молодіжи. Против фосфорових сірників воював він так, що закупавав т. зв. шведські (нефосфорові) сірники і роздавав їх цілими купами між людей. Коли була де конскрипція, то він утікав з міста, щоби его не записали. При тім від часу до часу, доносив до часописів, що помер і тішив ся дуже, коли вичитав сю вістку про себе, а при тім ще про своє жите. Нераз являла ся в часописах вістка, що він утік до Америки і т. п. Він не мав ніякої родини і ніхто не знав, яким правом звав себе доктором. Чому відобразив він собі жите, також ніхто не знає.

Лічене груди у коний. В лекших случаях а взаглядно в початках недуги треба очистити шкіру. 1-процентним милом субліматовим, увільнити її від струннів а відтак прикласти на запалене місце жменю субліматової вати деревної, замоченої у літній воді, прикріпивши її газовою опояскою. В разі потреби повторює ся прикладане третого дня, если нема потреби, то обвиває ся недуже місце якийсь час сухою опояскою. В тяжких настійчивих случаях ладить ся щодень через чверть години купелі з 2—3 прц. розчину сублімату, а потім прикладає ся легко звогчену газу субліматову. Третого або четвертого дня робить ся висше згаданий приклад. Болі устають небабки, а по 2—4 днях можна вже уживати коний до лекшої праці. Если вже єсть рана, то треба ще попелзювати хоре місце йодовим настоєм, а заложивши звогчену газу субліматової перев'язати з легка опояскою. В наслідок того зменшає ся не лише біль, но також синяє ся ширшене запалення.

Спосіб до запускання дерева, аби забезпечити его против огню. Бере ся по однаковій часті соли, алуни, водяного скла і соди, перемішує ся з чотирма частями вална і перетирає ся з ланним олієм. Коли сим намастять ся 3 рази дерево, то воно буде безпечно не лише проти вогню, але також і против непогоди. Особливо добре сим намащувати рами вікон.

Живі подарунки. В сьвято турецьке Рамазан в місті Фезі зібрало ся 43 начальників, щоби побажати султанові і его синові, наслідникові трону, доброго здоров'я і многих літ. Наслідник трону має тепер вісімнадцять літ. Отож ему післили ті начальники в подарунок кождий по двох невільників і по дві невільниці. „Товару“ такого набули вони на торзі, бо з Тімбукту пригнали в тім часі на торг чотири тисячі невільників.

Дерево без гудзів. Пробами доконаво, що дерево без гудзів 11 разів сильнійше, як гудзовате.

Спосіб на ржу. Щоби заржавіле начинне очистити від ржи, треба его чистим олієм намастити і оставити так через дві доби, щоби ржа в олію розпустила ся. Потім бере ся спорошеного вална на платок і витирає ся ним заржавіле місце до чиста.

Щоби помости, підлоги були білі і чисті. треба додати до піску четверту часть гашеного вална. В ту мішанину мацає ся щітку чи віхоть і шурєє ся як звичайно. Сей спосіб чищення помосту є дуже дешевий. Вичищує его дуже добре, нищать плями і всілякі насікоми.

Сіяти моркву в озимім житті! Як поле добре і має глибоку, гнійну піщву, то можна на весні сіяти моркву на ній. Насіне моркви треба добре перетерти з піском і рідко розсіяти по озимині. Її треба дуже вчасно сіяти, можна навіть на замерзлім і ще снігом покритім полі, бо вона, доки зійде, потребує дуже много вогкості. В полі сіє ся звичайно велику моркву на пашу. Її викоує ся в жовтні або аж на весні. Одна фальча може видати до 25 корців моркви. Насія моркви на пашу можна дістати в кождім склені.

ПЕРЕПИСКА РЕДАКЦІЇ.

Вп. п. І. Іл. Коли вже уплинуло 4 неділі від подання статутів до староства і нема ще жадної відповіді, то знак позволення на отворене читальні.

Ціна збіжа.

В Чернівцях платили дня 23 н. ст. вересня 1892-го р. за 100 кілограмів найліпшої:

пшениці	7.80— 8. —	зл.
жита	5.70— 6. —	„
ячменю	6. —— 6.50	„
вівса	4.50— 4.80	„
ріпаку	9.50— 9.75	„
конюшини	7.75— 8. —	„
кукурудзи	5. —— 5.10	„
гороху	6.50— 7.50	„
оковити	14. —— 14.50	„

Курс монет

дня 23. н. ст. вересня 1892-го р.

дукат	5.60	5.68	зл.
рубель папер.	1.20	1.21	„
наполеондор	9.48	9.53	„
100 марок	58.60	58.80	„

Антоній Табанар і Гаїна

торговля коріння, вина і делікатесів
в Чернівцях, ринок,

поручає свій богатий склад нави, полудневих овочів, російського чаю, шоколяди, руму Ямайки, та всяких розсолів і лікерів.

БОГАТИЙ СКЛАД ВИНА

гуртом і подрібно, по особливше знижених цінах. — Постійний склад різних товарів з хиньського орібла.

Одинокий склад і агентура для Буковини

ц. к. пр. фабрики господарских машин
Clayton-a і Schutleworth-a

Відень і Лінкольн (Англія).

Льокомотиві, всякі плуги, молотильні, машини до сїби, кошеня і тереленя кукурудзи, жлини, жлини, січкарні, сикавки пожни і т. д.

Найліпший і найтанший олій до машин.

Предплата
ПЛАТНА В ЧЕРНІВЦЯХ
 вносять:
 на цілий рік 5 рр. — кр.
 „пів року 2 „ 50 „
 „чверть року 1 „ 25 „
 для заграниці 5 рублів або
 12 франків
 Поодинокі числа по 12 кр.
 в книгарні Г. Пардінського
 в Чернівцях, ринок ч. 10 і
 в бюрі газет Л. Горювіча,
 ул. головна ч. 17.

БУКОВИНА.

Виходить щотижня в п'ятницю.

Редакція і Адміністрація „Буковини“ знаходиться в Чернівцях (улиця Петровица, ч. 2.), куда всі дописи адресувати належить. — Бюро редакції отворене щодня від 6.—8. години вечером.
 Оповідненія і прилоги обчислюють ся по найдешевших цінах.

Ч. 38

Чернівці, дня 17. (лат. 30-го) вересня 1892.

Рочник VIII.

„Галицкая Русь“, др. Волян і Іван Тиміньський.

„Галицкая Русь“, орган славно-звісної фабрики російських „обединителів“, не може досить нарадувати ся, що др. Волян і Тиміньський зрадили нікчемним способом добру справу руского народу, та пішли в найми ворожих нам румунізаторів. Зрада народної справи, то після власних слів „Галицкої Русі“ найважнійше діло для піддержання і взросту „обединительної“ роботи; в тім взгляді має „Галицкая Русь“ повну правду, і ми сего ніколи не перечим.

Обаламучуючи наш темний сільський люд і нашу ще дуже мірну інтелігенцію безумними мріями „обединенія“ всіх мешканців з поза Карпат аж до Камчатки в одно народне і політичне тіло, а при тім відбираючи нашому народови домашню, природну і здорову духову поживу, можуть фабриканти-обединителі тим способом найлегше спийнати духовий розвій, придусити живе питоме життя руского народу і удержати его великі маси, яко вічних рабів, на услуги задуманого „обединенія“.

А сего бажають знов для своїх неситих цілий і буковинські румунізатори. Тому і буковинські румунізатори були все горячими зацікавленнями панросійської пропаганди; теперішній почетний найвищий провідник румунізаторської кліки, владика Морар-Андрієвич, уділив в своїм часі звісному агентови Гр. Купчанкові до сеї

роботи своє архирейське благословлене, а цілі уступи з віденської московіфільської газети „Parlamentär“ становлять переважний доводовий матеріал в другій апології сего владика. Морар-Андрієвич і его консисторія наганяють буковинське руске православне духовенство в табор російських „обединителів“; владика Морар-Андрієвич і другі румунізатори цінять високо тутешніх професорів Шанковського і Калужняцького за те, що сі панове стоять на чолі „обединительної партії“, не зважаючи навіть на се, що оба сі панове бодай по імені приваляють ще до так дуже румунізаторами зненавиджених унітів і до галицких заволоків.

З наказу владика Морар-Андрієвича і его консисторії спроваджують православні священники-румунізатори звісного московського агента Григорія Купчанка з Відня для обаламучення буковинського руского народу і оплачують сему агентови всі кошта, а перший міністер румунізаторської кліки барон Н. Мустаца був все першим гостем на „танцевальних вечеренках“, які устроювало тутешнє панросійське академічне „Общество русских студентов Буковина“. Се самі загально знані факта, котрі ми вже нераз наводили, а ніхто зі сторони противної не посьмів до тепер заперечити правди сих фактів.

Для того то має „Галицкая Русь“ повну причину радувати ся, що через теперішній явний союз др. Воляна і Тиміньського з румунізаторами піде „обединительна“ робота на Буковині цілком спірнійше. Виправді був др. Волян все скритим

„обединителем“, але Тиміньський обманював до послідного часу Русинів-народовців, повставав до послідного часу особливо против ворожой господарки владика Морар-Андрієвича і его консисторії і казав на власні кошта спорядити перепечатку з нашої часописи статті „Пастирське посланіє Морар-Андрієвича з поводу сегорічних великодних свят“, щоби тоту статтю яко брошуру розкинути безплатно по цілїм краю. Оя брошура лежить ще до тепер в друкарні Чопа до розпорядження славного патриоти, руского воеводи Івана Тиміньського. Навязавши тепер з румунізаторами цілку приязнь, віддурає ся п. Тиміньський радо, яко Юда Іскаріота за цілку спроданої крови, за мізерну плату виділового посіпаки — руского народу, кине готові брошури певно під стіл і буде сміло дуті в трубу російських і волоских „обединителів“, в трубу тих людей, що ще не додавна називали его може нехотачи, але цілком справедливо „Туманським“.

Заявивши свою шалену радість з причини нікчемної зради, яку поповнили підступним способом др. Волян і Тиміньський против руского народу і виспівавши гімн похвальний в честь др. Воляна очевидно за те, що сей „маститий патриот“ на ганьбу Русі зломив дане слово і задав тим дїтливий поличник своїй власній честі, списавши дальше подібну до сего блягу, відважила ся „Галицкая Русь“ яко правдивий дурисвіт закинути бодай в кінці буковинським румунізаторам, що вони до тепер волошили і ще тепер волошать буковинських Русинів. Здає ся,

Листи з України наддніпрянської.

V.

Більш-менш певні свідчення про те, як виявляло ся наше національне самопознання в новій літературі на Україні наддніпрянській, починають ся тільки з того часу, як ся література, покидаючи мало відомі рукописні зшитки, еднається з друкарнею. — се-б то, з Котляревського. На се мені можуть, звісно, сказати, що й тут певність ся невелика, бо вже-ж цензура не дозволила-б казати всего, що скотїло ся-б може декому висловити. Цілком згожуюсь з сим, — одначе зауважую, що коли не можна було всего казати, то була цілковита змога того, чого не хочем не казати. Сю увагу роблю я не дурно і прошу мати єї на бачности.

Також озирнемось назад, та починаючи з Котляревського, послухаємо, що кажуть наші видатніші письменники, наші єдині поки національні привіддї на Україні наддніпрянській про нас, яко про націю, яке в них національне самопознання.

Насамперед мушу зауважити, що я ніяк не можу згодити ся з давно вже висловленою відомою думкою, мов би то Котляревський зневажав українську народність, глузував з неї, бо глузував з українського мужика. Не можу згодити ся тим зараз, що народність і мужик зовсім не одно, — тим можна сьміяти ся з мужика, зовсім не глу-

зуючи з народности. Потім — я не бачу навіть і того, щоб Котляревський глузував і з мужика. Життя Котляревського мало нам відоме, але з того, що відомо, не видко, щоб у него була панська игорда до мужика — навпаки: та річ, що він пан, его років назад вдигаєть ся в свиту та й іде етнографувати серед народу, свідчить про зовсім инше. В драматичних Котляревського творах ми не добачаємо ніякого глузування з мужика. Навпаки в „Наталії-Полтаві“ в сцені, де Петро оповідає про театр, Котляревський повстає проти тих, що не так як треба малюють у своїх творах український нарід. Навіть в Енеїді можна показати на такі місця, що свідчать про народолобні більш-менш погляди у Котляревського. — се саме ті місця, де він, малюючи цекло, велить панам возити на собі дрова та теріти від чортів підганяння західними дубцями за те, що вони

Людам цілги не давали
 І ставили їх за скотів,
 За те їх — — — там жордували
 І жарили зо всіх боків, —

Котляревський садить туди всіх „старшин, панів, підпанків, цехмистрів, радних, бургомистрів, суддів, підсудків, писарів“ за кривду над бідними людьми. Ні, Котляревський любив свій нарід та свій край і сьвідомо почав писати по українському. Що-ж до Енеїди усеї, то всякий згодить ся, що в неї стріваєть ся дуже багато зайвої грубої карикатурности. Залежало се насамперед від того, що Котляревський не міг одір-

вати ся від свого ґрунту, і его Енеїда була молодшою родичкою тим грубо карикатурним інтерлюдіям та інтермедіям, де український мужик диятого завсїгда був превеликим дурнем. Трохи чи не вони-ж нахилили Котляревського і до пародії, а не до якого иншого літературного жанру. Породив-ж з за своїх властивостей, невідмінно вже нахилила до карикатурности і дуже легко було перейти межу в сему напрямку. Котляревський єї й перейшов і его пародія стільки карикатурна, скільки Віргілій первотвір величноповажний. Ось на підставі всего сего ми й не можемо бачити в Енеїді ніякого глузування з української народности, нічого антипатриотичного. Ні, Котляревський був український патриот.

Еге, се так. Але як же стало ся те, що він написав таку річ, як „Ода до князя Куратина“? Як міг український патриот написати такий повний грубої підлесливости панегирик російському бюрократови? Як він міг з погляду свого українського патриотизму, вславяти князя Куратина за те, що той „стрічками скручен“, що на нїм „мов на чуду, де не глянеш — все хрест“, що „нельзя зглянуть очами на жупан (его) за звїздами, як на сонце серед дня; що від стрічок шия гнєть ся, що із заду ключ товчєть ся? Як він міг звати сего урядовця „паном і батєм“ українському народови і прохати его „богачько“ попанувати над сїм народом?

Так саме й другий наш письменник. Хто читав, як Квитка обороняв українську мову, хто читав его українські повісті, написані з сьві-

„Галицкая Русь“ обавляє ся сама, що як піде так далі румунізаторська робота, то не багато зістане буковинських Русинів на поживу „обединителів“. Але „обединителів“ не залежить так дуже на „обединенію“; переняті духом зради і безграничної зависти проти всемо, що своє питомих воліють „обединителів“, щоби буковинські Русини цілком зволошпили ся, ніж мають остати ся щирими Русинами.

Про те вихвалює „господиць“ Марков, редактор „Галицкой Руси“, союз подібних собі Русинів-зрадників з румунізаторами, з тими явними, як се сам признає, ворогами руского народу, що до тепер все убивали і ще тепер убивають живе жите того народу.

А що се є справді так, як признала сама „Галицкая Русь“, вірна приятелька владики Мораря-Андрієвича, на се наводили ми нераз безчисленні яскраві факта.

Владика Морар-Андрієвич явно перечить в своїх пастирських посланнях, що на Буковині живе руский нарід; після его знання і переконання проживає на Буковині тільки один автохтонний православний нарід, а під тим народом розуміє владику Морар-Андрієвич очевидно Волохів. Для того владику Морар-Андрієвич і его зволошена консисторія не допускають Русинів ні на посади консисторські ні на другі визначні місця православної єрархії, а при тім утрудняють Русинам приступ до духовної семінарії, в наслідок того маліє з кожним роком число православних руских священників, а позістали недобитки під владичим тяжким обухом здеморалізовані не мають навіть відваги признавати ся явно до руского народу. Чисто рускі парафії засинає владику священниками-румунізаторами, а руский нарід, котрого духовне жите огранічає ся по найбільшій частині на саму церкву, не почує вже тепер ні рускої відправи, ні рускої проповіді, ні рускої сповіді, а в наслідок сего наш нещасний нарід чим раз більше дичіє і марніє.

І з такими явними ворогами руского народу, що дбають про его загибелю мали би щирі рускі патріоти і послы руского народу наважувати зносини і заключати політично-народний союз?!

Се могли зробити тільки такі безхарактерники, тільки такі люди без розуму, віри і чести,

до мого метою: підняти занепаду українську літературу, — той згодить ся, що не можна не назвати его українським патріотом ще більш може, ніж Котляревського.

Одже хто перечитає писані по московському твору Квітчині, той побачить де-що инше. Він побачить, що Квітка не менш палкий патріот і російський, московський. Щоб впевнитися всемо, досить прочитати в IV. томові харківського видання его творів статію „Городъ Харьковъ“. Щоб відразу зрозуміти мій читач, яким духом ся статія дыше, я наведу ось місце з неї:

„Сынъвъ“ (харківських Українців), завидувашіе отцѣмъ своимъ, лобызавшимъ руку Екатерины Великой (се т у руку, що знищила вкрай українську автономію та повернула стільки народу в кріпацтво!), через 50 літ, в той же самой залі (у Харкові), съ тѣмъ же вѣроподданническимъ благоговѣніемъ и восторгомъ удостоились лобызать руку Государыни Императрицы Александры Феодоровны“ (Соч. Г. О. Квітки X. 1890 IV, § 489).

Після сего нема нічого дивного, що Квітка в „листах до любезних земляків“ (у першому розділові) уславляє тодішній російський лад, трохи чи не обороняючи кріпацтво, і про того, хто завдав у неволю нашого великого поета, каже: „Як Бог на небесах, так Він у нас на землі!“ (звідти-ж II, § 309). Ба, Квітка навіть свого предка, що від него рід Квітчин почав ся, силкує ся зробити Москалем і примушує его, виявляючи московський патріотизм, називати Харків

як др. Волян і Іван Тиміньський; се міг зробити тільки такий др. Волян, що на пару днів перед отворенем сойму запросив до себе на нараду всіх руских послів от таким письмом:

Чернівці, 5./9. 1892. Високопочтений пане посол! При зближаючій ся соймовій сесії потреба конче нам Русинам порозуміти ся що до нашого відношеня до других соймових партій і поставити який такий програм на будучність. Осьміляюсь для того яко найстарший віком колега запросити Вас, пане посол, на завтра, вівторок о 5. год. пополудни на нараду до мене. Прийміть при тій спосібности вираз мого високопочтенія, з яким маю честь остати ся Вашої Всечестности унижений слуга, др. Волян.

На підставі рішення, яке запало на сій раді, убовязав ся др. Волян іти солідарно з рускими послами др. Стоцьким і Єроф. Пігуляком; ще в пізнійших трох нарадах сполученої партії брав др. Волян живу участь, виступав рішучо против огидного поступованя посла І. Тиміньського, а вже слідуячого дня без ніякої розумної причини перейшов в табор волоских шовіністів незважаючи на се, що поступає собі так само, як товариш Іван Тиміньський, котрому день перед тим відказав всяку честь.

Так одже списали ся др. Волян і Іван Тиміньський, котрим „Галицкая Русь“ виспівала гимн похвальний! Чи було за що похвалити, най осудить загаль Русь.

Допись.

Снятин, 27./9. 1892.

Доносимо Вам, дорогі братя, сусіди Буковинці, що руский театр народний під управою н. Биберовича, відіхав днес до Кіцманя. Представить там слідуячі гарні штуки, а іменню: 1) „Барон циганський“, 2) „Пані молода з Боснії“, 3) „Гаспароне“ і 4) „Запорожець за Дунаєм“.

Для заохоти, щоби есте численно, дорогі братя сусіди, посіщували наш народний театр, мусимо з приємністю заявити, що трупя складаєсь з самих добрих сил артистичних. Гра гарна і вапні витомі неперевишними сліви мелодій очарували нас — бо-ж вже й давно малисьмо нагоду почути рідне руске слово в мові і пісні,

Харковом наче-б то тим, що річка Харків (від неї-б то й місто наменовано) тече з Московщини (звідти-ж IV. „Основаніе Харкова“ § 416). — хоча сам же статією „Городъ Харьковъ“ доводить, що нічого такого на всправжж не було, а що се він тільки вигадав з за свого московского патріотизму (див. т. IV., § 495). Через сей же мабуть патріотизм він, націонал, зважаєть ся в „Божих дітих“ казати про національну борню польську, що се „Ляхи ні з чого більш, як з жиру, показались мов собаки, та з дурю мов з печі, задумали відбивати ся“ (звідти ж II, 23).

Таки саме „толерантні відносини до Ляхів і в Гулака Артемовского та в пізнійшій діяча — у Стороженка. Перший в своїм вільнім переспіві IX. оди Горация („Кіевск. Ст.“ 1888, V, 206) каже про польське повстання 1830-1 років:

Бач, ярепудова збентрезкилася Ляхва!

Бач, гирі, бач, чого вискривій заманулось! і страшенно радіє, що тепер гірше „поминай Ляхів, як звали!“; що „Хведорович нам (то-б то: російський генерал Паскевич) з них (з Ляхів) видавив весь жир“ — і так далі — усе так саме людяно та братодлюбно!

Трохи пізнійше він пише по вкраїнському двоє віршів на тему:

„Громи побѣды раздавалъ ся,
Весели ся, храбрый Россѣ!“

Та й не „Россѣ“ навіть, а простісінько „Москаль“, бо в тих віршах, написаних з поводу ганебної для урядової Росії так званої „кримської компанії“, він, ні трохи не вагаючись,

То-ж сніпїт з близька і далека до нашого театру, там почуєте руске рідне слово, думи і пісні, ободритесь духом напроти ворогів і пізнаєте чим ми є. З великим жалем пращаємо наш театр, котрим можемоь гордувати і жемаєм тій трупі як найлучшого успіху на дорозі розвою літератури родимої.

В вівторок будучого тиждня поверне театр знов до Снятина, де відіграє велику оперу Лисенка „Різдвяна ніч“.

М — чь.

Перегляд політичний.

Спільні делегації скликані на день 1. жовтня, а сесія має тревати три тижні. Повитане делегацій, відбуде ся 3. жовтня в замку будапештєнським, а іменню прийме цісар австрійську делегацію о 12. год., а угорську о першій. Двірські пири для членів делегації відбудуть ся аж в другій половині жовтня.

Німецький цісар Вільгельм приїде між 7. а 15. жовтня до Відня в гостину до нашого цісаря.

Король саский приїхав до Відня. На дворці залізничім привитав его цісар, а відтак по представленю своїх дружин оба монархи поїхали до цісарского замку в Шенбруні.

Румунський міністер справ заграничних Ляговарій, вертаючи з Франції до Букарешту через Відень, задержав ся там три дні. Румунський міністер був прийнятий на авдієнції у цісаря, а відтак через довший час конферував з гр. Кальноком. У Відні приймали румунського міністра дуже сердечно, що в офіціальних кругах Румунії зробило, як доносить Pol. Corr. дуже добре вражінє.

Вже досить давно ходили вісти, що в сьвітї дипломатичнім стала ся якась важна подія, але все закрито було непроглядною тайною. Тепер доперва з Константинополя донесено, що російське міністерство справ заграничних під новою управою совітника Шишкіна вислало до Порти дипломатичну ноту в справі болгарській. Російська амбасада в Константинополи закомунікувала турецькому правительству сю депешу, в котрій Росія підносить жалобу, що Туреччина у себе приймає такого представителя незаконного правління болгарского, як Стамбулова і в місїї дипломатичній вислала Джемалі-бея до Пловдива. Сей крок російської дипломатії єсть повною маніфестацією, котра основує ся на знаних поглядах російского кабінету о становищу болгарского княжества між заграничними

уславляє „Москалі“ та „московских ребят“ за те, що вони так гарно Турка бють — додамо ми від себе — „своїми боками“, як кажуть Москалі. (Див. „К. С.“ 1887, XII).

Пізнійше, з поводу останного польского повстання, в такому саме московско-патріотичному дусі балакав про Ляхів і Стороженко (у „Вѣстникъ западной Россіи“ по московському). Не згірш від якого. Шигарина він знущаєть ся з польської любови до „какой то идеальной о й-чи з нѣ“ і взагалі каже про Ляхів так, що навіть відомий д. Петров в своїй теж відомій історії української літератури XIX в. добачає в него „чисто полицейскія возрѣнія“.

Нема нічого дивного, коли якийсь там Родина пр. 1850 та 1852 молить ся нікчемними віршами на того, хто збавив віку Шевченкови і се саме тоді, як наш великий поет гинув у заслання („Мова з України“. Зложення С. М. Родина. К. 1858 §§ 2. та 5.; але трохи дивно, що московські патріотичні бахханалії вчиняють передні, значні українські письменники. Отут треба згадати те, що я казав попередю: з за цензури не можна було всего казати, але можна було мовчати. От вже мабуть нашим землякам не спадало тоді сего на думку і вони виявляли такий московський шовінізм, що й Москалі позаздріли-б. І зауважити треба, що се зовсім не те, що н. пр. д. Куліш у передмові до московского видання своєї „Чорної риди“ доводив „правственную необходимость слиянія въ одно государство южнаго русскаго племени съ сѣвернымъ“. Ні, сьвідомість

держави і факти неузнання болгарського князя від держав європейських. Найважливішою точкою російської ноти, се заява, що Росія беззвладно виступить з фінансовими претензіями до Порти в тім случаю, если би Порто з своєї сторони і даліше додавала заохоти до удержання нинішнього аномального стану річчій в Болгарії. Круги стоячі близько до турецької Порти мовчать о тій справі. Дипломатичний світ гадає, що сей крок російського кабінету має остеречи наперед турецьке правительство, щоби воно не приймає у себе болгарського князя Фердинанда, бо Стамбулов о се старався в Стамбулі і то, як кажуть, не зовсім безуспішно.

Наслідком великого одушевлення, з яким Італія приймає у себе французку ельоту на торжествах Генуєнських єсть се, що, як доносять лондонські дивізіони, зачалися переговори між Італією а Францією що до заключення торговельного трактату. При тім Італія мала вислати до Відня і Берліна заперечення, котре успокоює союзи держави і доказує, що торжествам в Генуї треба було надати офіційний характер, бо партії радикальні могли з них зробити франкофільську демонстрацію. — Також і Росія з своєї сторони поспішила ся при нагоді святкування пам'яті Колумба вислати італійському правительству заявлене своєї приязни і при тім висказала жал, що російська ельота поки що не має готового ніякого корабля, котрий могла би вислати до Генуї, а нема часу на спрваджене такого корабля.

З Греції надходять вісти, що становиско міністерства Трікуніса сильно захитане, а то з причини що-раз гіршого фінансового положення Греції. Надії на санацію фінансів, які мав перевести Трікуніс, не здійснилися, ініціативу до їх поліпшення можна, як кажуть, завести лише підвищенням податків, бо за границею кредит Греції невеликий. Даліше безпечність у внутрі краю домагає ся конечної реформи, бо розбещенство розросло ся дуже широке. В партії Деліаніса дуже огірчені з сеї причини, що кабінет Трікуніса на ново витягнув справу жовнірської демонстрації в Ляріссі, яка стала ся ще за часів другого міністерства Трікуніса. За се тоді покарано 26 підполковників, але небажком наступила зміна кабінету і Деліаніс помилював винуватників, котрі тепер після порядку мали би вже бути іменовані офіцерами. Але Трікуніс не забув їх провини. Він видав приказ зложеня военного суду в Ляріссі, щоби на ново розслідити за давню справу. Опозиція, розуміє ся, добачає в тім поступованю результат страшної партійної ненависти і Деліаніс за те розвинув против Трікуніса велику агітацію.

Буковинські товариства рускі.

Жертви на „Народний дім“ в Чернівцях.
Редактор нашої газети зібрав при ріжних нагодах 158 зл. 35 кр. на цілі руского „Народного Дому“. На ту суму склали ся слідуєчі датели: **Ст. 100 зл., Я. Капрі 10 зл., Артур Л. 5 зл., Н. Г. 25 зл., В. Матковський 1 зл., др. К. 20 кр., Садовський 30 кр., Ля Газа 50 кр., Іван Дашкевич 60 кр.,** кілька учеників з учит. семінарії 1 зл. На весілю п. Франца Войтика з панною Марією Пірік зложили: молоді 40 кр., п. Семен і пані Антонія Гнатівські 1 зл., п. Август і пані Йосифа Чернявські 60 кр., Максимець Флора 80 кр., панна Евгенія Гнатівська 20 кр., панна Єлена Турчєнська 20 кр., Возняковський Іван 30 кр., Куйбіда Николай 40 кр., Баласінович Дмитро 30 кр., Томоруг Николай 30 кр., пані Куйбіда 25 кр. В Путилові при пращаню ад'юнкта п. Вахльовського жертвували присутні пані 10 зл. Ревному збирателєви і щедрим дателям щир-руске „Спаси-Віг“.

В імени виділу „Народного Дому“.

Омелян Манастирський
скарбник.

Сидір Винницький
голова.

Дрібні вісти.

Сойм. Сего тижня відбули ся 3 соймові засідання, в яких полагоджено всі найбільше пекучі справи. На вчерашнім засіданю відложено сесию аж до місяця грудня. Наші послы др. Ст. Смал-Стоцький і Ер. Пігуляк відкрили в довших промовах кривди і жаданя нашої бідної Руси. Задля браку місця і з інших друкарських причин подамо в слідуєчій числі нашої часописи найважливіші ухвали сойму і промови наших послів. Посол др. Стефан Смал-Стоцький відважив ся перший в соймовій палаті говорити по руски.

Шкільна краєва рада рішила на посліднім засіданю гімназійального катех. о. Евзебія Івановича в учительстві затвердити з наданем титулу професора.

Холера. З приятністю приходить ся нам сегодня зазначити, що холера, яка появилася в Кракові і Подгуржу, не прибрала більших розмірів і если вірити надіям лікарів удало ся єї в початках придушити. Від 23. н. ст. вересня не було в Галичині ані одного підозріного случаю занедужання, а дельожованих в Кракові домівників, де появилася була холера, випущено вже з карантани, Здає ся, що було тут лише два

гнізда холеричні: одно в Подгуржу, де умерла Заденца, а друге в Кракові, в домі Лефлерів. І тут і там удало ся пошесть зьлокалізувати, а там де вона опісля появилася, була така слаба, що майже не можна було сконстатувати, чи то дійсно була холера азійська. Мимо того не треба цілком забувати на осторожність і средства охоронні, бо несподівано може зараза появиити ся на ново, тим більше, що в Росії на галицькій границі в люблінській губернії лютить ся вона досить сильно. Сильно виступає холера також в Київщині і з кождим днем посуває ся даліше ід Заходови. — В Гамбурзі слабе пошесть дуже скоро. Дня 27. вересня було зам 70 занедужань і 33 случаїв смерті.

3 салі судової. Перед черновецьким судом присяглих відбув ся процес Микети Федорока, котрий убив Юрія Гордія. Федорак жив в однім домі зі своєю замужньою сестрою Юстиною Тимофійчук, котра мала любовні зносини з жонатим Гордієм, батьком п'ятеро дітей. Юстина Тимофійчук так угодобала собі Гордія, що подарувала єму половину дому, котрий був єї власністю. То розгнівало дуже брата єї Микету і він дня 17. лютого с. р. напав на Гордія і в завзятій борбі убив єго. Перед судом оправдував ся він тим, що тоді був п'яним. Єго засудили на три роки тяжкої в'язниці.

Тютюн винен, що людей мало. У Франції стає чим раз менше людей, а французкі учені шукають за причиною сего з'явища та способами, як би єму зарадити, бо остаточно готові ще всі Французи вимерти. Один з тих учених, якийсь Декроа, що єсть почетомним предсідателем товариства против куреня тютюну, подав писмо до французкої академії наук лікарських, в котр м доказує, що то тютюн тому винен, що у Франції стає чим раз менше людей. Він покликуює ся насамперед на ті досвідки, які свого часу робив лікар маринарки Денієрті з курками і кріліками. Той лікар вибрав був собі кільканацять однакових курей і когутів та поділив їх на дві часті: одну часть держав на чистім воздуху, а другу в такім місці, де було так накурено, як то буває иноді по коршмах в місті. Йїні курей від обох тих частей курей підсаджував окремо під квочки, а коли відтак вилізли з них куратка, то показало ся, що з яєць від курей, котрі сиділи в димі з тютюну, були далеко слабші і борше гинули, як від тих, що жили на чистім воздуху. То само робив він і з кріліками. Одна пара кріліків, що жила довший час в димі з тютюну, мала лиш тринаццятро молодих, з котрих лиш дев'ятеро дожило до трох місяців, а друга пара що жила на чистім воздуху, мала 27 молодих, з котрих ще 21 жило по трох місяцях. Даліше доказує вже Декроа на людях і каже: В тих

такої „нравственной необходимости“ зовсім не вимагала ні ідолопоклонства, ні гідкого ворогування до Ляхів — а се був просто сервілізм, рабський дух, що примушував та й доси примушує наших земляків самих себе бити, щоб догодити „началству“. Тільки сей рабський дух і міг примусити Корсуна в своєму „Енопові“ доводити, що краще мати на собі „вуду“, а коло себе „погонича“, ніж не мати їх! („Іст. літ. р.“ Огон. Зоря. 1887, § 241)!

Які-ж одначе спеціально українські національні ідеали були тоді у наших письменників? Насамперед була плутаниця, що примушувала Квітку відрізати „українцв“ від „малоросіян“ (Сочин. IV, 459), а Метлинського, в віршах „Пожар Москви“ („Думки і пісні Б. Могилі, 101) звати Москву — „рідним краєм“. Потім був галушківий український патріотизм і він примушував радіти, згадуючи про „козаченків“, що „всюди залицались“ про „батька Богдана, —

Як Польщу він колись трошив,
Де ні піймав Ляхів, — душив“ (Ісько Материнка),
про „наших“, що

„з треклятих недовірків
Шкуру іздирали“ (Корсун)
та про те, що наче-б то і доси „серце козацьке не боїть ся Турків, да не тільки Турків, а й самого найстаршого чорта!“ — Потім ішли відомі радощі з поводу „добрих галушок“ (саме тих галушок, що їх ті добродії, бувши панамі, ніколи не вживали), „смажного сала“, „чорно-

брових дівчат“ — і всего такого — радощі, звісно, з дозволу цензурного.

Але так, чи инак, се все-ж була любов до рідного краю і вона доводила часом і до гарних діл: до дбання про рідну літературу, до заходів коло народної просвіти. Як же могла погодити ся ся любов до рідного краю з любов'ю до тодішнього російського режиму? До режиму, що нинішні українські заходи, що нашого національного генія і кращих наших людей завдавав у неволю? Як могло погодити ся дбання про мужику просвіту з вихвалюванням тодішнього кріпацького ладу в Росії („Листи до люб. земляків“)? Як врешті можна було погодити бажання вдержати свої українські національні права (чи хоч частину з них) і ту дикість, з якою не признавано, віднімаю їх у Ляхів?

А так се все годило ся, що в тодішньому українському діячєви сиділо дві душі: одна українська, а друга — російська. Українську душу єму дав рід, почування любови до рідного краю, любови до своєї мови, до свого народу; російську душу давало єму російське життя, російська урядова служба, бюрократична прихильність до ласки, яку виявляло російське началство. Ото єго, тодішнього українського інтелігента і тягло і туди, і сюди — і до рідного краю, і до „Станислава на шию“; хотіло ся і рідному краєви послужити, і того, від кого „Станислав“ той залежить, не прогнівити. Тут, звісно, на поміч збирались і „общеруский великий нарід“ і „указанія історії“ і „общеруская культура“, і „громъ

побѣды раздавай ся“, — і всякі інші такі пре-гарні сторії, вживані звичайно тоді, коли треба чинити який компроміс. Та й компроміс сей чинено навіть не свідомо, і тодішні Українці за отими „общерускими“ етикетами навіть і не помічали, що вони єго чинять — так густо тих етикеток наліплено було, що з під них не можна було розібрати, що таке на справді єсть сей факт.

Таким побитом багато плутаного, невизначеного і зовсім неправдивого було тоді в національних поглядах у наших найдільніших діячів літературних. (Про звичайну, так звану, інтелігенцію нема вже чого й казати! Де вона могла набрати ся правдивих національних поглядів, коли поглядів тих не було і в просвітних проводирів єї?) — Вся ся плутаниця була зовсім не така, щоб з неї легко можна було виплутати ся, легко виробити собі правдиве національне українське самопізнання. Можна певне сказати, що звичайна суспільність з него й не виплуталася би ще довго і дуже довго, як би їй на поміч не прийшов той, хто завжди іде своїм шляхом і хто розрубає плутанину, коли єї не можна розплутати — геній. Таким генієм був наш національний пророк Тарас Шевченко.

Мені доводилося стрівати такі думки, що мов би то Костомарів та Куліш навчали Шевченка, показували єму шлях. Се-б то: показували шлях тому, хто сам єго знайшов і втворював.

Ми маємо певні свідчення, що вони не показували єму шляху. Шевченко познайомивсь

округах — каже він — де пересічно на кожного чоловіка припадає 1490 грамів (майже півтретя фунта) тютюну, буває на 100.000 людей лиш 68 таких родин, в котрих єсть по 7 дітей, а неживих приходить на світ 1124. В тих же округах, де люди найменше курять, де одже на голову припадає лиш по 451 грамів тютюну, там буває на 100.000 людей, 87 таких родин, де єсть по 7 дітей, а неживих приходить на світ пересічно лиш 156. Дальше доказує Декроа, що в тих сторонах, де на голову припадає 1132 грамів тютюну, буває 152 розводів і родить ся 237 незаконних дітей, підчас коли в округах, де припадає на голову лиш 574 грамів тютюну, буває лиш 5 розводів і 95 незаконних дітей. Декроа догадуєсь з того, що то тютюн тому винен, що у Франції стає чим раз менше дітей. Однак коби лиш тільки лиха, що тютюн. То легко доказувати, коли возьме ся якісь поодинокі випадки, або повириваєсь якісь поодинокі числа. Декроа забув на то, що у Франції єсть такі округи, де ще більше курять, як в тих, котрі він наводить, а преці людий не стає менше, ані нема більше розводів та незаконних дітей. Коли у Франції стає дійсно чим раз менше людий, то причина сему мабуть инша, бодай чи не розпуста.

Сіль проти болю голови. Пушку потовченої соли втягає ся в ніс, ніби табаку, від чого біль голови скоро устает.

Бочівки, коновки або другі судини, призначені на воду або на молоко, порядно випарити, если дубові, кип'ячим молоком. В такий спосіб заправлена судина не втягає в себе більше води, не псує ся і для того єї не чути.

Підроблюванє монет. Слюсар з Сопова під Коломнею, 17-літній хлопець Хрущ, хотів перед другими похвалити ся, що він не аби-який майстер, бо як тільки захоче, то підробить срібні гюльдени. І справді зробив п'ять срібних ринських з металю, що зве ся британія, та став ними хвалити ся поред товаришами. Єго молодший брат взяв одного такого ринського, здурив ним селянку і купив від неї масла. Справа тая не могла укрити ся, бо гюльдени були зле підроблені — і Хрущ з братом своїм мусіли ставати перед судом. При розправі показало ся, що фальшивник оттак собі лиш на збитки підробив гюльдени, аби похвалити ся. Одже суд увільнив того майстра, а брата єго замкнув на чотири дні за те, що піддурив селянку.

Незвичайна божевільність. З міста Лоди в Росії пишуть, що там князь Кароль Радивил зійшов з розуму. Минувшої суботи вечером приїхав він залізницею до Лоди і на двірці будиначного А. ні з того, ні з сего зачав лаяти.

Той обурив ся, визвав жандарма, і списано протокол з князем, котрого ніхто там не знав. Він великого росту, дуже сильно збудований і має ві 40 літ. Зі стації поїхав він до готелю і там казав собі дати „безпечний номер лише з одним входом“. При вечері мало не бив кельнерів і властителя готелю. Ті зміркували вкінці, що князь зійшов з ума. О год. 2 вночі пішов він до своєї комнати, де забрав дубельтвівку і набої. О 6 год. з рана зачав він стріляти на подвірє. Прібігла служба і застала двері єго комнати замкнені. Коли стали добувати ся до дверей, князь стріляв раз по разу. Прикликали слюсаря і той зачав відмкати замок. Тоді князь стріляв в замок, а куля урвала слюсареві два пальці. Відтак став він дальше стріляти на подвірє, влучив кудею в бік сторожа, другою забив пса, а дальшими товк шиби готелеві. Поліція і сторож кричали, щоби дав спокій, але він не слухав. Тоді закликали сторожу огневу зі сикавками і стали лити воду до комнати князя. Але і то не помогло. Вкінці провідник сторожі впав на думку, виставити перед вікном солом'яного чоловіка, щоби князь як найскорше вистрілив в него всі набої. І се справді помогло. Божевільний князь стрілів кілька разів в солом'яного єгомота, а коли той все являв ся в єго вікні, князь розгнівався, схопив куклу і став тягнути до своєї комнати. З тої хвилі скористала служба, вилучила двері і по завзятій борбі з божевільним, звязала єго та помістила в иншій комнаті під доглядом чотирох поліціянтів. Ціла тая борба тревала 6 годин, аж до полудня. Цікаві люди стояло товпою докола готелю. Князя також зранили. Вечером він сповідав ся, бо сам казав собі прикликати священника, а вночі казав ся перенести до приватної лічниці і сам завізав лікаря до себе.

Убийство. В селі Жезаві недалеко Заліщик мшчанин заліщицький, Дмитро Стрілецький, батько 5 дітей, винаймав сад двірський. До него забрадало ся кілька разів п'ять селян з Жезави. За то засудив їх вийт на 6 зр. кари. Тоді вони з колами напали Стрілецького в шаласі, де він спав з сином, і зробили єму п'ять ран в голову, зломали шість ребер, руку і ногу, забрали єму всі гроші і чоботи і пішли. На другий день один з тих опришків натягнув собі ті чоботи і ходив у них за плугом. Стрілецький, розуміє ся, помер сейчас; синові єго удало ся утечи. Убийники сидять уже в в'язниці.

Перша л'єкомотива в Єрусалимі. Межи Вефлеємом а Єрусалимом збудовано залізницю і сими днями перший раз явила ся в Єрусалимі л'єкомотива. Тисячі людий бігли за поїздом залізничим, хоч тая потвора залізна, викидаюча

огонь, пару і дим, переймала їх величезним страхом.

Кінське мясо їдять що раз більше в Берліні. Число яток кінських збільшило ся в послидних дванадцяти літах з 17 на 36. Перші такі ятки заложено в р. 1847, бо тогди була велика дорожня. В р. 1870 з'їли люди 3.141 коний, а тепер то вже 8.398. Коні на заріз купують по торгах на провінції, а в Берліні оснувало ся товариство, котре в околицях Берліна буде випасати старі коні, призначені на заріз.

Ціна збіжжя.

В Чернівцях платили дня 17. (лат. 30.) вересня 1892-го р. за 100 кілограмів найліпшої:

пшениці	7.80—8.—	зл.
жита	5.70—6.—	„
ячменю	6.——6.50	„
вівса	4.50—4.80	„
ріпаку	9.50—9.75	„
конюшини	7.75—8.—	„
кукурудзи	5.——5.10	„
гороху	6.50—7.50	„
оковити	14.——14.50	„

Курс монет

дня 17. (лат. 30.) вересня 1892-го р.

духат	5.64	5.72	зл.
рубель папер.	1.20	1.21	„
наполеондор	9.48	9.53	„
100 марок	58.60	58.80	„

Антоній Табакар і Гайна

торговля коріня, вина і делікатесів в Чернівцях, ринок.

поручає свій богатий склад кави, полудневих овочів, російського чаю, шоколяди, руму Ямайки, та всяких розсолів і лікерів.

БОГАТИЙ СКЛАД ВИНА

гуртом і подрібно, по особливим зниженим цінам. — По-стійний склад різних товарів з хиньського срібла.

Одинокий склад і аґентура для Буковини

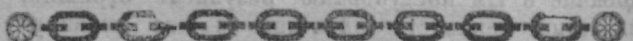
ц. к. пр. фабрики господарских машин

Clayton-a і Schutleworth-a

Відень і Лікольн (Англія).

Л'єкомотії, всіяні плуги, молотильні машини до сїйби, кошеня і тереблення кукурудзи, жлиники, жлини, сїчкари, сикавки помли і т. д.

Найліпший і найтанший олій до машин.

з Кулішем р. 1844, а до сего року вже написані були такі річі, як „Перебендя“, „Гамалія“, „Тарасова ніч“, „Гайдамаки“ та інші. Хто не побачить в них широкого „геніального помаху“, хто не почує в них нового національного слова, той може бути певний, що він ніколи не розумів „гені“. Та й сам д. Куліш в передмові до „Хуторної поезії“ каже, що кївська громада дивилась тоді на Шевченка як на якийсь небесний світильник і самому д. Кулішеви сяєво єго, Шевченкового духа було чимсь надприродним.

Так саме було й з Костомаровим р. 1844. Шевченко пише „Сон“, „Чигирин“, р. 1845. „До Основ'яненка“, „До мертвих і живих і не-народжених земляків моїх“, „Заловіт“, „Розрита могила“, „Кавказ“. Д. О. Огоновский в своїй історії укр. літ. каже, що Шевченко тільки перенявши гуманні ідеї товариства Кирила Методівського „став заявляти правдивий патріотизм український“ і написав „Сон“ та „Кавказ“ (Зоря 1888, 120), а також „Івана Гуса“ та „Дружное Посланіє“. Тут янась помилка. Коли не помиляємось, „Сон“ написано ще р. 1844. „Кавказ“, „І. Гуса“ та „Др. посланіє“ р. 1845, а Кир. Мид. товариство заснувало ся тільки р. 1846 (Огоновский, Зоря, 1888, 201) і саме аж на рідво р. 1846 (див. книгу д. Чалого, § 58). Як же се так? І тільки тоді вже стріваєть ся з Костомаровим. Костомарів у „Воспоминаніяхъ о двухъ малыхъ“ (у „Осн.“) казав, що стрігив ся єн з Шевченком р. 1845, але в згадках про Тараса в місячнику „Руская ста-

рина“ каже, що се було по весні р. 1864 („Р. Г.“ 1880, III, 597). Саме так каже він і в своїй автобіографії („Литер. наслідіє“ Н. И. Костомарова Риб. 1890, 63). Та так воно й є справді, коли порівняти сю дату до інших. Таким по-битом про вплив Кирила Методівського товариства на національні погляди Шевченка не можна балакати: сї погляди виявились ще ранійше; та й загально-славянські ідеї не нові були тоді Шевченкові, бо вже в „Гайдамаках“ плаче він, що „старих Славян діти“ вились братвою кровю, а р. 1845 пише своє „Дружное посланіє“ та „Посланіє до Шафарика“. Ні, не Костомарів на Шевченка, а Шевченко на Костомарова впливав, Шевченко Костомарову сказав нове нечуване слово, Шевченко показав Костомарову шлях! Се саме каже й Костомарів у своїх „Воспоминаніяхъ о двухъ малыхъ“ („Осн.“ 1861, IV) про першу свою знайомість з Шевченком (подаємо в певному перекладі):

„Тарас Григорович попрочитував мені свої ненадруковані вірші. Мене обняв страх: вра-жіння, яке вони чинили, надало мені Шіллерову балладу „Залпнутий сайський дол“. Я бачив, що муза Шевченкова роздирає завісу народного життя. І страшно, і солодко, і боляче, і спля-юче було зазирнути туди!! Поезія за-всїгда іде попереду, завсїгда зважу-єть ся на сміливе діло; уже слід-ком за нею ідуть історія, наука та практична праця. Текше буває останнім,

але важко перший. Дужі очі, міцні нерви треба мати, щоб не осліпнути або не впасти непри-томним від відразового свїту правди, призно-схованого від спокійного стовпця, що іде вто-рованим шляхом про зтаємничу завісу і не знає, що ховаєть ся за сею завісою! Тарасова муза прїрвала якийсь попіздений закон, що вже кілька віків замкнено єго богатства замками, запечатано богатства печатами, засипано землею, умисне з ораною і засіяною, щоб сховати від потомків навіть згадку про те місце, де є попізденна по-рожність: Тарасова муза сміливо увійшла в сю порожність з своїм невчасним свїтом і зробила за собою шлях соняшному промінню і свіжому повітрю, і людському бажанню знати“. (§ 49).

Досить, здаєть ся, з сего видко, хто був батьком нашому національному самопізнанню, перед ким ми повинні схилити ся, як перед недосяжним і доси „генієм“, чий колоссальна постать знімаєть ся аж до неба, аж туди, де довшні зорі вінчають своїм осяйним вінцем чо-ло нашому пророкови.

П. Вартовий.

Увага В ч. 29. „Буковини“, у III. „Листі з Укр. наддніпр.“, на боці 3; у шпалті 1. рядки 6, 7, 8 та 9 знизу треба читати так: „вияв-ляючи якийсь дикий запал розбити та спалити те (без огляду чи заробило воно сего, чи не заробило); що доси шановано й поважано“.

Видає і відповідає за редакцію: Сільвестер Дашкевич.

З печатні Г. Чопна.

Предплата
ПЛАТНА В ЧЕРНІВЦЯХ
 вносять:
 на пів рік 5 зр. — кр.
 „ пів року 2 „ 50 „
 „ чверть року 1 „ 25 „
 для заграниччя 5 рублів або
 12 фразків
 Поодинокі числа по 12 кр.
 в книгарні Г. Пардінського
 в Чернівцях, ринок ч. 10 і
 в бюрі газет Л. Гороніца,
 уа. голоник ч. 17.

БУКОВИНА.

Виходить що тижня в п'ятницю.

Редакция і Адміністрація „Буковини“ знаходяться в Чернівцях (улиця Петровича, ч. 2.), куда всі дописи адресувати наживити. — Бюро редакції отворене щодня від 6.—8. години вечером.

Оповіщення і прилоги обчислюють ся по найдешевших цінах.

ч. 39.

Чернівці, дня 25. вересня (лат. 7-го жовтня) 1892.

Рочник VIII.

Час відновити предплату на 4. квартал.

3 буковинського сойму.

4. засідане з дня 23. н. ст. вересня.

Від 14. н. ст. аж до 23. н. ст. вересня не було жадного засідання. Причина тому така, що Волохи до того дня не мали ще більшости; що й по сего дня вступив новий ректор Воюцький і нововибраний посол з Сторожинця Модест Грігорча, і аж тими двома голосами разом з рускими дезертерами Воляном і Тимінським осягнула волоска партія в соїмі перевагу о два голоси, одже осягнула ту перевагу властиво лиш голосами руских дезертерів. Що й по на той день можна було Волохам цілком на безпечно скликати засідане. Маючи таким чином перевагу, дали воци сейчас почути противникам свою силу. Сего й догадувалась публіка черновецька і сая соймова була битком наповнена. Перебіг засідання був такий: Протокол з попереднього засідання прочитано і одобрено. Вилучивши петиції преділено дотичним комісіям. Відтак поставив Зота нагяче внесене, щоби сойм запротестував против напастливих і ціле населене Буковини і стан урядників вельми ображаючих слів, які дозволили собі підчас головної розправи в процесі о спроневерення цлові Тщенецького і товаришів висказати предсідатель трибуналу і прокуратор державний. Внесене то прийнято одноголосно і преділено по умотивованю внесення адміністраційній комісії до справоздання. Потім приступлено до веріфікації виборів і признано важним насамперед вибір всіх послів з сільских громад крім посла з Становець Івана барона Капрого, через що сполучені партії: Німці-Вірмени, а з Русинів др. Ст. Стоцький і Ер. Пігуляк опустили сая. При веріфікації вибору др. Стоцького промовляв посол вижницький барон Василько. Він сказав, що хоч на него і на виділ краєвий зі всіх боків напирали сей вибір уневажнити, помимо того виділ краєвий сего не міг зроби. Він не вірив, щоби при виборах в садагурскім повіті урядники староства безчестили православне духовенство. Що духовенство в сих виборах брало живійшу участь (очевидно против др. Стоцького ред.), то за се належить ся ему лишень подяка і признане від нас (т. зн. від бар. Василька і всіх румунізаторів!), позаяк воно вступало ся лишень за наші (!) інтереса. Відтак вибір др. Стоцького признано самими волоскими голосами важним. По тім зверефіковано всі інші вибори і вибрано до адміністраційній комісії бар. Василька, др. Воляна, др. Рота, Калінескула, Стефановича, Стефанелього, Евг. і В. Стирчів, Тітінгера, Ціргофера, Мустацу і др. Стоцького, а до фінансової комісії Абрамовича, Кона, Кохановского молод., Гормузакого, Мустацу і Тимінського.

5. засідане з дня 27. н. ст. вересня.

Від 23. до 27. вересня пішли дуже оживлені праці в різних комісіях. По отвореню засідання прочитано і одобрено протокол з попереднього засідання і преділено сьязко вплинувші петиції дотичним комісіям. Між иншими ціка-

війші отсі: а) тов. „Școala română din Suceavă“ просить, щоби знести ухвazu місцевої ради шкільної в Сучаві і Сереті, котрою заказано приймати до шкіл міських сільські діти; о помножене 4-кл. шкіл народних в громадах сільских і о основане православних конфесійних шкіл в Сучаві і Сереті, б) петиція о помножене послів з міста Черновець о два мандати. Відтак поставив посол Стефанелі внесене, щоби правительство як найскорше отворило в Кімполунгу школу деревляного промыслу, а посол Тітінгер поставив внесене, щоби правительство зарадило в відповідний спосіб, аби по дорожним австрійским до Румунії на границі румунський не роблено таких страшних перепон, як тепер то діє ся. Се внесене признано нагячим і по умотивованю, в котрім посол Тітінгер навів разячі випадки брутального поступованя властей румунських, преділено адміністраційній комісії до справоздання. Слідуюча точка порядку дневного була веріфікація посла з Сторожинця Модеста Грігорчи. Посол др. Рот поставив внесене, щоби справджене сего вибору відложити на пізнійше і поручити правительству розслідити справу, чи Василь Григорій Скіпор виборець з Петрівців, котрий віддав свій голос на М. Грігорчу є та сама особа, що Іван Василь Григорій Скіпор, на котрого виставлена карта легітимційна. Се тим більше потрібне, бо п. М. Грігорча побідив свого противника адюнта Полескула лиш одним голосом, діставши на 99 виборців лиш 50 голосів. Але помимо того більшість волоска з рускими похвостачами признала вибір важним. Відтак прийнято ріжні справоздання комісії фінансової до відомости. Крім того ухвалено закон о щепленю віспи лише коровянку і закон о поставленю рогатки в Усто-Путилові коло моста на 27. кілометрі повітової дороги, що веде з Вижиці до Сторонця. На тій рогатці має ся побирати мито від одної штуки тяглої худоби 6 кр., від иншої 3 кр., а менших штук по 1½ кр. На тім засіданю мотивував посол Тимінський своє внесене, щоби основати в Заставній школі рільничу з рускою викладовою мовою, так само посол др. Вольчинський, щоби засновати таку школу в Радівнях з волоскою викладовою мовою.

6. засідане з дня 28. н. ст. вересня.

На тім засіданю прийнято справоздане адміністраційній комісії що до внесення Тітінгера і ухвалено его одноголосно. На внесене комісії петиційної роздано багато ріжних заомог, між иншими дістали др. Кайндль для продовження студій в Відні 200 зл., „Școala română“ в Сучаві за роки 1892 і 1893 по 250 зл., „Руска Бесіда“ і руский „Народний Дім“ по 200 зл., вижницький дороговий комітет 3000 зл., „Societatea română“ по 200 зл., товариство гімнастичне 300 зл., товариство музичне 400 зл., Николай Івасюк для продовження своїх студій в академії малярській в Монахії 200 зл., петиції учителів з Садагури, Вижиці і Дорна-Ватри о зачислене їх шкіл до 1. класу платні; краєвого товариства учительського о признане додатку за управу однокласових шкіл; товариства учительського в Сереті о додаток дорожнявий; петицію підучителів о підвищене платні відступлено виділови краєвому до розслідження і справоздання.

7. послідне засідане з дня 29. вересня.

Вже від самого початку сеї сесії соймової зависли над краєвою палатою густі хмари, вже

на попередних засіданнях нераз прорізувала їх ясна блискавиця, так що не тяжко було предвидіти, що ся забирає на велику бучу. Всі заходи сполучених партій, щоби бюрю оминуту, не привели до жадного кінця; переговори що до вибору виділу краєвого навязувані з ріжних боків розбивали ся, не було у Волохів щирої волі полагодити бажаня краю в справедливий спосіб, а з жалем серця мусим се сказати, що головно волоскі прехвосні Тимінський і др. Волян своїм поступованем завинили, що, найдогіднійша теперішня хвиля, увільнити край від самоволі волоских олігархів, проминула поки що безкористно. Тимінський і др. Волян допомогли своїми голосами волоским ділчам до дальшого самовільного панованя в краю.

На порядку дневнім були справоздання ріжних комісій, котрі одно за другим перенитльовано без всяких трудностей, хоч між ними були справи дуже важні, як приміром бюджет краєвий на рік 1892 і инші грошеві справи. Над саяю нарад зависла якась зловіща духота. Жаданя сполучених партій, щоби наради над бюджетом на рік 1893 відбули ся аж в грудню, вже хоч би з тої причини, щоби в грудню тим певнійше сойм був скликаний, не увзгляднили. На тім засіданю о 1. годині перервано. О 4. годині зібрав ся сойм на ново і при битком наповненій саяі приступлено до нарад над бюджетом краєвим на рік 1893. В генеральній дебаті промовив перший посол Кохановский старший. Він вказав на те, що в так короткім часі, який мала фінансова комісія, не могла вона і єї референт бюджет краєвий докладно розслідити. Він находити приміром багато річий, котрі би треба вияснити. З рештою сойм не прийняв ще до відомости справоздання виділу краєвого з его діяльности за послідні два роки. Він просить ще раз о відложено нарад на час пізнійший, коли сойм буде скликаний для продовження сесії.

Відтак промовив посол Кохановский молод. і в его промові зірвала ся буря, яка від давна грозилла палаті. Сю промову подаємо в цілости.

Висока палато!

При дебаті бюджетовій маєм ми одиноку нагоду виговорити ся свобідно про наші політичні відносини в краю; тому позволю я собі в сїм взгляді короткими словами, але ясно і отверто все сказати, що я думаю. То-ж мушу я вже на вступі мої промови про політичні відносини краю зазначити: difficile est, satiram non scribere (тяжко не писати сатири). Мої панове, який невідрадий вид перед нами! На одній стороні видим партії, заступників більш ніж двох третин населеня, що злучили ся для оборони своїх прав і інтересів нашої монархії, аби й тут на самім вході нашої держави провідну австрійско-державну гадку закоренити і забезпечити. На другій стороні находимо лиш руйнуючі елемента (Ого! з волоскої сторони) що не хотять й чути о політиці уміркованя і згідливости, а котрі скрайно національний рух висрубували на самий верх і старають ся всякими законними і незаконними средствами задержати й на далі керму нашого краю в своїх руках. Таке поступоване викликає нечуване огірчене в всіх людях доброї волі і відвертає мир з нашого краю на довгі часи. Такий стан, в яким ми тепер находим ся не лиш тут в соймовій палаті, але в цілім краю на далі неможливий. Кожий безсторонний чоловік му-

сильно признати, що наколи не повернемо на мирний шлях, о мирнім життю всіх націй не може бути й мови. І в такому разі кождий би гадав, що правительство в повнім почутті свого обов'язку уважати ме се за першу свою задачу, в інтересі краю спокою, привернути до уміркованого елемента, що від давна відзначають ся звісною безвзглядністю і пристрасністю супротив других, бо серед таких обставин просто виключена всяка для краю позитивна робота і заходить небезпечність, що наш край, наволи так далше буде йти, стане ся місцем для герців однієї партії. Але якже-ж заховує ся правительство супротив сего оплаканого стану і тут посмію зробити ріжницю в захованню правительства центрального і тутешного правительства краю (страшний крик). Прошу мені дати говорити. Коли правительство центральне вірне своїй програмі, бажає собі дуже, щоб як всюди так й у нас всі замешкуючі сей край народности були однаково, справедливо трактовані і по можності задоволені, то тутешне правительство краєве відноситься до супротив справедливих бажань вірних для держави партій не то, щоб холодно, але стає і то ошестативно по стороні тих елементів, що змагають ся найменше до мрачних цілей, і дає їм на шкоду краю над собою панувати (страшний крик). Я не дам ся заливати! Може бути, що таке поступоване тутешного правительства краєвого, якому всі і всюди чудують ся, на тепер вигідне для достойного его заступника, та що воно корисне і для тих панів, котрі з давна змагають до заколочення спокою, але чи при тім наш край, чи при тім австрійська державна ідея а особливо спільна наша вітчизна добре вийде, про се мушу таки на добре сумнівати ся. (Браво!) Замість цілою своєю силою, яка є в руках тутешного правительства, вилинути на те, щоб загостив раз вельми пожаданий мир поміж партій, уживає під оїкою правительства протилежна сторона таких штучок, що викликають дійсну обаву о спокій в краю; справді ті штучки, якими вона послукує ся, — се прошу мені вибачити — є не лишень негідні, але й неморальні. (Велике зворушене). Насамперед споводовано відступства двох послів, одного з них спонукано навіть до віроломства, відтак на завершене діла уневажнено вибір одного вірмено-польського посла з повіту Становецького, котрий якими 25 голосами побіди волоского кандидата, а нарешті за кілька хвилю має виступити при виборі виділу краєвого послідне насильство; а все то, щоб меншости в краю допомогти штучним способом до більшости в соїмі; се такі штучки, котрі може — прошу вибачити за слово — були-б на місці в Цулкафів (страшний крик), але ужиті в державі з правими засадами можуть довести до великого небезпеченства. Поступати далше на тій дорозі значило-б те саме, що пожертвувати інтереса держави, і для того думаєм, що можемо надіятися, що ц. к. правительство в повній свідомості, що такий ненормальний стан неможливий, уживе всего свого впливу, щоб права запоручені основними законами всім народностям сеї держави таке і в нашім краю мали силу. Наші кривди знані добре центральному правительству, ми займаєм становище таке, що вірні засадам нашої минувшости і нашого щирого переконання завсідги постоїмо за рівним правом для всіх народностей. Ми в тім одній гадці і все можливе зробимо, щоб мир в нашім краю запровадити, але ми таке однодушно рішили ся постоїти за се, щоб він запроваджений був на основі рівного права для всіх.

На се відповів Віктор барон Стирча, що Волохи завсідги стояли при Австрії і ніхто не сьміє їм відмовити австрійського патріотизму. (На то питає ся п. Кохан.: „А де були панове підчас 100-літнього ювілею прилучення Буковини до Австрії? — рівночасно відбувало ся в Ясах жалобне святкування відорвання Буковини від Молдави. — Ред.) Ся мова була таке перервана всякими криками.

Далше звернувшись в своїй промові посол Тиміньський против Кохановського.

Тиміньський каже, що він зовсім не чує ся ображеним словами (віроломства) передбесідника, бо як ему так і др. Волян диктувало переконане, прилучити ся до партії національно-волоскої, до партії того народу, котрий

є найперший в сїм краю. Оба сї народи повинні між собою жити в добрім порозумінні, бо вони злучені з собою та зв'язані через сьвяту зв'язь релігії. Він ділав в повній свідомості своїх обов'язків, та дістав задля того письмо довірі від своїх виборців (відчитує те письмо), а не дасть ся застрашити тими трицятьма Галичанами, котрі наїшли на край, заняли всі товариства рускі та грозять тероризмом. Він одвічальний супротив своїх виборців, а що вони ним задоволені, доказом сего їх письмо, бо коли вони не були-б задоволені, то він би зложив свій мандат. (Живі одобрения на правиці).

Потім посол Зота став в своїй промові в обороні теперішнього правительства, похвалив дуже тих двох послів руских, що злучили ся з Волохами, бо, мовляв, нема жадної ані політичної ані національної ріжниці між Русинами а Волохами, крім того лучить їх ще одна віра, він бажає, щоби таке ножите Русинів з Волохами тревало й на далше.

Посол др. Стефанович заявляє супротив слів В. бар. Стирчи, що его партія для того називає ся вірмено-польська, бо єї вислани сюди ділчі Вірмени і Поляки, відіпрає з обуренем закид, мов би вони бажали собі прилучення Буковини до Галичини і мов вони нав'язували тісніші стосунки з могучими галицькими політичними чинниками. Відтак став в обороні бувшого президента графа Пачого, котрий кожного часу бажав для краю як найкращого розвою, се не правда, щоби він хотів був волоский нарід приперти до стіни або его знищити.

Посол Пігуляк заявив в промові, котру подамо пізнійше дословно, супротив слів Зоти, що він собі ніяк не бажає такого пожиття Русинів з Волохами як тепер, а головню на полі церковнім. Він подає руку до згоди, але під иншими условіями.

Посол Калінескул каже в відповіді на промову Пігуляка, що Русинам на полі церковнім не діє ся кривда.

Посол др. Стоцкий розкрив в своїй довгій рускій промові всі жалі, які накинели на серці руского народу на Буковині. (Промову подамо пізнійше дословно після стен. протоколу).

Посол Цуркан, котрого саме підчас промови посла Пігуляка на сїм засіданні владика Морар-Андрієвич своєю владичею власттю іменував Русином, відповідав серед загального сьміху послови др. Стоцькому на промову, в котрій підніс, що Русини добре би жили з Волохами, лиш галицька пропаганда стоїть на перешкоді, що то, що сьвященники не уміють по руски, то дурниця, з котрою тут не треба було виступати, що нарід руский дуже тим задоволений, що его заступають в соїмі волоскі ділчі, бо руский нарід має до них „зауғане“.

Посол др. Вольчінський тішить ся, що одна часть руских послів злучила ся з Волохами, тим зроблено перший крок до тіснішого сполучення сих обох народностей, котрі мають ті самі культурні і економічні цілі.

Посол Тітінгер заявляє супротив слів Зоти, що теперішня меншість зовсім не злостить ся задля того, що вона з більшости зробила ся меншостию, але лихий на закулісові штучки, котрі до того допровадили.

Посол Пігуляк каже, що той не має права промовляти за Русинів і не може бути Русином, котрий своє ім'я змінив з Цурканович на Цуркан. Відтак референт фінансової комісії барон Мустаца по замкненій дебаті відповідав головню на закиди посла Кохановського і др. Стоцького, що до прелімінару бюджету краєвого і нарешті бюджет ухвалено.

Послідня точка порядку денного були вибори до виділу краєвого. Перед тим посол др. Рот ще раз в імені сполучених партій вів заволок до уміркованя, в руках Волохів лежить тепер, чи має настати мир на Буковині, а той мир тільки тоді настане, коли всі управлені до тої партії будуть мати в виділі краєвім свого мужа довірі.

Відтак заявив посол Юрій барон Капрі в імені вірмено-польської партії, що вона задля недотримання компромісу не возьме участі в ви-

борі члена виділового з ділчівської курії, а против поповненого на ній насильства протестує.

В імені двох Русинів, що остали вірними своїм засадам, заявив відтак посол Пігуляк дословно отсе: Всім звісно, що всі 4 рускі послі сполучили ся свого часу з партією лібералів і вірмено-польських ділчів на те, щоб перевести справедливий склад виділу краєвого. На се маємо навіть немов грамоту, котру підписали й ті два рускі послі, котрі в послідній хвили прилучили ся до теперішньої більшости і тим іменно зробили єї більшостию. Ми не хочем входити в причини, які обох сих панів спонукали відступити від завязаного союзу. В кождім разі мусимо ми висказати наш глибокий жалі, що за через той їх крок розбито згоду руских послів, чого я і мій найблизший товариш ніяк не завинили. Справедливість вимагала б, щоб вибір руского посла до виділу краєвого наступив за згодою всіх руских послів, а що се тепер задля віроломства двох других послів не можливо, то мусимо тут з повним правом заявити, що вибраний евентуально Русин до виділу краєвого не відповідати ме нашим надіям, лиш служити інтересам тої партії, котрій завдячувати ме свій вибір яко винагороджене за свої услуги для неї.

Барон Василько заявляє в імені Волохів, що вони не почувають ся до зломаня компромісу.

Посол Тиміньський нарушений попередніми бесідами заявляє, що буде оправдати ся лишне перед своїми виборцями, але не перед тими кількома галицькими заволоками. Він собі свідомий своїх повинностей і має письмо признання. Ми, каже бесідник, не підем до Галичини, щоб відобрати Галичанам з рота хліб, ми лишаєм ся в краю, а спеціяльно я не дам ся Вам застрашити, пане Пігуляк!

Відтак посол др. Стефанович заявляє, що его партія не зломала компромісу. Его партія завсідги заступала засаду, щоби всім політичним партіям в краю забезпечити в виділі краєвім належне заступництво. Так ми годовно напірали на те, щоби конечно один Русин вийшов до виділу і то з заступників меншої посілости. Се було би ся і удало, наколи би в повіті кімпольонґським не вийшов посол Стефанелі против умовленої з правительством і ріжними партіями лісти послів, бо через те утратили Русини можливість перенерти свого кандидата до виділу хоч би льосом. Тай зрештою панове Волохи тепер так дуже за Русином, а чому вони тоді, коли мали ще більшу силу, не допустили Русини не то що до виділу, але й до соїму.

Посол Абрагамович застерігає ся против всяких наслідків, які з такого маловажаєня бажань сполучених партій для спокою краю могли-б наступити.

Посол др. Волян боронить ся против закиду віроломства. На решті приступлено до вибору виділу і вибрано за сільські громади Тиміньського, а заступником Ончула, за міста Войнаровича, а заступником Кона, за більшу посілість Евг. Стирчу, а заступником Калінескула, а з цілої палати бар. Муштацу, а заступником Стефанелього 17 голосами (Пігуляк і Стоцкий, дістали по 13 голосів).

Відтак відложено сесію на пізнійше серед окликів „многая літа“ в честь Найяснійшого монарха.

Перегляд політичний.

Всі соїми, крім соїму зальцбургського, покінчили вже свої наради і відложені до сїчня с. р. Соїм зальцбургський має радити до 10. н. ст. жовтня, а можливо се тому, що жаден посол того краю не є членом делегації.

В галицькім соїмі виступали так, як давнійше, і тепер рускі послі з многими жалобами на утиск і упосліджене Русинів і взивали правительство до зміни теперішньої системи, котра мимо обіцянки, даної правительством тому 3 роки назад, мало що змінила ся на ліпше. Замітна під тим взглядом була особливо бесіда

посла Романчука, котрий представив цілий теперішній політичний стан Русинів галицьких. Комісар правительствений в відповідь на сю бесіду, заявив, що правительсто старає ся вдоволити управненим жаданням Русинів і підніс, що вже до тепер зробило не одно для Русинів.

В ческім соймі виїс член краевого виділу і редактор Narodn-их List-ів посол Юлій Греґр в імени молодого-ческої партії проект правно-державної адреси до цісаря, з котрою поступлено після соймового реґуліміну. Відчитане адреси тревало пів години. В адресі сказано, що конституція не має правної основи, вказано, що національний рух німецький, Schulverein і інші інституції німецькі приносять шкоду, наводять ся цілий ряд жалів на поступоване правительства між іншими: на підпирание Німців і на напади і насильні діла виконувані на ческих меншостях. Дальше в проекті молодого-Чехи домагають ся реактивованя ческого права державного і внесеня всіх законів лишаючих ся з суперечности та закладає віденьским пунктаціям угодним, що суть атентатом на автономію Чехії.

Спільні делеґації розпочали свої наради в суботу, дня 1. жовтня. Австрійську делеґацію отворив міністер справ заграничних ґр. Кальнокій, а президентом вибрано бар. Хлюмеккого. Приступлено відтак до вибору комісії, в котрих тепер ведуть ся наради, а іменно также наради над бюджетом.

До Відня приїхав болгарський міністер Начевич і переговорював з лендер-банком в справі позички залізничої в сумі 100 мільонів франків.

З Берліна доносять, що проби з дво-літньою службою войсковою, переведені при 4. полку ґвардії в Шпандаві, видали незвичайно добрий вислід. Власне в сих днях увільнені будуть войки, котрі через два літа служили при першій баталіоні сего полку. При цовім поборі рекрутів проба буде ще раз повторена. Сего не подавано до публічної відомости, але високі круги войскової з незвичайною цікавостію слідили за переходом сего важного експеріменту. Досвіди роблені в тім напрямі будуть піднесні при мотивованю нового проекту войскового. Позитивні результати прийнято в войскових кругах з подивом і майже недовірством. Відповідний результат о тім буде предложений цісареві.

Дипломатична депеша заступника російского міністра справ заграничних совітника Шишкіна вислана на руки російского амбасадора в Константинополі, єсть після Times-а такого змісту: Російське правительство в справі подорожи Стамбулова до Константинополя мусить заявити свій жал. Вправді Гусні-бен в імени султана заявив, що Стамбулов не мав ніякого уповажнення до свого приїзду до Константинополя, его подорож була для турецкого правительства несподіванкою і що вона не змінить в нічім коректного поведєня Порти. З огляду на стан в Болгарії, котрий противить ся існуючим трактатам, з огляду на недавнє виконанє кари смерті в Софії а також з огляду на документи оголошеня „Свободою“, котрі суть пофальшовані і звернені против Росії, — то особисте відзначєне Стамбулова в Константинополі мусить викликати узападненє підозріне, що Стамбулов предириняв подорож в тій цілі, щоби своє значєне в Болгарії піднести. Турецьке правительство заохотило его до того, бо воно не хотячи піддало ся хитрому маневрови узурпаторского правительства болгарского княжества, так що могло здавати ся, мов би воно похвалало посередно політичну несталість і нелад болгарских відносин, котрі загально треба уважати сталою небезпечностю для Европи. Ті замітки поясняють, де жєрєло будучої небезпечности для найбільше жизненних інтересів Туреччини, котрі основують ся на тім, щоби Туреччина як найстараннійше придержувала ся трактатів.

Дрібні вісти.

На 4. н. ст. жовтня в день іменин Его Величества цісаря відправляли ся в Чернівцях богослужєня у всіх церквах, на котрих присутні

були заступники всіх властей. В сей день відбула ся також інаугурація нововибраного ректора університету др. Воюцкого.

Ник. Мандичевский іменованій ад'юнктом лісництва в Кімполунзі.

Буковинський процес дефравдаційний у Відні вже закінчив ся і оголошено вирок. Що до ґофрата Тщєнецкого відповіли судї присяжні на 9 поставлєних їм питань в п'ятих випадках що винен, в чотирох що не винен; на питання що до Шпендлінґа на всі три питання — що винен; що до Коберского на два питання — одно винен, другє не винен; що до прочих 17 обжалованих відповіли на 19 питань в 12 випадках, що винні, а в 7 випадках, що невинні. На підставі того вердикту засудив трибунал: Чалього на 18 місяців, Банка на 8 місяців, Яновича на 10 місяців, Волошиневича на 1 рік, Коберского на 2 роки, Шпендлінґа на 3 роки, Тщєнецкого на 4 роки; Блюменфельда, Розенгека і Турґава кожного на 18 місяців; Альтера Лохберґа на 4 місяці, Воднажика на 6 місяців, Вольфа Альбрехта на рік і Маєра Гольдштайна на 8 місяців всіх разом на тяжку в'язницю, заострену постом раз в місяць. Прочих увільнено.

Нотар з Становець Стан. Кузнярський перенесений на своє власне жаданє до Садаґури, де розпочинає свій уряд на 7. н. ст. жовтня с. р.

Бідна мати з 7 дрібними дітьми лежить вже від довшого часу слаба в ліжку, Нещаслива удає ся в сій дорозі до своїх родаків і до своїх милостивих людей о ласкаву заемогу. С. Скурська в Перемишлі, ул. Засанє.

Загадочна смерть. В Ленківцях померла перед кількома днями жінка під дуже підозрілими ознаками. Вона найла ся борщом з мясом, від чого сейчас дістала блювоти і корчі а по кількох годинах скінчила жите. Двірник громадский подав за причину смерті холеру, через що задля осмотру помершої зараз вислало правительство лікаря. Лікар не знайшов жадних ознаків холеричних, але підозріває затроєне жінки.

Смерть через курку. Пекар Лейбко Кісслінґер в Садаґурі зажадував за курков, котра скочила в керницю і уприсив 14-літнього хлопця М. Требіча за надгороду кілька крейцарів до керниці влізти і курку виратувати. Але нещастє хотіло, що урвав ся ланцух, котрим ся хлопець спускав, а Требіч упав в глєбину керниці, з котрої вже не виліз ніколи.

Нещастє. Полікарп Жибачинський в Кадобівцях, повіту кіцманецкого, грав ся дня 26. м. м. канслею динамітовою, при чім канслея трісла і єму 5 палців, 2 на правій а 3 на лівій руці урвала. Раненого привезено до черновецької больницы.

Самоубійство. Василь Аксемюк, вислуживши три роки при войску, вернув тими днями до Банилова руского, де мав жінку. Самє в пору, як входив в село, довідав ся, що его молода жінка що йно померла по короткій недужі. То додало єму такого жалю, що він ще того самого дня повісив ся в городі на галузі.

Холера. В Кракові занедужало знов четверо людей на холеру. В Подґуржу і в Людвинові померло двоє на холеру. Як лікарі кажуть, то холера буде змагати ся від спеки. В Будапешті занедужали вчєра дві особи, одна померла. В Гамбурґу померло якось вже лиш 14 людей, а в Парижі 11. В Львові занедужав один швець на холерину. Скунавши ся за жовківською рогаткою з'їв він порцію несвіжих фляків, напив ся води і на то все випив ще пів літри квасного молока. Така мішанина, розуміє ся, пошкодила єму. Тепер він лежить собі в холеричнім шпирталі, де его доглядають лікарі.

Воздушна труба. В Енцовані під Литомєрицями в Чехії була буря і підчас неї воздушна труба вхопила з поля віз наладований з буряками, з кіньми і візником, піднесла все разом в гору і кинула о кількєсот кроків дальше. Візники пічо не стало ся, але коні покалічили ся.

Жєньска гімназія буде отворєна у Відні від дня 10. жовтня с. р. Задачєю тої гімназії, так само як мужєских гімназій, єсть: дати змогу дівчатам слухати викладів на університеті. Гімназія тая обнимає лишє 6 клєс, а мимо того в

ній мають за той час навчити всіх предметів, так, як в мужєских гімназіях за 8 літ. Греки зачнуть ся учити вже в другій клєсї. Дотепер зґолосило ся вже 41 учєняць. Оплата шкільна від кожної виносить 15 зл. місячно, а дівчата з провінції за 50 зр. можуть дістати цілє удержанє в однім институті. В Львові носять ся також з заміром заложеня жєньської гімназії.

Пневматична посылка людей. По великих містах позаводжєно попід землю так звану пневматичну або воздухову почту, котрою дуже скорєнько, бо в кількох секундах, можна післати листи з одного кінця міста на другий. Листи котять ся в маленьких скриньках на колєсцях рурами по під землю, з котрих насамперед витягнє ся воздух, а коли его відтак випустить ся назад рури, то він з такою силою похпнє скриньку, що вони летять так скоро, як кулька з пукавки. В Гамбурзі оджє завязало ся товариство, котрє хоче зробити таку почту пневматичну, котрою могли би їздити і люди. Питанє лиш, чи то удасть ся. Люди мусїли би влизати до великої на два метри довгої, а митєр широкої скрині, котру з пасажирами вкладаєсь би до руки і посылало ся дальше. В одній такій скрині могло би однакож змістити ся що найбільше трох людей і то мусїли би хїба лежати побіч себе, або стояти на колїнах.

Вибиванє нових грошей. Відєньска монетарня приготувилась вже так, що найдальше за дві, три недїлі буде могла розпочати вибиванє нових грошей, хоч не всі роди нових монет буде відразу вибивати. До того треба буде бодай пів року, аби монетарня могла відповідно прилагодити ся; але що держава хотїла скорєше розпочати вибиванє, то поки що прилагоджєно монетарню провізорично. Замість двох старих машин парових, уставлєно тимчасом одну о силі 30 до 40 коний і вона порушає всі машини. Сю локомотиву уставлєно ще тамтого тиждня і вже вибивають нею лєвантинські талари, котрі замовлєно із заграниці в величєм числї. Велика локомотива о силі 100 коний, котра буде порушати всі машини в монетарні, буде уставлєна аж по Новім році; вона тепер ще не готова. Тота машина буде вибивати річно бїльше як 200 мільонів корон новими монєтами, і так до двох трох літ не лиш вибє всі гроші, які потрібні для заведєня нової валюти, але буде могла заспокоїти й всі приватні замовлєня. За дві або три недїлі, як сказано, рознічєне ся вибиванє нових грошей. Насамперед буде вибивати ся часть нікєлових грошей, а то тому, що при тих грошах не буде великого заходу, бо не треба буде вибивати насамперед плиток, позаяк тота фабрика, що обовязала ся доставити нікєлю, взяла на себе доставляти его вже в готових, круглих плитках, так що монетарня буде потребувала вибити на них лиш напис, Кїльо нікєлю платить ся тепер по 5 зл. В послїдних днях вибито вже навіть на пробу штуки по 20 сотиків і вони вийшли дуже красно. В бїльшій масї будуть вони вибивати ся аж околє 15. жовтня. Зарєс по тім будуть вибивати на пробу золоті корони, а під конєць жовтня рознічєсь вибиванє золотих штук по 20 корон. Ті гроші будуть вибивати ся поки що лиш для австро-угорского банку, бо той банк зложив в монетарні на 10 мільонів золота в штабах, з котрих треба в як найкоротшій часї вибити гроші. Відтак буде й правительство перебивати часть своїх грошей, які має на складі в касах. Наконєць схотять ще й приватні люди давати собі вибивати нові гроші, особливо всілякі контори виміни, бо будуть ними робити добрі інтерєси, продаючи їх на дарунки на Святій вечєр та на Новий рік. Наконєць рознічєне ся ще сєго року вибиванє срібних корон, щоби одиницю нової валюти — корону — вибити як найкорєше. До того ужє ся передовсім „талари звязкові“ (Vereinsthaler), які стягнєно в цвітня сєго року з Німєччини і ті запаси срібла, які скарб має тепер. Пізнійше будуть перебивати ся і ті срібні гроші, які мають стягнути ся до кінця сєго року. Зарєс по тім видасть правительство розпоряджєнє, що мають стягнути ся тепершні срібні гроші, штуки по 2 зл. і чвєрть-риньскі. Сї послїдні головно для того, що срібні корони будуть зовсім подібні до чвєрть-риньских і так само великі, та для того не можуть курсувати рівночасно побіч себе. Вибиванє бронзових сотиків,

штука по 1 і 2 сотики, рознічесь значно пізніше. На разі не буде монетарня сама вибивати бронзових плиток, лиш та фабрика, котра підоймесь доставляти бронзу, а що достава бронзу має розпочати ся аж 10. січня 1893 р., то вирізуване плиток може розпочати ся аж під кінець січня або з початком лютого, через що очевидно мусить опізнити ся і само вибиване бронзових монет.

Фотографія в звідарстві. Новий спосіб вишукувати звідли на небі при помочи фотографії, якій придумав німецький учений в Гайдельберзі, др. Макс Вольф, показав ся вже так косенний, що готов зробити цілий переворот в науці звідарства. Число малых планет відкритих фотографією, збільшило ся вже так, що сконстатоване їх і точне понумероване стало ся вже дуже трудне і для того постановлено нові планети лиш тимчасом якось означувати. Аж пізніше, коли вже можна буде їх докладно розпізнати, будуть їм надавати ся імена і вчислити ся їх до ряду планеток (астероїдів) вже давнішні відкритих. Ново відкриті при помочи фотографії планети постановлено поки що означувати латинськими великими буквами А, В, С і додавати по них рік відкриття. Др. Вольф відкрив сего року аж три такі планетки, котрі означив 1892 А, В, С. Сими днями знов відкрив звідлар Шарльоа із звідларні в Німці четверту планетку, котру означив 1892 D.

Холера а птацтво. Давнішніми часами спостережено, що коли де вибухла холера, то все птацтво цілими стадами виносило ся із заражених сторін і не вертало скорше, доки аж пошесть зовсім не щезла. Так н. пр. розповідають, що коли літом 1866 р. вибухла була холера в Берні на Мораві, то всі воробці винесли ся були із зараженого міста, так що ані одного там не було видко. Дуже цікаво було би знати, чи тепер утікало птацтво так само н. пр. з Гамбурга або з тих міст в Росії, де лютала ся холера.

Добрий рік на вино. Сего року зародило вино не лише на Угорщині добре, але всюди, де лише его упрядляють. Причина тому така, що літо було дуже тепле і довге. Щоби винограду добре дозрів, потрібно що найменше 40 теплих днів, а сего року було їх 56.

Сліпий скрипник. Минувшого четверга у Львові були перехожі люди свідками такої сцени: Маленька, бідна дівчина вела за руку темного старця, що в другій руці держав скрипку і смик. Надїхав віз, дівчинка сіпнула старця на бік, він спотикнувся, упав і розбив скрипку, так що з неї лише тріски лишили ся. Дівчина в плач, старець і собі закрив темні очі рукою. Люди обступили їх і жалі їм стало старця, що не мав чим заробляти на жите. Той і сей сягнув в кишеню та дав старцеві милостиною. Тимчасом з вікна камениці приднявся йому всемо синок панства Р. Він пішов до родичів і за хвилину вибіг з брами зі своїми гарними скрипками. Дав їх старому скрипникові, сказав: „Возміть собі їх, а мені тато справить інші“ — і утік скоро до дому. Скрипник таки на улиці спробував скрипки і як почув повні та чисті звуки, урдувався дуже і вже з веселим лицем відійшов, дякуючи в душі ясноволосому хлопцеві за его дарунок.

Дезинфекція банкнотів. В Румунії дезинфекціюють банкноти, що приходять там з країв, де єсть холера. Гроші ті кладе ся в 5-процентову воду карболову і вони лежать в ній цілу годину. Відтак обтирає ся їх докладно пензлем. При тій нагоді пересвідчили ся, що німецькі, сербські, російські і французькі не псують ся і в 10-процентовій воді карболовій, а італійські і австрійські нівечать ся уже в 6-процентовій.

Сімдесят миль телефону. Межі Віднем а Трієстом вибудовано телефон і тепер, як хто з Відня хоче поговорити з ким в Трієсті, то не потребує до него 70 миль їхати, лише говорить собі у Відні, а тамтой его чує. До будови тої лінії телефонічної ужито на 4 міліметри грубого бронзового дроту, щоби его бурі не прірвали. Розмова тим телефоном через три мінати коштує 1 зл. 50 кр. Межі Парижем а Марсильєю є ще довгий телефон; він тягне ся 1000 кілометрів, то значить около 133 миль.

Як жиди дбають про своїх одновірців. Коли в п'ятницю кінчив ся у Відні буковинський процес дефравдаційний, в котрім ставало також багато жидів яко обжалованих, заходив як раз не лиш сабаш, але й т. зв. судний день, велике у жидів святко помирень, підчас котрого кождий жид мусить через 24 годин постити. Щоби одже обжалованим жидам улекшити той піст, прислала їм віденьська громада жидівська печеного мяса, на кождого по два спори кусні. Жидам дано того дня також ліпшу вечеру як звичайно, по два яйця, по боханцеві хліба за 10 кр. і по склянці пива. З комнати, де в криміналі відбуває ся звичайно наука, зроблено на борзі божницю, а громада жидівська прислала рабіна, котрай їм відправив богослуження.

Скупар. Кількадесять літ тому приїхав з Австрії до Берліна без крейцара при душі якийсь чоловік, що звав ся Йоль. Щасливими спекуляціями доробив ся він помало великого маєтку. Комісія, що оцінювала его маєток, казала, що він має лиш 240.000 марок маєтку, однак люди говорили, що справдішній маєток Йоля уміщений в різних банках, єсть далеко більший. Йоль мав в Австрії зовсім незаможних братів і сам жив, як найбідніший сірома. Лише два рази на тиждень виходив він на місто купити собі за 20 феників костий на росі і сухого хліба, і тим способом живив ся. Впрочім не виходив він ніколи зі свого мешкання, хіба як мав орудку до банку. Тоді одягав ся у свій єдиний, старий, витертий чорний сурдут, а що біля не мав, то пришив собі до ковніра і рукавів від сурдута ковнірик та маншети, котрі з часом почорніли так як і сурдут. До мешкання его не смів ніхто входити. Щоби слідити за курсами, передплачував він три газети, але листоноша не впускав ніколи до своєї комнати. Листи і газети мав листоноші покласти коло дверей, зашукати і чим скорше відійти. Одже той листоноша замітив, що від дня 18. м. м. лежали газети коло дверей і ніхто їх не брав, а давніше, як лише він зашукав, отворяли ся двері і Йоль відбирав посилки. Комінар, що лише сам один мав доступ до мешкання скупаря, був у него послідний раз 15. вересня в четвер, а на другий четвер его вже не пустили. В п'ятницю рішили жителі того дому повідомити о тім поліцію. Комісар пішов з возним і слюсарем до мешкання Йоля. Слюсар отворив двері, що були сильно замкнені з середини, і як лиш всі три увійшли до комнати, то мало не попадали, така вона і задуха вдарила на них. Аж коли один смілійший перебіг комнату і отворив вікна та випустив свіжий воздух, всі лекше відітхнули. Мешкання складало ся з двох маленьких комнат, в котрих не було ніяких меблів. В першій комнаті була стара скриня повна лахів, а коли до неї стали добувати ся, то під лахами найшли трупа старого Йоля, вже на пів зігнилого. Лікар сказав, що скупар помер від удару серця тому з тиждень. На тілі мав він дуже убогу одєжу. В другій комнаті на підлозі лежали купи старих лахів і газет, а на стіні висіла велика клітка з 20 канарками. Крім трох канарків всі інші погинули з голоду і спраги, а декотрі були покалічені, пообкусували собі пальці, повиривали пера — видко, що перед своєю смертю кидали ся один на других з голоду. Трупа скупаря завинено в старий єдиний коц, який там найдено і занесено до шпиталю.

Добра страва з бараболі. Щоби прирядити добру, смачну і здорову страву з бараболі, подають ось таку раду: Взяти горнець, котрий містить в собі 2 літр., настругати повно бараболі, зварити в солоній воді, відтак перецідити через ситко. Масу сю поставити знов в горнець і далше варити. Потім робить ся ложкою кілька ямок в помятій бараболі і силе ся в кожду ямку по ложці муки. Тепер треба горнець прикрити і варити через 1/4 години. По чверть години мішає ся все добре і кидає ся по ложці тої помятої бараболі в ринку з розтопленим маслом. Хто хоче, може посипати ще маком або цукром, — як кому до смаку. Все однак мусить добре пересмажити маслом і сю страву треба теплу подавати на стіл.

Близнючки-дівчата, показують ся тепер у Відні. Суть то Чешки, Іосифа і Роза Бляжев і хоч, зросли вони з собою, то мають дві голови, чо-

тири ноги і чотири руки. Вони родили ся в р. 1877 в однім селі коло міста Табору, обі розвинені добре. Їх родичі, що їздять всюди з ними, виглядають зовсім звичайно і здорово. Мати привела на світ ті близнята зовсім легко, тільки бабуса, що була при тій і бачила ті незвичайні близнята, тає налякала ся, що до кількох днів померла. Спершу думали, що ті сестри не будуть жити; тимчасом небагом показало ся, що вони зовсім добре росли і не думали вмирати. Мати кормила їх по черзі, то одну то другу, поки вони не стали їсти і пити зовсім правильно. О скільки кожда має своє власне тіло, о скільки єї там може боліти, а друга того не чує; хіба як болить їх уже спільна часть тіла, тоді вже одна і друга то чує. Коли раз одна з них занедужала на кір, то друга також запала на ту слабість пізніше. Лікарі кажуть, що коли лиш котра з них смертельно занедужає, то то саме жде і другу, а як помруть, то обі разом. Так само було і з сіймскими братами. Коли один дістав запалене легких і помер, то по неволі мусів гинути і другий, хоч на легки був майже зовсім здоровий. Отож ті сестри поки-що здорові та тішать ся своїм житєм. У Відні показують ся вони людям убрані в білі сукинки, переходжують ся по сали і подають чємно гостям руки. Вони можуть і бігати, а иноді несе одна другу. Грають також обі не зле на скрипках і кожда має свою скрипку. У Відні дуже подобало ся близнючкам, коли їм зачали бити браво. Відтак танцювали вони вальца і польки, а вкінці бавили ся балльоном з двома іншими дівчатами і були притім такі звинні, як от справденні підростаючі панночки. Кілька разів бігли за балльоном так скоро, що люди аж забували ся, що се, сказати-б — каліки.

ПЕРЕПИСКА РЕДАКЦІЇ.

П. Т. пренумерантів на Україні просим звертати кошта за надзвичайні видатки.

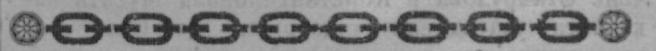
Ціна збіжа.

В Чернівцях платили дня 25. вересня (лат. 7. жовтня) 1892-го р. за 100 кілограмів найліпшої:

пшениці	7.80—8.— зл.
жита	5.70—6.— „
ячменю	6.——6.50 „
вівса	4.50—4.80 „
ріпаку	9.50—9.75 „
коношини	7.75—8.— „
кукурудзи	5.——5.10 „
гороху	6.50—7.50 „
оковити	14.——14.50 „

Курс монет

дня 25. вересня (лат. 7. жовтня) 1892-го р.		
дукат	5.64	5.72 зл.
рубель папер.	1.20	1.21 „
наполеондор	9.48	9.53 „
100 марок	58.60	58.80 „

Антоній Табакар і Гаїна
торговля коріня, вина і делікатесів
в Чернівцях, ринок,

поручає свій багатий склад нави, полудневих овочів, російського чаю, шоколяди, руму Ямайки, та всяких розолій і лікерів

БОГАТИЙ СКЛАД ВИНА

гуртом і подрібно, по особливше знижених цінах. — Постійний склад різних товарів з хиньського срібла.

Одинокий склад і агентура для Буковини

ц. к. пр. фабрики господарских машин

Clayton-a i Shuttleworth-a

Відень і Лінкольн (Англія).

Лькоомобілі, всякі плуги, молотильні машини до сійби, кошеня і терелени кукурузи, млиники, лляни, сїкарні, сикавки топки і т. д.

Найліпший і найтанший олій до машин.

